
OBSAH

Úvodník

Karel Čermák: Ono, já, nadjá a nadčlověk	3
--	---

Příspěvky

Marie Kalenská, Pavel Kalenský: Výkon advokacie formou sdružení a odpovědnost jeho členů	6
Karel Čermák Jr.: Je zajišťovací převod práva fudiciárním převodem?	11
Milan Kindl: Ještě jednou veřejné dražby	17
Libor Nedorost: K problematice odvolání a rozkladu podle správního řádu	20
Zdeněk Koudelka: Novinářská svoboda a trestní řízení	24
Vladimír Sládeček: Ještě k otázce komentářů tisku o trestních věcech	28

Přečetli jsme za Vás	34
-----------------------------	----

Recenze a anotace

Gerloch-Hřebejk-Zoubek: Ústavní systém České republiky (rec. Pavel Bílek)	37
Šámal-Hrachovec-Sovák-Púry: Trestní řízení před soudem prvního stupně (rec. Václav Mandák)	39
Válková-Kindl: Malý domácí právník I (rec. Jaroslav Zachariáš)	41

Z judikatury

I. Z judikatury českých soudů	43
II. Z judikatury evropského soudu pro lidská práva	53

Z České advokátní komory

Informace o schůzi představenstva ČAK dne 14. 1. 1997	61
Anglický advokát o sněmu českých advokátů	62

Z kárné praxe	63
----------------------	----

Názor

Aleš Pejchal: Justice?	66
------------------------	----

Obsah

Tisk o advokacii	68
Ze zahraničí	
Mimořádný sjezd polské advokacie (Eva Stawická)	74
Seminář univerzity v Kalifornii	76
Seminář na univerzitě v Cambridge	76
Z odborných časopisů	77
Informace:	
Právní poradna Českého helsinského výboru (Alena Slámová)	81
Daňový kalendář na období březen – prosinec	84
Inzerce	86
Obsah Bulletinu advokacie – ročník 1996	89

Oprava: V č. 1/97 byly otištěny dva snímky pracovního předsednictva sněmu ČAK se jmény jeho členů. Na prvním místě je nedopatřením uveden Dr. Račok, ač ve skutečnosti se jedná o Dr. Bohuslava Sedlatého, advokáta v Nymburce. Rovněž mezi členy pracovního předsednictva sněmu není na str. 3 Dr. Sedlatý uveden. Omlouváme se Dr. Sedlatému i čtenářům.

Bulletin advokacie jako jediný odborný časopis přináší pravidelně informaci o obsahu periodik z oblasti práva a hlavních souvisejících oborů.

Dnes na stranách 77 – 81.

Ono, já, nadjá a nadčlověk

Téměř celý můj život bylo u nás v Čechách chvályhodným zvykem nadávat Freudovi a Nietzsche, aniž se vlastně tak přesně vědělo, proč se jim nadává. Freud byl prostě vzor zmatené židovsko buržoazní pavědy, kdežto Nietzsche ideolog zvrhlého nacistického antisemitismu a rasismu; a jinak se s nimi a o nich nikdo nebavil. Inu pravda, marxisti, natož leninisté, to zrovna nebyli, ale nakonec, jak se mi tak zdá, nám taky pěkně zavařili a zavařují a my o tom ani nevíme, protože si myslíme, že to byli nějací blbečci, přičemž se chováme přesně tak, jak si to oni vymysleli.

Podle Freuda – promiňte mi ty vulgarizace – úpí naše ubohé já pod neustálým terorem svého nadjá, v němž se koncentruje normativně rozkazovací, generacemi předávaná složka lidské bytosti; a kdesi v koutku se krčí naše utápnuté ono, kde sídlí hlavně libido a naše agresivní sklony. Rozpolcené já odstraňuje kamsi do podvědomí požadavky ono; a tyto požadavky, jakkoliv odklizované z neodolatelného příkazu nadjá, vykonávají na já tlak, vyúsťující až do poruch především psychických, ale nezřídka i fyziologických. A už jsme u těch Oidipovských komplexů, které pro své účely nemůžeme chápat jen jako jakousi generační nenávisť já k rodičům, ale obecně jako odpor já k obsahu nadjá; a tento obsah je normativní ve smyslu všeobecně závazné, individuálním já nezvolené, morálky i práva. Freudovo myšlení přesáhlo v druhé polovině století individuální, nepochybně blahodárnou, psychotherapeutickou oblast a začalo degenerovat v širokém publiku do jakýchsi úvah o generální prevenci duševního i tělesného zdraví tím, že já odmítne jakékoliv normativní pokyny svého nadjá a plně uvolní agresivitu a libido svého ono. A jako je už náš zeměpisný prostor po ústupu jediné panující ideologie náchylný k sektářství všeho druhu, je více než jinde a jindy náchylný i k tomuto sektářství filozofickému. Sektářství pak není nic jiného než dovádění o sobě hodnotných a vážných myšlenek k absurdním koncům. Nezdá se mi, že by s všeobecným potlačením nadjá a uvolněním ono lidstvu přibylo duševního zdraví, ba obávám se, že je tomu naopak.

Nejinak než s id, ego a superego je tomu i s Übermenschem; Nietzscheho pozdně romantické písemnictví o zlatém věku nadlidí, hrdých, svobodných a ničím nevázaných, proti nimž se vzbouřil rod otroků tím, že proti nim jako zbraň vymyslel morálku, může být inspirativní pro umělce, filozofy a sociology; pro politické šílence a luzu zajisté také. Übermensch se nám dnes změnil v supermana;

a superman není, jak bychom si mohli myslet, jen výplod po maximalizaci zisku šillicích amerických filmových kresličů s různými batmany a jinými příšerami, nýbrž docela vážně filozoficky míněná postmoderní představa (nad)-člověka, který vždy jedná podle svých vlastních pohnutek a zásad a nese také hrdinně jakékoliv důsledky svého jednání. Že má tuto výsostnou individuální svobodu respektovat i u druhých, to už se při popularizaci těchto myšlenek publiku – a ne bojím se toho slova, luze – vysvětluje dost těžko, čemuž se vlastně ani nedivím, když vše je zrelativizováno. A můžeme stejně jako u Freuda pokračovat o našem geografickém prostoru, současné situaci, sektářství a navíc i o politickém šilenství, které se pokouší z těchto smutných věcí vytloukat politický kapitál. A tak tedy jako se socialistický nadčlověk vyznačoval členstvím ve straně a ostentativní četbou Rudého práva, za což se mu povolovalo krást a mlátit doma manželku a děti, tak postmoderního supermana poznáváme podle ostentativně ukázněného používání mobilního telefonu, či v mládí aspoň walkmana, a podle racionálně výživných čízbergrových svačín u McDonalda, za což mu ovšem nemůžeme upřít nárok na to, že neplatí daně ani pojistné a manželku doma rovnou odkrouhne, ovšem coltem ráže 45.

Já nechci říct nic víc, než že naše dnešní myšlení v mnohém navázalo na Freuda a Nietzscheho; a že to v naší sektářsky pokřivené praxi škodí vládě práva a právnímu státu.

My si pořád ještě myslíme, že právní stát je stát, který má dobré právní normy a pořád se hádáme o tom, kolik nových zákonů a jak rychle a jak harmonizovaně s Evropskou unií potřebujeme. Za dobrý pak považujeme zákon, který obrazně řečeno soudce strčí spolu se žalobou a s odpovědí na ni do počítače a vypadne mu rozsudek. Asi tak pět let času už ztrácíme tím, že zákony znovu a znovu předěláváme; a rozsudky pořád ne a ne vypadávat. Obávám se, že to není kvalitou zákonů, ale neschopností právníků a úřednictva (nemám na mysli jen soudce) zákony aplikovat. Staří Římané měli kdysi mizerných dvanáct tabulek ještě mizernějších zákonů; a ty jim stačily k tomu, aby každá právní věc byla s použitím logiky, spravedlnosti a analogie nějak vyřízena. Víc než kvalita zákonů tedy k pojmu právního státu patří jeho schopnost každou právní věc spravedlivě a neformalisticky vyřídit s použitím toho materiálu, který mám. Ostatně na vykopání studny taky není zrovna zapotřebí vrtné soupravy. Že se víc nadřeme, to je pravda. Ale nebude chybět voda nám, ni budoucím.

To ale pořád ještě není ten hlavní atribut právního státu. Ten hlavní atribut spočívá v míře, v níž občané distribuci spravedlnosti státem jako správnou přijímají nebo alespoň uznávají a v níž se s výsledkem nálezů spravedlnosti vnitřně ztotožňují.

A tak teď hnedle vidíme, v čem jsou právnímu státu u nás škodliví ti, kdož se nějak podivně zhlédli ve Freudovi a Nietzschem a řadu let tu už svobodně hlá-

sají svou pravdu, že jsme všichni nadlidi, kteří si mohou dělat, co chtějí a kteří jsou zajisté dost chytří na to, aby se vyhnuli odpovědnosti; a že se všichni máme vykašlat na nějaké superego, které by nás ještě dovedlo do Bohnic; a že stát a právo je tady od toho, aby se od vzbouřeného rodu otroků pro nadlidi vybíraly daně a ne kvůli ochraně nějakého blba, který si nechal ukrást auto, místo aby ty zloděje jako nadčlověk rovnou postřílel z kalašnickova. a ti samí hlasatelé nadlidské svobody se pak rozčilují nad tím, že zákony jsou děravé a právníci tak neschopní, že si u tak pěkně vychovaných Oidipů a ýbrmenšů nedokážou zjednat žádný respekt.

Jak tuhle napadl snít, tak jsem zase jako starý hlupák zametal chodník, což, jak jsem se druhý den dočetl v novinách, nadlidi nedělají, neboť chodník je magistrátu a ne jejich. Nadčlověk prý naopak v souladu se svým agresivním id vezme železnou tyč a rozbije magistrátu sypač, který včas neuklidil v jejich ulici. Já jsem se sice za své zaostalé ego, neschopné vzdorovat rozkazům superega, zastyděl, duševní poruchu se mi však podařilo odvrátit pomyšlením na sedláky u Chlumce a na mlynáře z Jiráskovy Lucerny, který taky musel chodit svítit paní kněžně a nezbláznil se. A když poslušen svého zpozdlého superega platím městu daň z nemovitosti, tak id uklidňuji vyprávěním o tom, že dřív by muselo místo toho platit daň z komínů a Marie Terezie že za to na nějakou ekologii kašlala stejně, jako teď ten magistrát. Já jsem zkrátka jako staromilec pořád ještě přesvědčen o tom, že na metení chodníku a placení daní není v rozumné míře nic špatného, ať si id říká, co chce.

Jeden kolega mně tuhle vyprávěl, že na upomínku o zaplacení jakési klientovy dávno splatné pohledávky mu dlužník odpověděl, že od něho žádá okamžitě předložení notářsky ověřeného doktorského diplomu, jinak že na něho podává trestní oznámení pro podvod a vydírání. Sapristi, tady vidíte, co je to takové nadčlověčí id, vypěstované několikaletou výchovou našich politiků a jim oddaných novinářů.

Tak právní státě, jestli tedy někde jsi, tak udělej úú.

Karel Čermák

Leden 1997

Prof. JUDr. Marie Kalenská, DrSc.

Právnická fakulta UK Praha, advokátka

Prof. JUDr. Pavel Kalenský, DrSc.

Ústav státu a práva Akademie věd ČR, advokát

Výkon advokacie formou sdružení a odpovědnost jeho členů

Ačkoliv byl nový zákon o advokacii (zákon č. 85/1996 Sb. ze dne 13. března 1996, dále jen „zákon“) vydán po delší a jistě uvážené legislativní přípravě, vznikají v souvislosti s jeho výkladem některé otázky, jež vyžadují hlubší rozbor. Jednou z takových otázek, které by v doslovném výkladu textu zákona mohly dávat podnět k pochybnostem, je právě pojem společný výkon advokacie a odpovědnost advokáta z něho vyplývající.

Jak známo, ustanovení § 11 zákona předepisuje advokátům způsob výkonu advokacie tím, že stanoví, že advokát vykonává advokacii samostatně, ve sdružení (§ 14) anebo jako společník ve veřejné obchodní společnosti (§ 15). Zamyslíme-li se nad povahou tohoto ustanovení, dospějeme k závěru, že jde o ustanovení kogentního charakteru, že tedy jinak nemůže advokát advokacii vykonávat. Vedle samostatného výkonu advokacie jsou tedy pro advokáta přípustné jen dvě podnikatelské formy: veřejná obchodní společnost nebo sdružení. Nemůže tedy podnikat např. formou společnosti s určením omezeným, formou akciové společnosti, aj.

V souvislosti s uvedenými ustanoveními se vnučují zejména tyto otázky: 1) Co je to „společný výkon advokacie“? Tento pojem byl sice již použit v dřívějším zákoně o advokacii, nebyl však nikde rozebrán a objasněn. 2) Jaké jsou v podstatě možnosti vzájemné spolupráce advokátů při výkonu advokacie? Musí advokáti uzavřít smlouvu o sdružení i proti své vůli, chtějí-li vzájemně spolupracovat?

Pro účely tohoto pojednání je nutno zdůraznit některé skutečnosti, které se mohou zdát notorické, ale mají základní význam. Jde především o to, že advokát, který poskytuje právní služby vymezené v § 1 odst. 2 zákona, je ve smyslu § 3 zákona nezávislý a je vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta. Jde o princip, který vyplývá z podstaty poskytování právních služeb advokátem, které se děje zpravidla na základě plné moci (srov. §22–24 obč. zák.,

§§ 724 a násl. obč. zák., §§ 566 a násl. obč. zák.). Dále je nutno zdůraznit povinnost mlčenlivosti (§ 21 zák.) a důsledky jejího porušení. Ústřední otázkou tohoto pojednání je, jaký vliv mají tato základní ustanovení zákona ve vztahu k jeho ustanovením o společném výkonu advokacie.

V prvé řadě jde o to, že výkon advokacie, tedy zastupování před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, pokud jsou vykonávány soustavně a za úplatu, nemohou být vykonávány společně, neboť při doslovném chápání slova „společný“ by se předpokládalo jednání v součinnosti či v dohodě dvou či více advokátů při výkonu jednotlivých forem poskytování takové právní pomoci. Společné vykonávání právní pomoci by tedy znamenalo, že se klientovi vnucuje její kolektivní výkon, což by si klient obvykle asi nepřál. Rozhodně by to nebylo možné bez jeho souhlasu. Klient má důvěru v maximálním počtu případů v individuálně určeného advokáta, kterého zná a nepřeje si, aby se jeho soukromými a třeba choulostivými záležitostmi zabývalo několik individuálně neurčených osob, třebaže advokátů.

Obsah pojmu „společný výkon advokacie“ můžeme hledat v ustanoveních obchodního zákoníku o veřejné obchodní společnosti. Podle § 76 obchodního zákoníku je veřejnou obchodní společností společnost, ve které aspoň dvě osoby podnikají pod společným jménem... Podstatou je tedy společnost, podnikání a společné jméno. Jde ale o společný výkon advokacie? Občanský soudní řád připouští procesně jen jednoho právního zástupce pro soudní řízení. Klient nemůže ustanovit svým procesním zmocněncem veřejnou obchodní společnost, která je právní osobou, třebaže ve smyslu § 15 odst. 2 zák. o advokacii, jako účastník právních vztahů vystupuje vůči klientovi společnost. Nemůže ustanovit pro soudní řízení v téže kauze ani dva či více advokátů. Bylo již shora řečeno, že advokátskou činnost musí vykonávat každý advokát nezávisle a samostatně. Pak tedy společným je pouze jméno a hospodářské otázky podnikání, nikoliv výkon advokacie jako takové.

Ani sdružení podle ust. § 829 a násl. obč. zák. nepředpokládá společnou činnost. Stanoví pouze, že několik osob se může sdružit, aby se přičinily o dosažení společného účelu. Přičinění může být různorodé. Ve sdružení advokátů musí být nesporně respektována nezávislost a samostatnost činnosti advokáta.

Nelze proto považovat pojem „společný výkon advokacie“ ani v těchto případech za vyhovující a správně vystihující svůj obsah. Ostatně pojem „společný výkon advokacie“ je v zákoně o advokacii jen pojmem víceméně pomocným a postřadatelným, pod nímž se v podstatě skrývá pojem společné podnikání advokátů v oblasti advokacie. Ač jde o pojem užívaný v zákoně, je to pojem zavádějící, který naopak zamlžuje skutečný obsah sdružení či jiných forem vzájemné spolupráce advokátů.

Zákon o advokacii v § 11 až 15 upravuje způsoby, jak může být advokacie vykonávána. To je zdůrazněno i v důvodové zprávě. Tím, že zákon vyjmenovává taxativně formy výkonu advokacie, zároveň nepřípouští další podnikatelské formy jako je společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost, aj. Vedle samostatného výkonu advokacie připouští výkon formou sdružení nebo veřejné obchodní společnosti. Všechny tyto formy mají své specifické aspekty, které jsou zčásti společné a zčásti rozdílné, a někde – jak ještě ukážeme – i značně problematické a diskusní.

Sdružení bylo původně upraveno hospodářským zákoníkem pod názvem konsorcium. Hospodářský zákoník v § 106a stanovil, že konsorcium je sdružení osob k provedení jednoho nebo více obchodních případů na společný účet. K 1. 1. 1992 byl hospodářský zákoník zrušen a v současném obchodním zákoníku konsorcium upraveno není. Způsob spolupráce, který byl v hospodářském zákoníku upraven jako konsorcium, upravuje nyní obč. zákoník v § 829 a násl. Podstatou je, že několik osob se může sdružit, aby se společně přičinily o dosažení sjednaného účelu. Na rozdíl od úpravy konsorcia může být sdružení uzavřeno ke společnému postupu při určité, třeba i časově neohraničené spolupráci.

Jde-li o výkon advokacie formou sdružení, stanoví § 14 zákona, že vzájemné vztahy advokátů mají být upraveny písemnou smlouvou podle zvláštních předpisů a v poznámce k tomuto textu stanoví, že se tak má stát podle předpisů občanského zákoníka o sdružení (§ 829 a násl. obč. zák.). Zda advokáti, kteří chtějí spolu nějakým způsobem spolupracovat, takovou smlouvu uzavřou, je věcí jejich svobodné vůle. Když se např. nedohodnou o některých otázkách, smlouvu o sdružení neuzavřou, smlouva o sdružení v takovém případě nevznikne, což znamená, že pokračují v samostatném výkonu advokacie. Zákon povinnost uzavřít smlouvu o sdružení nenařizuje, nařizuje jen písemnou formu, v níž by se smlouva uzavírala. To vyplývá i z důvodové zprávy. Není-li smlouva o sdružení uzavřena písemně, nevzniká sdružení pro výkon advokacie. Ústně uzavřená smlouva o sdružení by byla ve smyslu ust. § 40 odst. 1 obč. zák. neplatná. Jde o neplatnost absolutní, k níž se přihlíží z úřední povinnosti. Jde o ochranu advokáta, aby se forma sdružení nevyvozovala v případech, kdy si to účastníci nepřejí, tj. když jejich vůle je jiná, než založit sdružení.

Forma sdružení není totiž pro každého advokáta přitažlivá, neboť má řadu rysů, které se mu mohou zdát nevýhodné a někdy dokonce i rizikové.

V prvé řadě je nutno konstatovat, že sdružení nemá způsobilost k právům a povinnostem a není tedy subjektem práva. Podle § 834 obč. zák. se nicméně majetek získaný při výkonu společné činnosti stává spoluvlastnictvím všech účastníků, což dává podnět k otázce, zda se stává spoluvlastnictvím i takových účastníků, kteří se v daném konkrétním případě společného poskytnutí právních

služeb neúčastní, nebo se ho účastní v omezené míře, ale účastní se výkonu takové činnosti v jiných konkrétních případech. Jaké postavení budou mít spolupracující členové rodiny? Nemůže taková úprava majetkových vztahů být příčinou sporů mezi advokáty, kteří spolupracují ve sdružení? Zdá se, že je v těchto případech nutno obávat se nejhoršího.

Podle § 836 obč. zák. není-li ve smlouvě stanoveno jinak, rozhodují účastníci o obstarávání společných věcí jednomyslně. To je ovšem v praktickém právnickém povolání obtížné, uvážíme-li takřka obecně platnou zásadu „dva právníci, aspoň tři názory“. Týká se to i řešených právních případů, odměn za ně, atp.?

Dále je třeba poukázat na zvláště důležité ustanovení § 835 odst. 2 obč. zákona, že ze závazků vůči třetím osobám jsou účastníci zavázáni společně a nerozdílně a dále na § 840 obč. zák. určující, že účastník, který vystoupil, nebo který byl vyloučen, se nezproštuje odpovědnosti za závazky z činnosti sdružení, které vznikly do dne vystoupení nebo vyloučení. Toto neomezené ručení advokáta za kteréhokoliv kolegu – člena sdružení, pokud by neměl uzavřenou vysokou pojistku, může vyvolávat pocit majetkové nejistoty vlastní i rodiny. Jak zabránit případnému „vytunelování“ majetku sdružení?

Není snad značně omezujícím ustanovení § 14 odst. 4 zákona o advokacii, že advokát, který je účastníkem sdružení, nemůže současně vykonávat advokacii samostatně, jako společník veřejné obchodní společnosti, ani v jiném sdružení? I to může být zdrojem četných sporů. Podle ust. § 14 odst. 3 zák. o advokacii, musí mít účastníci sdružení společné sídlo, jinak účinky doručení nastávají i v případě, že byla písemnost doručena jinému účastníku sdružení.

V této souvislosti se lze jen domnívat, že vznikne řada dalších pochybností, případně sporů, jejichž varianty nelze přirozeně předem odhadnout. Bylo by patrně účelné pokusit se o rozbor těchto a dalších ustanovení zejména o tom, co je *accidentale* a co je *essentiale negotii*, což ovšem přesahuje rozsah tohoto pojednání. Důležitou otázkou v praxi bude, kdy je vhodné uzavřít smlouvu o sdružení a kdy pouze inominátní kontrakt.

Této problematice si byli patrně autoři osnovy zákona vědomi, a proto připojili odst. 5 k předchozím odstavcům § 14. Pomocí tohoto ustanovení lze zvolit i inominátní kontrakt, tj. nevyužít ustanovení odst. 1 až 4 tohoto paragrafu, dohodli se advokáti o dočasném společném poskytování právních služeb v jednom nebo více předem vymezených případech. Z toho je možno nepochybně dedukovat, že existují jiné formy spolupráce, které nejsou sdružením.

Jistě nebudou ojedinělé případy, že několik advokátů uzavře dohodu o spolupráci podle § 51 obč. zák., která svým obsahem připomíná obsah sdružení. Máme za to, že takto projevená vůle účastníků vedoucí ke spolupráci mezi advokáty v jiné formě vyloučila formu sdružení. Jde nyní o to, zda tato jiná forma spolupráce je přípustná se zřetelem k ust. § 11 zák. o advokacii. Domníváme se, že

vzhledem k tomu, že na základě zmíněné dohody o spolupráci podle ust. § 51 obč. zák. o advokacii nejde o společný výkon advokacie (kterýžto pojem jsme ostatně shora zpochybnili jako nevyhovující), ale o zachování samostatného výkonu advokacie každého advokáta, je uzavření dohody v souladu s právním řádem. Taková dohoda může mít různé formy spolupráce, např. i společné jméno, společné inkaso atd. V žádném případě taková dohoda (bez výslovného sjednání v ní) nepřináší takové majetkové důsledky a majetkovou odpovědnost vůči třetím osobám (společně a nerozdílně), která je stanovena pro účastníky sdružení.

Obavy některých advokátů, že v případě vzájemné spolupráce dvou či několika advokátů je zákon o advokacii přímo nutí uzavřít smlouvu o sdružení, jsou tedy zcela bezpředmětné. Již shora bylo zmíněno, že v § 14 zákona o advokacii jde pouze o povinnost uzavřít smlouvu o sdružení písemně, tedy o formu smlouvy a ne o povinnost sdružení vytvořit. Takovou povinnost by zákon o advokacii nemohl stanovit, neboť by byla v rozporu s Listinou základních práv a svobod. Tak např. podle čl. 26 Listiny každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Podle čl. 3 je zakázána diskriminace také podle „...jiného postavení“. Zachování základních práv a svobod zdůrazňuje i čl. 4 Listiny, který předpokládá, že zákon může sice přinést určitá omezení, ale musí být při tom šetřeno jejich podstaty a smyslu a taková omezení nesmí být zneužívána k jiným účelům. Zákon může určité skupině občanů některé formy podnikání zakázat, jiné připustit, ale nikoliv vnucovat, neboť toto vnucování by postrádalo smysl. Vnucovat určité skupině občanů určitou právní formu podnikání, jehož důsledkem je ručení ze zákona a prakticky neomezené, je v rozporu s čl. 11 odst. 4 Listiny. Uvedené důsledky lze kvalifikovat jako omezení vlastnického práva, které je možné jen ve veřejném zájmu a za náhradu, což v daném případě není splněno. Kdyby zákon o advokacii byl s Listinou takto v rozporu, musil by uvedeně ustanovení Ústavní soud zrušit. Tím nechceme popírat, že by zákon nemohl stanovit určité nechtěné důsledky účastníky určitých právních vztahů v případech, kdy občan do těchto vztahů vstoupí dobrovolně, tj. na základě své svobodné vůle, popřípadě jako sankci za protiprávní chování nebo protiprávní výsledek v takových vztazích.

Mgr. Karel Čermák Jr.
advokátní koncipient, Praha

Je zajišťovací převod práva fiduciárním převodem?

Jako jeden ze způsobů zajištění závazků jmenuje občanský zákoník v platném znění zajištění závazků převodem práva. Příslušné ustanovení § 553 obč. zák. zní: (1) Splnění závazku může být zajištěno převodem práva dlužníka ve prospěch věřitele (zajišťovací převod práva). (2) Smlouva o zajišťovacím převodu práva musí být uzavřena písemně.

Nabízí se otázka, zda touto skoupou úpravou byla v českém právu obnovena archaická instituce fiduciárního převodu práva, známá zejména ranému římskému právu. O takový fiduciární převod práva šlo zjednodušeně řečeno tehdy, bylo-li vlastnictví k věci převedeno jejím vlastníkem (fiduciantem) na důvěrníka (fiduciáře) a ten se zároveň zavázal převést vlastnické právo zpět na převodce po splnění účelu, který strany převodem sledovaly. Účelem fiduciárního převodu mohlo být zajištění pohledávky fiducianta vůči fiduciáři, vedle toho však i četné důvody další. V případě fiduciárního převodu za účelem zajištění pohledávky se při převodu fiduciář dále zavazoval, jak s věcí naloží, nebude-li pohledávka splněna; v úvahu připadalo, že si ji ponechá, nebo ji prodá a vrátí hyperochu. Tento fiduciární převod práva se považuje za předchůdce zástavního práva; v klasickém římském právu se již neobjevuje.⁷

Že při zajištění závazků převodem práva podle ust. § 553 obč. zák. o tzv. fiduciární převod práva jde, se uvádí v komentáři k občanskému zákoníku po jeho novele z roku 1991 od JUDr. Jaroslava Bičovského a JUDr. Milana Holuba. V podobném duchu se vyslovují i autoři učebnice občanského práva hmotného z pražské právnické fakulty (vydané nakladatelstvím CODEX v Praze roku 1995). V souvislosti s jinými předpisy našeho právního řádu a při své aplikaci v současné, zejména obchodní praxi vyvolává ovšem zmíněné ustanovení řadu otázek a ty nelze nakonec řešit jinak než návratem k úvahám o jeho podstatě, které zhruba mohou vyznít buď tak, že o fiduciární převod práva ve smyslu, jež jsme shora nastíjnili, jde, nebo že jde o právní institut jiný. Na toto téma proběhlo 13. ledna tohoto roku diskusní odpoledne pořádané spolkem Karlovarské právnické dny – společnost německých, českých a slovenských právníků. Hlavní názory, jež při této diskusi zazněly, se dále pokusím shrnout a doplnit některými vlastními úvahami.

⁷ Jaromír Kincl – Valentin Urfus: Římské právo, Panorama, Praha 1990
Milan Bartošek: Encyklopedie římského práva, Academia, Praha 1994

Úvodem nutno ještě říci, že zajišťovací převod práva vyvolává vedle základní otázky uvedené v názvu tohoto článku celou řadu dílčích otázek, které vznikají zejména při porovnání jeho strohé úpravy v občanském zákoníku s navazujícími ustanoveními občanského soudního řádu, zákona o konkurzu a vyrovnání, předpisů daňových, účetních aj. Když se dále budeme zabývat základními přístupy k dané problematice, ponecháme tyto dílčí, navazující otázky a postoje k nim prozatím stranou, neboť odpovědi na ně se od oněch základních přístupů odvíjejí nebo je aspoň předpokládají.

K základní otázce, co vlastně zajišťovací převod práva je, se účastníci diskuze stavěli v podstatě trojím způsobem.

Podle prvního krajního pojetí není zajišťovací převod práva vůbec převodem práva, jak je jinak v našem právu chápán, tedy nedochází při něm na základě právního úkonu k nahrazení jedné osoby, které přísluší určité subjektivní právo, osobou jinou, nýbrž jde při něm o oslabení určitého subjektivního práva. Jaké oslabení to přesně je, nelze z textu zákona vyčíst, ovšem mohlo by jít o omezení možnosti s právem nakládat, zejména v případě vlastnického práva pozbytí možnosti věc zcizit, což by odpovídalo zaniklému institutu omezení převodu nemovitostí. Část práva, o kterou je právo oslabeno (již ovšem lze většinou rovněž považovat za právo, vyvěrající z obecnějšího subjektivního práva, jež však ne vždy je schopna samostatného převodu), se nepřevádí na žádnou další osobu, nýbrž zůstává po dobu zajištění závazku „převodem“ práva v jakémsi latentním stavu.

Argumenty pro toto pojetí, jež v diskusi padly, byly převážně praktické (ochrana postavení dlužníka); vedle nich pro ně hovoří úvahy historicky a geograficky komparatistické (nepřípustnost propadných zástav, neexistence, dokonce nepřípustnost podobného zajišťovacího institutu podle občanských zákoníků dříve u nás platných a v současně platném občanském právu v zahraničí). V tomto pojetí by zajišťovací převod práva zřejmě měl pouze zajišťovací, nikoli uhrazovací funkci; odpadly by otázky, jak se lze z převedeného práva uspokojit, vyvstaly by však mnohé jiné, zejména zda právní úkony, jimiž dlužník nakládal právem navzdory jeho „převodu“, jsou platné, a s tím související otázky publicity, ochrany dobré víry třetích osoby atd.

Protipólem tohoto pojetí je názor, že zajišťovací převod práva je převod jako každý jiný, že na účastnících převodu je, aby se dohodli na podmínkách převodu zpětného a případného uspokojení věřitele z převedeného práva, a že při neexistenci takové dohody jsou řešení právních problémů s převodem spatřeny prakticky nepředvídatelná. Vzhledem k tomu, že ze zákona není jasné, jak má daný zajišťovací institut plnit svou uhrazovací funkci, by se hodil zejména pro zajištění smluv nepřipouštějících náhradní plnění, jako jsou fixní smlouvy.

Mezi těmito dvěma pojetími stojí názor Doc. JUDr. Stanislava Plívy, který diskusi uvedl a moderoval. Podle něj se při zajišťovacím převodu práva převádí prá-

vo s rezolutivní podmínkou, že zajištěný závazek bude splněn, nedohodnou-li se účastníci jinak; rezolutivní podmínka nemusí být mezi účastníky dohodnuta výslovně; při jejím splnění se převedené právo ipso facto vrací osobě, jíž původně příslušelo. Pokud jde o věřitelovo uspokojení se z převedeného práva postupuje se obdobně jako v případech zástavního práva.

O rezolutivní podmínce se mluví v důvodové zprávě k velké novele občanského zákoníku z roku 1991, jež dotčené ustanovení zavedla. Výhodou presumce rezolutivní podmínky při neexistenci jiné dohody mezi účastníky především je, že odstraňuje nejasnosti o tom, co se s převedeným právem bude dít, bude-li zajištěný závazek splněn; vedle toho, jelikož přechod práva zpět na dlužníka, jenž jím zajistil svůj závazek, může nastat kdykoli samotným splněním rezolutivní podmínky (splněním zajištěného závazku), lze z tohoto pojetí dovodit určitá omezení v postavení věřitele jako osoby, na niž bylo právo převedeno, při nakládání s tímto právem, omezení, jež směřují zejména k ochraně dlužníka. Opět však je již obtížné shodnout se na tom, jaká taková omezení lze ze zákona vyčíst, např. zda věřitel nesmí právo převést na třetí osobu, zastavit je, je-li převáděno právo vlastnické, zda je oprávněn provádět na věci změny, atd. Největší obtíže však při tomto pojetí pramení z toho, že bude často obtížné určit okamžik, kdy splněním závazku došlo ke splnění rezolutivní podmínky, a tím zpětnému převodu práva. Nešlo by sice o jediný případ přechodu práva, případně vlastnického práva, který není bezprostředně doprovázen změnami v příslušných evidencích, v držbě věci apod. (tak je tomu i u vydržení, dědění a jinde), v našem případě by však přechod závisel na mimořádně citlivých a často konfliktních vztazích mezi věřitelem a dlužníkem, a o tom, zda k převodu došlo, nebo nedošlo, by mohly být vedeny složité spory.

Přikláním se k názoru, že zajišťovací převod práva podle ust. § 553 obč. zák. je skutečně fiduciárním převodem práva, jak jsem jej vymezil v úvodu. Těžko lze totiž z příslušného ustanovení obč. zák., jež výslovně mluví o „převodu práva“ a dál tento pojem nerozvádí, dovodit, že o převod nejde. Stejně tak těžko lze jen z toho, že zákon stanoví, že převodem práva může být zajištěno splnění závazku, dovodit ze zákona působící rezolutivní podmínku, že samotným splněním závazku účinky převodu pomínou. Nemyslím si však, že nad zajišťovacím převodem lze dál již jen mávnout rukou a tvrdit, že jde o nepřeklenutelnou díru v zákoně. Je nutno přinejmenším dovodit, že splněním závazku vzniká dlužníkovi vůči věřiteli obligační právo na to, aby mu převedené právo převedl zpět.

Východiskem pro naše úvahy musí být, proč vůbec ust. § 553 bylo do občanského zákoníku zařazeno. Ratio takového zařazení by mohlo být dvojí: buď fiduciární převod práva výslovně připustit, anebo naopak jej vyloučit jako přičící se zákonu. Platí-li, že dovoleno je vše, co není zákonem zakázáno, a vedle toho ještě v oblasti soukromoprávních vztahů, že smlouvou je i takové smluvní ujednání, kte-

ré není jako smlouva zvláště upraveno, neodporuje-li obsahu nebo účelu občanského zákoníku, sledují právní normy upravující smlouvy (v nejširším smyslu) vedle toho, že stanoví, co vůbec smlouvou je, ještě v podstatě dvojí účel: jednak stanoví ve svých dispozitivních ustanoveních, co všechno mezi smluvními stranami závazně platí, dohodnou-li se smluvní strany mezi sebou alespoň na esenciálních náležitostech toho kterého zákonem upraveného smluvního typu, jednak stanoví, avšak ne pouze ve svých ustanoveních považovaných za kogentní, nýbrž i v těch, jež jsou dispozitivními v tom smyslu, že se od nich lze určitým, ovšem ne libovolným způsobem odchýlit, co všechno mezi stranami závazné není, na čem se závazně dohodnout nemohou. Např. stanoví-li ust. § 845 obč. zák., že výhry ze sázek a her nelze vymáhat, je tím stanoveno, že dohody o sázce nebo hře splňující (v zákoně výslovně neuvedené) náležitosti, jsou smlouvami ve smyslu občanského práva, ale také, že závazky vyplatit výhry z jakýchkoli dohod tyto náležitosti splňujících jsou naturálními obligacemi, nelze je vymáhat. Neplatná by evidentně byla smlouva označená jako aleatorní kontrakt, v níž by však šlo o sázku nebo hru, stanoví, že závazky z ní naturálními obligacemi nejsou a vymáhat je lze. Podobně zvláštní ustanovení občanského zákoníku o nájmu bytu nelze obejít tím, že účastníci místo nájemní smlouvy uzavřou jinou smlouvu, kterou prohlásí za inominátní, jež však odpovídá esenciálním náležitostem nájemní smlouvy (stanoveným zákonným ustanovením obvykle považovaným za dispozitivní).

To jistě platí i pro dohody o zajištění závazků. Naše současné právo zřejmě nepřipouští propadné zástavy. Na rozdíl od např. obecného zákoníku občanského to však nečiní přímo, vypočítávajíc neplatná ujednání při zástavní smlouvě, nýbrž prostě tím, že občanský zákoník zástavní právo upravuje a způsob jeho realizace stanoví, tak jako upravuje (na jiném místě) jiné způsoby zajištění závazků. Lze mít za to, že splnění závazku by bylo možno zajistit i převodem práva, i kdyby ust. § 553 obč. zák. neexistovalo, jen s ohledem na všeobecnou smluvní volnost? Domnívám se, že ne. Dohoda o zajišťovacím převodu práva by měla příliš blízko k zástavní smlouvě. Připouští-li však zákon takovou dohodu, připouští ji jistě jen v té podobě, v jaké ji upravuje, jakkoli kusá se tato úprava může zdát. Zákon je tedy v § 553 (dle obvyklé terminologie) dispozitivní v tom smyslu, že umožňuje a dokonce předpokládá mnohá další ujednání účastníků dohody o zajišťovacím převodu, avšak i (v podobném smyslu) spolu s ostatními souvisejícími ustanoveními kogentní, jelikož vylučuje možnost dohodnout se na jiném podobném způsobu zajištění, např. na propadné zástavě, závazku dlužníka provádet pro věřitele služby, nesplní-li svůj závazek, apod.

Po úvahách o smyslu zákonné úpravy zajišťovacího převodu práva vůbec, jež jistě jsou potřebné i s ohledem na budoucí novou kodifikaci soukromého práva, se pokusím stručně rozebrat příslušné ustanovení samo. Institut zadržovacího převodu práva lze vymezit jednak vzhledem k ostatním zajišťovacím institutům, zejmé-

na zástavnímu a zadržovacímu právu, od nichž je třeba jej nějakým způsobem odlišit (a toto odlišení zřejmě spočívá právě v tom, že se zde právo převádí, nezakládá se pouze věcné oprávnění k cizí věci, popř. právu), jednak vzhledem k ostatním občanskoprávním normám upravujícím převod práva, od nichž se ust. § 553 neodchyluje a nezakládá nějaký zvláštní druh převodu práva, a které tedy i na toto ustanovení v plné míře dopadají. Jisté je, že má jít o převod práva, tedy na základě právního úkonu má subjekt doposud z práva oprávněný tohoto práva pozbyt a jiný subjekt ho má nabyt, a že tento převod má zajišťovat splnění závazku, tedy jeho účelem má být právě takové zajištění; konečně je jisté, že k zajišťovacímu převodu práva dochází smlouvou, a to smlouvou obligatorně písemnou.

Je-li účelem převodu zajištění závazku, při zániku závazku účel převodu odpadá. Jelikož smlouva o zajišťovacím převodu práva je typicky kauzální smlouvou, zdá se logické, že po odpadnutí kauzy by strany smlouvy měly své vztahy patřičně urovnat vrácením si svých smluvních plnění. Dlužník, který svůj závazek splnil, musí mít nárok na vrácení toho, co za účelem zajištění svého závazku věřiteli plnil. Podle mého názoru jde o obligační nárok dlužníka vůči věřiteli, aby na dlužníka převedl původně převedené právo; projev vůle věřitele k převodu lze nahradit pravomocným rozsudkem soudu podle ust. § 161 odst. 3 občanského soudního řádu.

Více nejasností vyvolává otázka, co se stane v případě, že dlužník svůj závazek nesplní, popř. zda a jak se lze z převedeného práva uspokojit. Nepochybně v takovém případě není věřitel povinen převést právo na dlužníka zpět. Přicházeli v úvahu, že dlužník svůj závazek ještě dodatečně splní, musí si věřitel počínat tak, aby byl případně s to dostát svému závazku převést v takovém případě právo zpět na dlužníka. Nepočíná-li si tak a způsobí-li tím dlužníku škodu, je nepochybně povinen ji nahradit. Nepochybně se rovněž zdá být, že věřitel bez dohody s dlužníkem není oprávněn právo úplatně převést, popř. věc prodat, a zbavit se tak možnosti právo zpět převést na dlužníka v případě dodatečného splnění jeho závazku, jednostranně prohlásit, že převedené právo přijímá jako náhradní plnění za nesplněný závazek apod. Převod převedeného práva na třetí osobu by snad bylo možno připustit u závazků, jejichž dodatečné splnění je v určitém okamžiku jednou provždy vyloučeno, ovšem věřitel by se tím nesměl na úkor dlužníka bezdůvodně obohatit a nesmělo by se to jinak přičít dobrým mravům.

Věřiteli nelze zřejmě bránit, aby ve svém svízelném a nejasném postavení, v němž se ocitá, chce-li se uspokojit z převedeného práva, navrhl výkon soudního rozhodnutí, jež proti dlužníkovi získal, prodejem převedené věci, popř. příkázáním převedené pohledávky za podmínek obdobných jako v případě zástavního práva, nebo jde-li o vztah mezi podnikateli, aby, je-li převedeno vlastnické právo k věci, věc prodal ve veřejné dražbě nebo jiným vhodným způsobem, stanoví-li tak smlouva, opět analogicky jako při uspokojení ze zástavy. Podobně i při

konkurzu může věřitel, jehož pohledávka je zajištěna zajišťovacím převodem práv, žádat, jak výslovně stanoví ust. § 28 odst. 1 zákona o konkurzu a vyrovnání, aby „jeho pohledávka byla uspokojena ze zpeněžení věci, práva nebo pohledávky, jimiž byla zajištěna“; toto ustanovení samozřejmě nelze vykládat tak, že by se právo převedené podle ust. § 553 obč. zák. stávalo vyhlášením konkurzu součástí konkurzní podstaty, neboť do konkurzní podstaty spadá jen majetek dlužníka (arg. § 6 odst. 2 zákona o konkurzu a vyrovnání), nýbrž v souladu s formulací cit. ust. § 28 tak, že věřitel, jehož pohledávka je zajištěna zajišťovacím převodem práva, není oproti např. zástavním věřitelům v nejasném, překérním, vlastně horším postavení, když neví, jak se z převedeného práva legálně uspokojit, a že i on se může, nikoli však musí, domáhat při dlužníkově konkurzu uspokojení z převedené věci jako oddělený věřitel.

Při řešení dalších nejasností, zejména ohledně zápisů v katastru nemovitostí, je-li převáděným právem vlastnické právo k nemovitosti, placení daní z převodu nemovitostí, daní z příjmů, otázek účetních atd., zřejmě nezbyvá než poukázat na to, že zajišťovací převod práva se od jiného převodu liší jen svou kauzou, a tedy je třeba na něj aplikovat ustanovení všech příslušných předpisů; kupř. je-li převáděno vlastnictví k nemovitosti, provést vklad do katastru nemovitostí, zaplatit daň z převodu nemovitostí atd. Snad bylo úmyslem zákonodávce právě odradit adresáty zákona od toho, aby k zajišťovacímu převodu práva, zejména v obchodní praxi nebo v případě závazků větší hodnoty, sahalo příliš často a dávali mu přednost kupř. před zástavním právem. Jisté totiž je, že zajišťovací převod práva je v kontextu současného práva na našem kontinentě institutem tvrdým a neobvyklým.

Je záhodno, aby v připravované kodifikaci soukromého práva byl zajišťovací převod práva buď upraven komplexněji a vhodných změn a doplnění se dočkaly i ostatní dotčené právní předpisy, anebo snad ještě spíše, aby tam upraven vůbec nebyl, a byl proto nepřijatelný, jak tomu bylo u nás za platnosti obecného občanského zákoníku a občanského zákoníku z r. 1950 a jak je tomu i v zahraničí [v současném francouzském právu např. mohou přijímat věci jako záruku (gage) za půjčku (pret sur meubles corporels) jen zařízení Crédit municipal, ostatní osoby by tak jednajíce spáchaly trestný čin. Ve Spolkové republice Německo ust. § 233 BGB výslovně stanoví, že „mit der Hinterlegung erwirbt der Berechtigte ein Pfandrecht an dem hinterlegten Gelde oder an den hinterlegten Wertpapiere...“, tedy že k penězům nebo cenným papírům složeným jako záruka nabývá oprávněný zástavní právo a nestává se tím jejich vlastníkem, švýcarský zákon o obligacích podobný institut nezná a nezná jej ani zmiňovaný ABGB]. Posuzování, zda zajišťovací převod práva nezařadit či zařadit a v jaké podobě do nového občanského zákoníku, a interpretaci současné právní úpravy snad napomohou i úvahy účastníků diskuse na karlovarských právnických dnech i tyto úvahy mé.

Doc. JUDr. Milan Kindl, CSc.

Ústav státu a práva AV ČR, Západočeská univerzita Plzeň, advokát

Ještě jednou veřejné dražby

I.

Svého času vyvolala publikace¹⁾ rozsudku Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 Cdo 31/92, ze dne 27. října 1993, velkou diskusi, a to jak na stránkách tohoto, tak i jiných odborných právnických časopisů, a vyvolala tak v život stanoviska jednoznačně odmítavá i na druhé straně bez výhrad podporující, aby nakonec literatura dospěla k tomu, že na základě špatných zákonů nemůže být ani judikatura zase tak moc dobrá, aniž to však byla úplně její chyba.²⁾ Zmiňovaný judikát se ovšem týká procesu privatizace, nadto ještě tzv. malé privatizace, která je již déle a snad i zdárně za námi, takže by se mohl zdát neaktuální – avšak není. Zatímco privatizace je z větší části za námi a ona tzv. malá je za námi zcela a již relativně dlouho, probíhá v současné době proces likvidace těch státních podniků, které z toho či onoho důvodu privatizovány nebyly.

A právě podle ustanovení § 47b) odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb. (ve znění zákonů, které jej mění a doplňují) při likvidaci organizací uvedených v § 1 téhož zákona zpeněží likvidátor majetek prodejem věcí ve veřejné dražbě. Podle druhého odstavce se na postup při těchto dražbách použijí přiměřeně ustanovení zákona č. 427/1990 Sb. Nutno také upozornit, že zákon č. 92/1991 Sb. odkazuje jen na zákon č. 427/1990 Sb. a na žádný jiný, neodkazuje tedy např. na zákon č. 500/1990 Sb. Proto nelze ze žádných ustanovení tohoto zákona při likvidaci vycházet.

Pro úplnost a také pro pořádek připomeňme to, že zmíněný judikát Vrchního soudu v Praze (ze dne 27. října 1993, sp. zn. 1 Cdo 31/92) konstatoval, že podle § 133 odst. 1 občanského zákoníku v platném znění lze vlastnictví nabyt koupí, darem nebo jinou smlouvou, děděním rozhodnutím státního orgánu nebo na základě jiných skutečností stanovených zákonem. Takovou jinou skutečností je pak podle citovaného judikátu právě dražba podle zákona č. 427/1990 Sb. Právním důvodem změny vlastnictví není zde smlouva, ale udělení příklepu Licitátora (§ 9 odst. 1 a § 11 odst. 1 zákona č. 427/1990 Sb.). Podle citovaného judikátu pak jde opravdu o nabytí vlastnictví na základě zvláštního zákonem stanovené skutečnosti a ani „termín prodej neznamená, že jde o převod..., tedy o smluvní převod“. Nejde-li vůbec o převod, nemůže být ovšem řeč ani o tom, že by se snad mohlo od něj odstoupit (odstoupit lze jen od smlouvy). Pokud jde o vlastnictví, to prostě přechází nebo nepřechází.

Likvidace zbývajících, nezprivatizovaných a zhusta nezprivatizovatelných podniků je procesem aktuálním, a tak se opětovně stal aktuálním i zmíněný judi-

kát. Nutno rovněž poznamenat, že soud od svého názoru neustoupil, setrval na něm a uvedl jej či na něj odkázal v řadě dalších svých rozhodnutí, jež zde není nutno citovat: podstatné je, že jde o názor konstantní, ze kterého rozhodovací praxe soudů vychází.

II.

Jak přesně shrnuje práce citovaná v poznámce ¹⁾, střetly se v této věci tři různé teoretické přístupy k zákonu. Co mělo být řečeno, v podstatě řečeno bylo, a judikatura setrvala na tom, že nabytí příklepem není nabytí smluvní, ale že příklep je onou zákonem (viz výše) předpokládanou jinou, specifickou právní skutečností (*varia causarum figura*). Nebudeme se proto věcí z těchto hledisek již dále zabývat a prakticky a pragmaticky vezmeme na vědomí, že pokud se chceme soudit, je příklep ona *varia causarum figura*, zvláštní skutečnost, na jejímž základě se nabývá vlastnictví.

Jenže co potom s tím, když se příklep příliš nepovede? A to je právě to, oč nám zde běží. Prostě a dobře jde o to, co dělat, když se zvláštní skutečnost, na jejímž základě se nabývá vlastnictví stručně řečeno nepovede.

Jak bylo řečeno již shora, vlastnictví přechází udělením příklepu licitátora.

Vlastnictví však asi jen stěží přejde příklepem, který by učinil licitátor třeba doma (v koupelně, kuchyni, garáži), nebo sice v aukční síni, ale úplně jindy než na dražbě, nebo třeba v dražební síni a v čase dražby, ale ještě před jejím faktickým zahájením, nebo v čas dražby mimo dražební síň (na chodbě, na WC a podobně). Nepřejde příklepem, i kdyby licitátor příklep učinil, pokud například nikdo nedražil. Nepřejde příklepem ani tehdy, pokud účastníci dražby řádně dražili a licitátor učinil přesto příklep (zasáhl do procesu probíhající dražby příklepem). To vše je ovšem samozřejmé a bylo by jistě absurdní, kdyby licitátor mohl doma na WC příklepem způsobit nabytí vlastnictví k věci, ohledně které má proběhnout dražba. Zmíněné absurdity (že by snad přešlo vlastnictví příklepem, který učinil licitátor jindy, doma, na chodbě a podobně), kterých lze samozřejmě nashromáždit daleko více, lze ovšem velice snadno zobecnit.

Nemůže ovšem jít jen o případy, kdy by licitátor provedl příklep mimo čas a místo dražby.

Pak by totiž mohla nastat situace, kdy by se licitátor uzamkl v aukční síni a učinil příklep v čase zahájení dražby, aniž by se do dražební síně někdo jiný dostal. Mohla by nastat i situace, kdy by licitátor zahájil dražbu příklepem. To všechno není možné a sotva bychom asi mohli najít někoho, kdo by se zdravým rozumem tvrdil, že to možné je.

Je proto zapotřebí zobecnění o něco většího.

Vlastnictví totiž nepřejde, jak je na shora shromážděných příkladech zřejmé, tam, kde dražba nebyla provedena řádně.

Nepřejde tedy třeba ani tam, kde nebyly k dražbě připuštěny některé osoby nejen proto, že by se licitátor v dražební síni uzamkl, ale i tehdy, jde-li o osoby, kterým to tzv. aukční karta dovolovala (například pokud by licitátor vyloučil všechny osoby s hnědýma očima, nebo všechny muže bez saka, ale potom také tehdy, pokud by licitátor třeba vyloučil všechny, kdo uhradili dražební jistinu v den, kdy to dovolovala tzv. aukční karta místo v den, který původně stanovil dřívější obecný dražební řád, vydaný třeba navíc okresním úřadem³) podle zákona č. 500/1990 Sb. (to platí i pro jiné odchylky). Jinak řečeno, pokud by příklep byl výsledkem vadné dražby nebo dokonce vůbec nebyl výsledkem dražby, pak vlastnictví příklepem nepřechází.

III.

Otázkou, jež zbývá k řešení, je to, zda příklep je právním úkonem ve smyslu § 34 občanského zákoníku (pokud by potom byl učiněn v rozporu se zákonem, byl by neplatný), nebo za jde dokonce o ještě jinou právní skutečnost nežli je právní úkon vůbec (některé formulace ve shora citovaném judikátu by totiž mohly svědčit dokonce i tomuto názoru) – která by pak prostě buď nastala anebo (kdyby šlo o vady dražby) nenastala. Podle mého skromného názoru ovšem není pochyb o tom, že příklep je projevem vůle a že tedy je právním úkonem, který může být platný a může být také neplatný (v praxi však by asi vzhledem k nejasnosti výše zmíněné byl vhodným řešením buď alternativní petit nebo ještě raději petit natolik obecný, jako je požadavek určení vlastnického práva). To však již jen závěrem.

Poznámky:

- ¹⁾ Úplné znění citovaného rozhodnutí viz Právní rozhledy č. 6/1994, str. 210 a násl., v poslední době byl publikován rovněž v Právní praxi v podnikání, č. 4/1996 Str. 13 a násl. (srov. též částku 8/1995 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).
- ²⁾ Srov. Knapp, V.: O příklepu a také o právní filozofii, Právní rozhledy č. 6/1995, str. 229 a násl., kde na str. 230 cituje též Eliášovy články (z nich první, Eliáš, K.: Smí se lhát? byl publikován právě v Bulletinu advokacie, 1994) odmítavé a článek V. Vlčka vyslovující judikátu podporu.
- ³⁾ Vzhledem k odkazu jen na zákon č. 427/1990 Sb. nelze při dražbách v rámci likvidace státních podniků totiž vůbec použít ustanovení zákona č. 500/1990 Sb. (například právě o kompetencích okresního úřadu).

Mgr. Libor Nedorost, Dr.
advokát, Telč

K problematice odvolání a rozkladu podle správního řádu

Není jistě žádným tajemstvím, že správní řád pro zvláštní povahu správního procesu a organizaci veřejné správy zakotvuje dva řádné opravné prostředky, a to odvolání a rozklad, které v zásadě plní stejný účel a funkci. Není cílem tohoto příspěvku omezovat se pouze na konstatování obecně známého faktu, že odvoláním a rozkladem jsou ve správním řádu označovány procesní prostředky, kterými je umožněno účastníkům správního řízení domáhat se nápravy rozhodnutí, o němž se domnívají, že jím byli dotčeni ve svém právu nebo právem chráněných zájmech. Naopak, tento příspěvek by měl sloužit spíše jako pomůcky, která snad přispěje ke snazší orientaci a práci se správním řádem.

Právo uplatnit tyto opravné prostředky přiznává správní řád pouze účastníkům řízení, a to za předpokladu, že jejich uplatnění není vyloučeno zákonem, nebo jestliže se jich účastník řízení nevzdal po oznámení rozhodnutí. Jejich účelem je přezkoumání rozhodnutí vydaného správním orgánem jak po stránce věcné, tak po stránce procesní, jestliže se účastník řízení odvoláním domáhá odstranění újmy, kterou mu způsobilo rozhodnutí správního orgánu. Dříve než se budeme věnovat problematice uplatnění odvolání a rozkladu, je vhodné poznamenat, že každé rozhodnutí správních orgánů, podobně jako je tomu v případě procesu civilního a trestního, pro veřejnoprávní povahu procesních norem disponuje onou zvláštní vlastností, jíž beze sporu je tzv. presumpce správnosti daného rozhodnutí, jímž orgány veřejné správy autoritativním způsobem zasahují do práv a povinností fyzických nebo právnických osob. V této souvislosti dodávám, že zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení přes význam správního rozhodnutí ani v jednom svém ustanovení neposkytuje jeho zákonnou definici. I přes to, že správní řád nemá pro správní rozhodnutí jednoznačně vyjádřenou definici, stejně jako neobsahuje ve srovnání s jinými procesními předpisy tak detailní úpravu¹⁾ nelze tvrdit, že by tvorba správních rozhodnutí nepodléhala žádným pravidlům a ponechávalo se pouze na správním orgánu, jak bude jeho produkt rozhodovací činnosti vypadat. Jak vyplývá z dalšího výkladu, měly by v této souvislosti sehrávat zvlášť důležitou roli základní zásahy správního řízení vyjádřené nejen přímo v ust. § 3 správního řádu, ale i nepřímo v ustanoveních jiných (ve vztahu k rozhodnutí např. §§ 32, 46, 48 spr. řádu), které ovládají celý průběh správního řízení a dále také požadované náležitosti správních aktů. Přitom podle mého názoru by okruh náležitostí, které by mělo správní rozhodnutí splňovat, neměl být

omezován pouze na §§ 46 a 47 a v nich výslovně vyjádřené obsahové a formální náležitosti, ale s ohledem na význam správního rozhodnutí by měl být automaticky rozšířen i na náležitosti povahy kompetenční, stejně jako v konečném důsledku i požadavky procedurální povahy.

V reálných podmínkách právní praxe představuje tento fakt, a to zejména s ohledem na moment, že stávající právní úprava tuto otázku řeší velmi roztržitým a nejednotným způsobem, nejen pro laickou veřejnost značně problematickou skutečnost. Nezapomeňme navíc na to, že právě oblast veřejné správy je typickou množstvím předpisů, zejména podzákonné povahy a její „nepřehlednost“ se ještě zvyšuje možností správních orgánů rozhodovat tzv. správním uvážením, v rámci kterého správní orgán v mnohých, pochopitelně zákonem stanovených případech, může, ale také nemusí rozhodnout určitým způsobem. Proto nejen z hlediska uplatnění odvolání a rozkladu, ale také z hlediska jejich odůvodnění klade právní praxe na jejich „zpracovatele“ nemalé nároky, a to nejen z hlediska znalostí právních předpisů, ale také z hlediska komplexního přehledu o dané oblasti, stejně jako z hlediska dovedností syntézy a využití těchto poznatků.

Odvolání i rozklad lze uplatnit jen v zákonem připuštěných případech rozhodnutí ve věci samé, nebo rozhodnutí procesních, u nichž se bude přitom jednat o taková rozhodnutí, která správní orgán vydal v průběhu řízení a jimiž řeší závažné procesní otázky, na jejichž vyřešení závisí další průběh správního řízení.²⁾ Zásadně jsou tyto opravné prostředky přípustné proti všem prvoinstančním rozhodnutím vydaným ve správním řízení, která disponují povahou individuálního správního aktu, přičemž je přezkoumatelným uznán pouze ten akt, který je de facto definován mezi správnímu orgánu přikázané pravomoci, možností autoritativním způsobem, schopným právní moci a vykonatelnosti, deklaratorně určovat nebo konstitutivně zakládat, měnit nebo rušit konkrétní individuální právní vztah.³⁾

S tímto pohledem lze bezesporu souhlasit, a to zejména v případě takových výsledků rozhodovací činnosti správního orgánu, u nichž při nejlepší vůli nenajdeme znaky správního rozhodnutí, jako např. zejména osvědčení nebo prohlášení vydaná správním orgánem, která jsou listinným stvrzením skutečnosti správnímu orgánu známé nebo potvrzením o trvání určitého právního vztahu, ale jímž se žádný právní vztah nezakládá, nemění, ani neruší. Naproti tomu s tímto přístupem a jeho absolutním uplatněním v podmínkách reálné praxe nesouhlasím v případě rozhodnutí, označovaných naukou jako nulitní. Na tomto místě zdůrazňuji, že ačkoliv příčiny nulity správního rozhodnutí mohou být různé, neřeší naše stávající právní úprava tento problém, na rozdíl od německé právní úpravy obsažené v ustanovení § 44 německého správního řádu, pro jistotu vůbec⁴⁾ Pro pochopení této části si připomeňme, že nulitním, tzn. absolutně neplatným může být v reálných podmínkách rozhodnutí např. absolutně věcně nebo místně

nepříslušného správního orgánu (pozor, nikoliv situace, kdy jedná instančně vyšší orgán). Dále pak případ, kdy by vykonavatel veřejné správy požadoval uloženým rozhodnutím po adresátovi jednání, které je trestné (např. příslušník policie při tzv. bezprostředním zákroku, stejně jako v armádě problematika rozkazů, jimiž se nařizuje provedení něčeho, co je trestným činem). Jiný příklad nulity správního aktu představuje absolutní nedostatek formy projevu vůle vykonavatele veřejné správy, zejména v případech vydání rozhodnutím formou, kterou právní úprava pro tento druh rozhodnutí nepřipouští, nebo naopak nevydání rozhodnutí formou, která je pro něj právním předpisem uložena (např. namísto rozhodnutí písemného v předepsané formě je vydáno sdělení, které nespĺňuje náležitosti § 47 spr. řádu). I když se občas tyto procesní výstřelky objevují reálně v rukou klienta, neměly by být, viděno očima teorie, protože teoreticky neexistují, a není toho tudíž zapotřebí, napadnuty odvoláním, resp. rozkladem. S tímto výkladem poskytovaným v mnoha vysokoškolských učebnicích a teoretické literatuře nelze souhlasit, a to hned ze dvou důvodů. Jedním z nich je skutečnost, že správní řád připouští možnost odvolání, resp. rozkladu proti rozhodnutím správního orgánu, aniž by vylučoval jejich uplatnění v případech nulity a nulitní akt, který správní orgán vydal bezesporu výsledkem rozhodovací činnosti správního orgánu je. Dalším, daleko podstatnějším důvodem je podle mého názoru samotný projev správních rozhodnutí navenek a v souvislosti s ním i oprávnění jejich adresátů bránit se vadným aktům, přičemž je logické, že občan sám nemůže správní akt autoritativně prohlásit za nulitní.

Pozoruhodné je, že správní řád v oddíle o odvolacím řízení nestanoví ani pro odvolání, stejně jako pro rozklad po obsahové stránce žádné zvláštní náležitosti. Podání nemusí být výslovně označeno jako odvolání, avšak z jeho obsahu musí být zřejmé, s kterým rozhodnutím není náš klient spokojen a současně i vůle toho, kdo jej činí, aby rozhodnutí přezkoumal odvolací orgán.⁵⁾ Na druhou stranu je ovšem mimo jakoukoliv pochybnost věcí našeho klienta, jakožto účastníka správního procesu, aby uvedl skutečnosti, o které své odvolání opírá, tedy skutečnosti odůvodňující jeho názor, že napadeným rozhodnutím byl na svých právech nebo právem chráněných zájmech nepříznivě dotčen. Nelze požadovat na orgánu, který bude o daném opravném prostředku rozhodovat a jemuž nejsou individuální poměry našeho klienta známy, aby sám pátral po skutečnostech, jimiž měl klient své odvolání věcně zdůvodnit. I když pro správní řízení platí zásada neformálnosti, z pojmu odvolání jako opravného prostředku vyplývá, že odvolání by mělo splňovat formální a věcné náležitosti stanovené správním řádem pro podání.⁶⁾ Správní řád nejenže nestanoví pro odvolání obsahové náležitosti a nevymezuje důvody, pro které lze nebo nelze odvolání uplatnit, ale neurčuje ani v jakém rozsahu je možné odvolání uplatnit. Proto význam odvolání jakožto řádného opravného prostředku spočívá v jeho všestrannosti a univerzálnosti, které vyni-

kají zejména ve srovnání např. s přezkoumáváním správního rozhodnutí mimo odvolací řízení, v němž je správní rozhodnutí přezkoumáváno pouze z hlediska své zákonnosti. Na rozdíl od právní úpravy občanského procesu umožňuje správní řád možnost odvolání i jen proti důvodům rozhodnutí. Je jistě správně, že klient jako účastník řízení může odvoláním napadat nejen nesprávné meritorní zjištění, nezákonnost, vadný průběh nebo způsob řízení, ale na druhé straně je otázkou, zda uplatnění odvolání proti odůvodnění rozhodnutí, jež na celkovém výsledku správního procesu mnohdy již nic nezmění, bude skutečně možným prostředkem snahy o nápravu (např. zda ve smyslu ust. § 60 spr. řádu neodůvodňuje obnovu řízení, nebo vyvolání přezkumu mimo odvolací řízení), nebo pouze prostředkem zdržování a oddálení negativního dopadu rozhodnutí pro našeho klienta.

Na rozdíl od jiných procesních předpisů správní řád upravuje, jak naznačeno shora, dva typově a funkčně shodné opravné prostředky. Rozklad je ve smyslu ust. § 61 správního řádu druhým ze dvou možných řádných opravných prostředků, sloužících účastníkům správního řízení k napravení dosud nepravomocných, prvoinstančních rozhodnutí ústředních orgánů státní správy (viz např. uplatnění rozkladu v řízení o zápisu ochranné známky, kdy Úřad průmyslového vlastnictví rozhoduje jako ústřední orgán státní správy ve zvláštním správním řízení). Rozklad, který ve správním řízení plní stejnou funkci a účel jako odvolání se tedy od odvolání liší nejen svým názvem, ale zejména tím, že pro faktickou neexistenci vyššího instančně nadřízeného orgánu státní správy nemůže být projednáván dvouinstančně a rozhodování o něm přísluší opět ústřednímu orgánu státní správy, aniž by se přitom jednalo o tzv. autoremeduru. I v těchto případech však platí, že je třeba v případě potřeby dané řízení doplnit provedením nově navrhovaných důkazů a dále přezkoumat napadené rozhodnutí v celém rozsahu. O rozkladu proto rozhoduje vedoucí vždy příslušného ústředního orgánu státní správy, a to na základě návrhu jím ustavené komise.

Poznámky:

- 1) např. srovnej ust. § 152 a násl., § 167 a násl., § 172 a násl. o. s. ř.
- 2) Šlauf, V.: Komentář správního řádu, Linde Praha 1993, str. 83
- 3) např. Mruzek, K.: Státní správa samospráva 95, č. 48, str. 12
- 4) BGB1.IS. 1253 z roku 1976
- 5) Šlauf, V.: Komentář správního řádu, Linde Praha 1993, str. 84
- 6) viz ust. § 19 odstavce 1 a 2 správního řádu

Mgr. Zdeněk Koudelka, Dr.

Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno, advokát

Novinářská svoboda a trestní řízení

V článku „Je redakce oprávněna ještě před rozsudkem vyslovit názor na to, jak by měl soud rozhodnout ve věci?“ (Bulletin advokacie č. 9/1996) se autor Pavel Vantuch zabývá problémem uveřejňování informací a názorů k probíhajícímu trestnímu řízení před rozhodnutím soudu ve věci samé. Vantuch kritizuje konkrétní novinářskou praxi nabádající před vynesením rozsudku soud k jedinému rozhodnutí a odmítání jiných možných kroků soudu. V takovémto jednání spatřuje Vantuch útok na nezávislé rozhodování soudu.

Ve své argumentaci používá Vantuch znění § 8a TŘ¹⁾, podle něhož jsou orgány činné v trestním řízení povinny informovat o své činnosti veřejnost poskytováním informací sdělovacím prostředkům. Z toho je vyvozováno „právo a zároveň i povinnost novináře sdělit veřejnosti informaci, kterou mu poskytl orgán činný v trestním řízení o své činnosti“. Zde je vyvozován zcela neadekvátní právní závěr vůči sdělovacím prostředkům. V § 1 TŘ je dán účel zákona tím, že upravuje postup orgánů činných v trestním řízení. Samozřejmě tato definice není zcela přesná, jelikož se trestní řád zabývá i postavením jiných vyjmenovaných osob v rámci trestního procesu (obviněný, obhájce, poškozený, osoba zúčastněná), které nejsou státními orgány. Přesto lze zcela jistě konstatovat, že trestní řád nijak neupravuje postavení, práva a povinnosti novinářů či vydavatelů. Proto i § 8a TŘ je právní normou upravující chování orgánů činných v trestním řízení a ne novinářů. Je povinností těchto orgánů této normě dostát, je jistě právem novináře zveřejnit získané informace, jejich zveřejnění však není právní povinností. Novinář má plné právo vyjadřovat své stanovisko k věci či vyjádření jiného zveřejnit a za své stanovisko bere odpovědnost jen v rámci tiskového zákona, ochrany osobnosti, případně dalších právních norem,²⁾ nikoliv však dle trestního řádu. Skutečnost, že novinář nemůže ani při sledování hlavního líčení být plně seznámen s výsledky vyšetřování a tudíž není schopen „formulovat svůj názor podle zásady volného hodnocení důkazů tak, jak je zakotvena v § 2 odst. 6 TŘ“, z čehož Vantuch vyvozuje důsledky pro zveřejňování takovýchto novinářských názorů, je zcela nedůležitá, jelikož zásada volného hodnocení důkazů podle TŘ je zásadou soudního rozhodování a nijak se nevztahuje na novinářské články.

Rovněž v oblasti kategorických tvrzení³⁾ odsuzuje Vantuch často používanou charakteristiku vrah ap. pro někoho, kdo ještě nebyl pravomocně odsouzen. I když zde má Vantuch jistě morální pravdu, nelze takovéto zveřejnění za dnešního právního stavu postihnout jinak než žalobou na ochranu osobnosti ze stra-

ny dotčeného či žádostí o tiskovou opravu podle tiskového zákona, případně jiným postupem (trestný čin pomluva ap.). Nelze ovšem brát novináři právo daný výrok publikovat a následně si jej obhájit, a to zřejmě i v případě, že by nebyl vynesena odsuzující rozsudek u trestního soudu. Přesto by za některých okolností mohl být novinář u civilního soudu úspěšný (promlčení, použití zásady ne dvakrát soudit ve stejné věci, smrt obviněného či milost a amnestie). Obvinění novinářů z možných následků vyvolání hysterie a následného lynčování obviněného je již z hlediska práva zcela neadekvátní (pokud nepůjde o šíření poplašné zprávy dle § 199 trestního zákona). Moderní demokratický stát musí zajistit v rámci efektivního fungování státní moci řádné provádění soudnictví bez nutnosti preventivního omezování ústavní svobody projevu a práva na šíření informací.⁴⁾

Ve 4. části svého článku Vantuch používá příkladu izolování poroty v USA před vlivy sdělovacích prostředků (sekvestrace)⁵⁾ k argumentům pro omezení svobody slova k zajištění nezasahování do výkonu funkce soudu. Zde jde o zcela nevhodně uvedený příklad, jelikož tento je naopak ukázkou neomezování svobody slova. I soud je státním orgánem, byť je mu garantována na základě teorie dělby státní moci relativní nezávislost (srozuměj především na moci vládní, tak jak je tato garantována zákonodárné moci nebo samosprávě). Dojde-li v moderní demokracii ke sporu mezi zájmem státu a základním lidským právem (svobodou slova) musí být spor řešen, je-li to možné, na úkor státu. Jinými slovy v USA, uvědomující si sílu veřejného mínění a jeho nebezpečnost pro objektivní rozhodování, rozhodli se izolovat porotu, která je složkou trestního soudu a tedy státního orgánu, ne omezit novinářské svobody. Pokud tedy použít příklad sekvestrace poroty tak jen tehdy, budeme-li žádat nepříjemné a drahé izolování soudců a přísedících od vnějších vlivů, nikoliv však pro tlak na omezování svobody projevu v rámci publicity případu, byť je zdánlivě tato cesta pro státní moc snazší a levnější.

Vantuch usuzuje, že „novináři ani jinému občanovi nepřísluší, aby před pravomocným rozsudkem apeloval na soud, že má postupovat podle zákona a jaké rozhodnutí považuje za správné.“⁶⁾ Takovéto tvrzení nemá oporu v právu. Dnes platí pro obyvatele zásada, že co není zakázáno, je dovoleno. Zákon zakazuje pouze obracet se na soud formou petice, jež by zasahovala do nezávislosti soudu.⁷⁾ Nikde není vysloven zákaz publikace výše uvedených názorů v tisku. Autor a rozšiřovatel takovýchto názorů je za ně plně odpovědný občanskoprávně, správně i trestně, ale jen v zákonem kvalifikovaných mezích, nikoliv paušálně.

Závěrem Vantuch uvádí návrh de lege ferenda – doplnění § 8a TŘ odst. 3: „Sdělovací prostředky nejsou oprávněny před pravomocností rozsudku či jiného rozhodnutí ve věci sdělovat svůj názor, jak by měl soud rozhodnout“. S tímto návrhem nelze souhlasit, jelikož omezuje ústavní svobodu projevu, i když by stát mohl zabránit ovlivnění soudu jinými prostředky než takovýmto zásahem (se-

kvestrace členů soudního senátu). Navíc jde o doplnění deklaratorní, jelikož není navrhována sankce jiná než podle § 169a trestního zákona (trestný čin zasahování do nezávislosti soudu). I v případě sankce není uveden orgán, který by o ní rozhodoval. Orgán státu je zcela nevhodný, jelikož by to připomínalo, byť jen pro určitou oblast, cenzorský úřad.⁸⁾ Možné by bylo, kdyby šlo o samosprávný orgán novinářské obce, ale novinářská samospráva u nás neexistuje. Novinářské organizace jsou subjekty soukromého práva podle zákona o sdružování, nejde o veřejnoprávní korporace, kterými jsou speciálními zákony zřízené profesní komory. I samotné pojmy použité v návrhu neodpovídají současné ústavní situaci, kdy subjekty soukromého práva jsou oprávněny činit vše, co zákon nezakazuje⁹⁾ – proto použít tvrzení „sdělovací prostředky nejsou oprávněny“ vyvolává mylný předpoklad, že sdělovací prostředky mohou jen to, k čemu jsou zákonem oprávněny. Současnému ústavnímu stavu odpovídá imperativní zákaz, tj. „sdělovacím prostředkům se zakazuje...“. Ze stejného důvodu je nevhodný nadpis čtvrté části „Nedovolený postup redakce“¹⁰⁾, jelikož žádný zákon nestanoví nutnost povolení při šíření informací o soudním řízení. Samotný úmysl použít skutkovou podstatu zasahování do nezávislosti soudu dle § 169a trestního zákona¹¹⁾ je problematický ve vztahu k ústavně garantované svobodě šíření informací. Trestní soud by zde musel aplikovat nejen trestní zákon, ale i předpis s vyšší právní silou – Listinu základních práv a svobod. Ta dovoluje omezení této ústavní svobody pouze zákonem v případě opatření v demokratické společnosti nezbytného pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Z tohoto hlediska lze říci, že dnes tiskový ani jiný zákon nezakazuje předmětné články a tedy nevyjádřil-li zákonodárce výslovně tuto skutečnost ve skutkové podstatě trestného činu zasahování do nezávislosti soudu, nelze tuto skutkovou podstatu aplikovat proti ústavní svobodě projevu. De lege ferenda lze rovněž při Vantuchem navrhovaném omezení zdůraznit, že by to musela být úprava běžná v evropských demokratických zemích, aby byla splněna ústavní podmínka, pro omezení práva „nezbytnosti v demokratické společnosti“.

Další Vantuchův návrh,¹²⁾ aby byl šéfredaktor (odpovědný redaktor) trestně odpovědný za zprávu, kterou došlo k zasahování do nezávislého soudu, je zcela mimo současnou koncepci trestní odpovědnosti. Zvláště pokud o ní uvažuje de lege lata. Dnes je trestní odpovědnost koncipována na principu zavinění, k uvedené publikaci zprávy však může dojít i bez zanedbání povinností šéfredaktora (např. v době jeho nemoci). Rovněž návrh de lege ferenda by byl zcela neúčinný bez změny Ústavy ČR a zrušení poslanecké a senátorské imunity pro případ práce takto odpovědného redaktora. Tato situace totiž nastávala i dříve, kdy poslanci zaujímalí místa odpovědných redaktorů, načež byla z ústavního vymezení poslanecké imunity vyloučena odpovědnost odpovědného redaktora¹³⁾ podle dří-

vějších předpisů (dnes tiskový zákon zná jen funkci šéfredaktora, ne odpovědného redaktora).

Ve věci sporu mezi svobodou šíření informací a jinými rovněž státem garantovanými hodnotami se Ústavní soud v Brně postavil na stranu svobody projevu a práva na šíření informací i při možném důsledku této svobody šířit veřejně erotické tisky a ovlivňovat tímto i případnou výchovu dětí.¹⁴⁾ Ústavní soud též zrušil ze stejného důvodu ustanovení trestního zákona, kterým byla definována skutková podstata hanobení vlády, Parlamentu a samotného Ústavního soudu.¹⁵⁾ Rovněž Nejvyšší soud USA přiznal svobodu vyjadřovat své smýšlení i demonstrativním útokem na samotný stát spálením státní vlajky USA.

Závěr

1. Trestní řád a jeho § 8a se vztahuje jen na povinnosti orgánů činných v trestním řízení. Nijak neomezuje novináře ani obhájce v jejich svobodě slova. Novinář i jiný občan má ústavně zaručenou svobodu projevu a šíření informací. Obhájce musí o případu informovat tak, aby to bylo v zájmu jeho klienta. Co je však zájem klienta a jakým způsobem bude informace realizována, je především na obhájcově uvážení.

2. Lze apelovat na zachování určité vhodné úrovně informace. To je ovšem nutno hledat např. v dialogu mezi advokátní komorou a organizacemi novinářů (vydání kodexu novináře), nelze však danou věc řešit zákonem omezujícím ústavně garantovanou svobodu slova nad rámec ústavního zmocnění.

Poznámky

- ¹⁾ Trestní řád č. 141/1961 Sb. v platném znění (v textu TŘ).
- ²⁾ Zákon č. 81/1996 Sb. o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích ve znění zákonů č. 84/1968 Sb., č. 127/1968 Sb., zákonného opatření č. 99/1969 Sb., zákonů č. 146/1971 Sb. a č. 86/1990 Sb. (v textu tiskový zákon), § 11–16 občanského zákoníka č. 40/1964 Sb., § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích č. 200/1990 Sb. ve znění novel, trestný čin pomluvy dle § 206 trestního zákona.
- ³⁾ Citované dílo s. 32–34.
- ⁴⁾ Čl. 17 Listiny základních práv a svobod č. 2/1993 Sb.
- ⁵⁾ Blíže k sekvestraci poroty v USA viz James A. Inciardi: *Trestní spravedlnost*, Praha 1994, s. 450.
- ⁶⁾ C. d. s. 35.
- ⁷⁾ Tento ústavní zákaz je obsažen v čl. 18 odst. 2 Listiny základních práv a svobod i v § 1 odst. 3 zákona č. 85/1990 Sb. o právu petičním. Tento zákaz však nezumožňuje absolutně podávat petice soudům, nepřipouští jen ty petice, které by žádaly o rozhodnutí v konkrétní projednávané věci. Lze jistě připustit petici, která by žádala soud o úpravu úředních hodin v podatelně a podobně. I když však bude podána zakázaná petice zasahující do nezávislosti soudu, nemá to pro autory žádné sankční následky, petice se pouze nevyřídí.

- ⁸⁾ Cenzura je nepřipustná – čl. 17 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.
⁹⁾ Čl. 3 odst. 3 Listiny základních práv a svobod
¹⁰⁾ C. d. s. 34.
¹¹⁾ Tato skutková podstata byla zavedena novelou trestního zákona č. 159/1989 Sb. Jde o úmyslný trestný čin, kdy je pochybné, zdali lze dostatečně prokázat novináři úmysl ovlivnit konkrétní soudní rozhodnutí, když novinář sám ani nemůže vědět, kdo bude jeho článek číst.
¹²⁾ C. d. s. 38, poznámka 7.
¹³⁾ § 24 odst. 2 Ústavní listiny č. 121/1920 Sb., § 45 odst. 2 Ústavy ČSR č. 150/1948 Sb.
¹⁴⁾ Nález č. 39/1994 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (vyhlášen pod č. 179/1990 Sb.).
¹⁵⁾ Nález č. 16/1994 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (vyhlášen pod č. 91/1994 Sb.).
-

Doc. JUDr. Vladimír Sládeček

Právnická fakulta UK Praha

Ještě k otázce komentářů tisku o trestních věcech

V nedávno publikovaném článku¹⁾ autor uvádí – stručně řečeno – že novináři by neměli „právnicky“ komentovat trestní případy, dokud nebylo pravomocně rozhodnuto a de lege ferenda by takové jednání mělo být trestním řádem zakázáno; zvláštní pozornost pak také věnuje tzv. kategorickým soudům. Obdobně striktně se na novinářské informování o soudních případech již dříve podíval J. Lněnička.²⁾

Jakkoliv se úvahy P. Vantucha mohou zdát pochopitelné, jeho přístup, resp. konkluze, nelze vesměs akceptovat. Kupř. když v závěru vysloví názor, že „neexistuje žádná právní norma, která by novináře... opravňovala vyjadřovat ve sdělovacím prostředku názor, jak by měl soud rozhodovat v trestní věci“, je zřejmé, že poněkud podceňuje ústavní aspekty věci – především nebere dostatečný ohled na skutečnost, že Česká republika je právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy), což má (jak vidíme) své relevantní důsledky. Daný problém má zřejmě nejméně dva podstatné aspekty. Prvním je posouzení, zda novinář zveřejněním svého názoru – má se na mysli komentování činnosti, ev. i rozhodování soudu, nikoliv však s (negativním) důrazem na konkrétní (obviněnou) osobu – ovlivňuje, resp. nedovoleně zasahuje do

činnosti soudu. Osobně považuji za stejně důležité – a patrně i problematičtější – právní souvislosti (následky) zveřejnění kategorické, nepodložené závěru, a to jak – především – ve vztahu k tvrzenému pachateli, tak i k příslušnému novináři. Půjde o otázku zásahu do chráněných práv dehonestované osoby i o odpovědnost (právní i morální) žurnalisty.

Pokud jde o posouzení eventuality nedovoleného zásahu do činnosti soudu a možnosti její kriminalizace, i když s polemikou Z. Koudelky³⁾ – především pokud jde o hodnocení platného právního stavu – lze většinou souhlasit, celkově situace nepůsobí tak jednoznačně. Jistě můžeme např. uvažovat o tom, o co P. Vantuch opírá svůj (kategorický) závěr, že „novinář není oprávněn vyjadřovat jakékoliv kategorické stanovisko ve věci, o níž nemá jednoznačné podklady“, nebo zkoumat, co sleduje názorem, že „žádnému novináři neplyne právo sdělovat soudu před rozhodnutím, jak by měl rozhodovat“. Již zmíněná ústavní zásada právního státu znamená pro nestátní subjekty záruku, že je dovoleno vše, co není zákonem zakázáno a ev. zákaz je možné provést jen zákonem (příp. na základě zákona), pokud to nebude překračovat meze ústavní ochrany základních práv a svobod.⁴⁾ Není mi znám žádný zákon, který by nějakým způsobem výslovně limitoval novináře v produkování (jakýchkoliv) komentářů či soudů, byť podávaných bez dostatečné znalosti věci.⁵⁾ Co se týče druhého autorova názoru, zdá se, že jde o nedorozumění. Novinář tím, že publikuje svůj – byť i problematický – názor na řešení trestní věci, nemá v úmyslu (a zřejmě ani tímto jednáním nemůže) ohrožovat nestrannost soudu (čl. 82 odst. 1 Ústavy), resp. zasahovat do nezávislosti soudu (čl. 17 odst. 2 Listiny). Ovlivňování soudu musí být adresné, přímé a zahrnovat úmysl působení na soudce k porušení jeho povinností a jako takové je skutečně zakázáno, resp. trestné (srov. § 169a tr. zák.). Vyjádřený názor na projednávanou věc, který směřuje k veřejnosti (a ta konec konců zahrnuje i dotčeného/né soudce) sice může do jisté míry ovlivňovat její smýšlení o případu, jde však prvotně o formu realizace svobody projevu (čl. 17 odst. 1 až 3 Listiny). Tuto svobodu je pak možné omezit pouze za určitých podmínek; v daném případě by v úvahu (spíše hypoteticky) mohla přicházet jen restrikce jako „opatření v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu práv a svobod druhých“ (čl. 17 odst. 4 Listiny), samozřejmě stanovená zákonem. Jak již bylo zmíněno, takové legální omezení neexistuje, a lze jen s obtížemi připustit, že by uvedená ústavní formulace umožňovala zákonem speciálně kriminalizovat některé (možná i nevědomky) neodpovědné závěry novinářů způsobem, který navrhuje P. Vantuch.

V této souvislosti nelze taktéž opominout čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikovaná pod č. 109/1992 Sb. a č. 41/1996 Sb., dále jen „úmluva“), neboť cit. akt má charakter mezinárodní smlouvy podle čl. 10 Ústavy a je tedy v České republice bezprostředně právně závazný, prioritně

i před zákonem. Možnosti omezení svobody projevu upravuje cit. úmluva, zdá se, pregnantněji.⁶⁾ Výslovně hovoří o možnosti zákonného omezení svobody projevu z důvodu „zachování autority a nestrannosti soudu“, což – předpokládám – naše (trestní) úprava realizuje dostatečně. Důležitá pak samozřejmě je i judikatura Evropské komise pro lidská práva a Evropského soudu pro lidská práva k čl. 10 úmluvy. Stížností proti omezení svobody tisku chápané jako porušení cit. článku úmluvy není málo.⁷⁾ Z judikatury vyplývá, že štrasburské orgány považují svobodu projevu za jeden z hlavních základů demokratické společnosti a zvláště pak svobodu tisku, který plní důležitou roli „veřejného strážce“, resp. „hlídáčího psa“.⁸⁾ Otázku možnosti ovlivňování soudu řeší judikatura citlivě a individuálně. Např. Evropská komise pro lidská práva shledala zjevně nepodloženou stížnost na porušení čl. 10 úmluvy, kdy bylo televizní společnosti zakázáno vysílat rekonstrukci soudního procesu před vynesením rozsudku, protože podle jejího názoru mají strany soudního řízení právo na jistotu, že soud nebyl ovlivněn vnějšími faktory. Zároveň ovšem Evropská komise pro lidská práva v odůvodnění konstatovala, že vysílání rekonstrukce procesu v televizi se výrazně liší od reportáže uveřejněné v tisku.⁹⁾ Známe jsou stížnosti britských novin na porušení čl. 10. V jednom z případů se setkáváme se závěrem, že sice spojení „zachování autority a nestrannosti soudní moci“ zahrnuje též ochranu práv stran, ale „Je obecná shoda v názoru, že soudy nemohou vyvíjet svou činnost ve vzduchoprázdnu. Mají pravomoc rozhodovat spory, ale z toho vůbec nevyplývá, že tyto spory nemohou být předtím předmětem diskusí jinde, ať už jsou to specializované revues, denní tisk nebo veřejnost vůbec.“¹⁰⁾

Na druhé straně velice závažným, nicméně – zdá se – nikoliv nesporným je relativně nedávné rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Prager a Oberschlick v. Rakousko (1995). Šlo o případ novináře (a vydavatele), který v článku kritizoval soudce za způsob vedení jednání v trestních věcech a byl na základě soukromoprávní žaloby (v trestních věcech) pro pomluvu a posléze – veřejnoprávně – za porušení zákona o médiích odsouzen k peněžitému trestu. Soud sice na základě složitých úvah nakonec dospěl k závěru, že právo podle čl. 10 nebylo porušeno, výsledek byl však velice těsný (5:4). Separátní vota soudců jsou v tomto směru velice poučná.¹¹⁾

I některé další, nesporně zajímavé případy rozhodování štrasburských orgánů o stížnostech na porušení čl. 10 Úmluvy – pokud jde o svobodu projevu masmédií – byly podrobně komentovány i jinde.¹²⁾

Věnujme se nicméně také otázce ochrany osobnosti v souvislosti s publikováním nepravdivého kategorického soudu. Již zmíněný čl. 10 úmluvy v odst. 2 tuto související otázku („ochranu pověsti nebo práv jiných“) zmiňuje jako možnou zákonnou limitu svobody projevu.¹³⁾ Ochranu osobnosti pak u nás obecně ústavně zakotvuje čl. 10 Listiny. Jelikož Listina – a ostatně ani úmluva – nezná zá-

vaznou hierarchii jednotlivých základních práv, dochází ke kolizi práva na informace, resp. svobody projevu, a práva na ochranu osobnosti, kdy je třeba „vyvážit“, které právo je silnější, a to je možné jen při posuzování konkrétního případu. B. Repík dochází k akceptovatelnému závěru, že v tomto směru je soukromý život a čest jednotlivce chráněna (zejména procesně) nedostatečně.¹⁴⁾

Kategorický soud novináře či vůbec jen tendenční úvaha v trestní věci může mít závažný dopad na společenské postavení a prestiž, pracovní, rodinné a další vztahy dotčené osoby, přičemž některé efekty mohou být ireverzibilní.¹⁵⁾ Není zřejmě podstatné, zda autor uvede jméno celé, nebo jen křestní jméno a iniciálu příjmení, zpravidla i toto je pro relativně široký okruh „zasvěcených“ osob, tj. příbuzných, přátel, známých i spolupracovníků postiženého postaćující informace.

Osoba, která byla neoprávněně kriminalizována v tisku má (např. po osvobozujícím rozsudku) možnost jak občanskoprávní žaloby,¹⁶⁾ tak i žádosti o zveřejnění tiskové opravy, což není skutečně příliš mnoho.

Z ústavního pohledu se ještě nabízí otázka, zda vyslovením kategorického soudu novináře o vině nedochází k porušování ust. čl. 40 Listiny, který stanoví, že na každého, proti němuž je vedeno trestní řízení, se hledí jako na nevinného, dokud nebyl pravomocně odsouzen. Jde o to, zda uvedená ústavní garance zavazuje novináře, resp. každého občana. Domnívám se, že daný závazek se – a obdobně je to chápáno z hlediska mezinárodněprávní ochrany¹⁷⁾ – vztahuje na soudy, resp. orgány činné v trestním řízení, a ovšem i na ostatní státní orgány, protože ty mohou činit jen věci dovolené. I kupř. ústavní stížnost podložená tímto ustanovením by byla možná jen proti státnímu orgánu (orgánu veřejné moci) a nikoliv proti soukromé osobě (novinář).¹⁸⁾

Avšak pokud jde o sankčně právní odpovědnost novináře, který vyslovil nepravdivý kategorický soud, minimálně samozřejmě přichází v úvahu přešůpek proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. a) přest. zák., ale zřejmě by se striktněji mělo využívat ust. § 206 odst. 2 trest. zák. (pomluva), který ostatně přímo na novináře míří.

Nicméně místo vyhrožování již existujícími a podle mě dostačujícími trestními sankcemi bych raději apeloval na morální odpovědnost novinářů. Souhlasím s P. Vantuchem, že kategorické vyjadřování novinářů k nerozsouzeným věcem nutno považovat za nepřijatelné a nežádoucí. Novináři by měli velice pečlivě vážit svá slova v komentářích o trestních případech vůbec. A pokud se jimi chtějí více zabývat, přinejmenším by si alespoň měli přečíst základní trestní kodexy. Zdá se, že novinářská etika (ostatně etika obecně) nedosahuje žádoucí úrovně. Stejně jako nedávno advokáti, tak i novináři by měli uvažovat (a nemýlím-li se, jistě takové úvahy se již vyskytují) o přijetí etického kodexu novináře a efektivním mechanismu, zabezpečujícím jeho dodržování. V tomto směru lze inspirující pří-

stup nalézt např. ve Švédsku, kde působí instituce tiskového ombudsmana, přesněji řečeno „tiskového ombudsmana pro širokou veřejnost“ (Allmänhetens Pressombudsman), zřízená v roce 1969. Vůbec nejde o ombudsmana v pravém smyslu slova,¹⁹⁾ o státní orgán (instituci) opírající svou existenci o nějaký zákon, ale o subjekt dobrovolně vytvořený i materiálně zabezpečovaný třemi mediálními organizacemi (Národní tiskový klub, Švédská unie novinářů a Švédská asociace vydavatelů periodického tisku). Instituce má charakter nestátního, dobrovolně utvořeného autonomního mechanismu k řešení neetického jednání novinářů. Tiskového ombudsmana jmenuje na dobu tří let zvláštní výbor, jehož členy tvoří (vedoucí) parlamentní ombudsman, předseda Švédské advokátní asociace a předseda Tiskové rady.

Hlavní úkol tiskového ombudsmana spočívá v (bezplatném) poskytování porad a pomoci především fyzickým osobám, jež se cítí poškozeny nebo dotčeny publicitou, které se jim dostalo v novinách nebo jiném periodickém tisku. Dále pak šetří případy porušení profesionální etiky novináře, jak je blíže vymezena v „Etickém kodexu pro tisk, rozhlas a televizi“. Etický kodex stanoví pro práci žurnalisty především následující zásady: poskytovat přesné zprávy, respektovat soukromí jednotlivce, pracovat obezřetně s fotografiemi (zvláště při fotomontážích) i při zveřejňování jmen a vždy umožnit vyjádření každé straně.²⁰⁾

Poznámky:

- ¹⁾ Vantuch, P.: Je redakce oprávněna ještě před rozsudkem vyslovit názor na to, jak by měl soud rozhodnout ve věci? *Bulletin advokacie* 9/1996, s. 28–38. Autor navazuje na svůj podobně orientovaný článek, srov. *Týž: Informace o obviněném ve sdělovacích prostředcích a presumpce nevinny. Bulletin advokacie* 5/1996, s. 41–54.
- ²⁾ Lněnička, J.: Svoboda projevu a trestní řízení. *Právní praxe* 3/1995, s. 218–222.
- ³⁾ Koudelka, Z.: Novinářská svoboda a trestní řízení. *Bulletin advokacie*, toto číslo, str. 24 a násl.
- ⁴⁾ Srov. čl. 2 odst. 3 a 4 Ústavy, čl. 2 odst. 2 a 3 a čl. 4 Listiny základních práv a svobod (publ. pod č. 2/1993 Sb., dále jen „Listina“).
- ⁵⁾ Značně zastaralý zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a ostatních hromadných informačních prostředcích, ve znění zák. č. 84/1968 Sb. a zák. č. 86/1990 Sb. obsahuje sice ustanovení o ochraně proti zneužívání svobody projevu, slova a tisku, to však jen – v podstatě odkazem na trestní předpisy – řeší právní důsledky (již) uveřejněné informace (§ 16). Cit. zák. pak upravuje i postup při opravě nepravdivých údajů (§ 19 a 20). Zřejmě poněkud jiná situace je v ČTK, jež je veřejnoprávní institucí a kde působí Rada tiskové kanceláře, která „uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu tiskové kanceláře“ (§ 4 zák. č. 517/1992 Sb.), což může mít jistý vliv na úroveň (a formu) poskytovaných informací.
- ⁶⁾ „Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které

jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci“ (čl. 10 odst. 2). Prozatím ponecháme stranou možnost limitovat svobodu projevu z důvodu „ochrany pověsti nebo práv jiných“ (srov. dále).

- ⁷⁾ Srov. např. Repík, B.: Z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (o svobodě projevu). Právní praxe 7/1993, s. 432–438.
- ⁸⁾ K tomu podrob. srov. např. Čapek, J.: Evropský soud a Evropská komise pro lidská práva. Linde Praha 1995, s. 76 an. a s. 462 an.
- ⁹⁾ Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ve věci C. Ltd. v. Spojené království (1989). Srov. podrob. tamtéž, s. 489–492.
- ¹⁰⁾ Případ Sunday Times v. Spojené království z r. 1979, A–30. Částečně cit. podle překladu B. Repíka: Z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Právní praxe 2/1993, s. 118.
- ¹¹⁾ Podrob. srov. Güttler, V.: K otázce svobody projevu a informací ve smyslu článku 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Právní praxe 4/1996, s. 201–207.
- ¹²⁾ Srov. Čapek, J.: Z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (k pojmu „svoboda projevu“). Právní praxe 8/1995, s. 499 an.; Týž: Z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (k pojmu „svoboda projevu“ – dokončení). Právní praxe 10/1995 s. 652–679; Errera, R.: Evropský Soudní dvůr lidských práv a meze svobody projevu. Evropské a mezinárodní právo 2/1996, s. 11–17.
- ¹³⁾ Ochrana „soukromí“ podle čl. 8 úmluvy, má obecnější charakter a je zaměřena poněkud jinam (především proti zásahům státu) a na dané případy zřejmě nelze aplikovat. „Ochrana pověsti“ podle čl. 10 odst. 2 je v tomto směru speciálním ustanovením.
- ¹⁴⁾ Repík, B.: Základné politické práva a slobody garantované Európskym dohovorem o ľudských právach a ich vzťahu k trestnému právu. Justičná revue 7–8/1994, s. 12.
- ¹⁵⁾ Je však třeba konstatovat, že obecně jsou přípustné hranice kritiky veřejně činných osob – i pokud jde o jejich event. trestnou činnost – širší. Srov. např. případ Schwabe v. Rakousko popsany B. Repíkem, dílo v pozn. 7, s. 435 an.
- ¹⁶⁾ K tomu srov. např. Schelleová, I.: Soudní ochrana lidských práv z pohledu občanského zákoníku, In: Svoboda projevu a tisku. Sborník příspěvků z mezinárodních konferencí konaných ve dnech 5. – 9. září 1994 Právnickou fakultou MU. Masarykova univerzita. Brno 1995, s. 85–89; Lakatoš, M.: Občanská čest a tiskový jev, In: Tamtéž, s. 98–105.
- ¹⁷⁾ Srov. Repík, B., dílo v pozn. 14, s. 12.
- ¹⁸⁾ Nebyla by ovšem vyloučena ústavní stížnost proti rozhodnutí soudu o žalobě na novináře, argumentující porušením čl. 10 Listiny.
- ¹⁹⁾ K problematice, resp. charakteristice instituce ombudsmana srov. např. Sládeček, V.: Ombudsman ve Spojených státech amerických. Právník 12/1995, s. 1145 an.; Týž: Ombudsman, ochránce před byrokracií. Zpravodaj ČHV č. 3/1995, s. 3–10.
- ²⁰⁾ Podrobněji srov. Sládeček, V.: Svoboda projevu, tolerance a tisk (tiskový ombudsman ve Švédsku (v tisku).

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

V č. 12/96 časopis PRÁVO A PODNIKÁNÍ byla otištěna úvaha JUDr. Marie Salačové: **Vzdání se práva, které může v budoucnu teprve vzniknout.**

Úvodem autorka interpretuje § 574 obč. zák. a uvádí, že, zjednodušeně podáno, jde o právní jednání za účelem dosažení zániku určitého oprávnění určité osoby, ať již ve vztahu ke konkrétní jiné osobě nebo osobám blíže neurčeným (v tomto naposledy uvedeném znaku patrně spočívá rozdíl mezi „vzdáním se práva“ a „prominutí dluhu“). Na otázku, zda takové vzdání se práva je právním úkonem jedno- či dvoustranným, autorka odpovídá, že podle naší úpravy jde o právní úkon dvoustranný.

Pojednávaná problematika se objevila v našem občanském právu v roce 1964 v rámci dosud platného obč. zákoníku. Předchozí úprava vycházela z koncepce, že neplatnost jakýchkoliv dohod v soukromém právu, tedy i vzdání se práva, lze dovodit pouze pomocí podle obecných korektivů platnosti právních úkonů (rozpor se zákonem a právem, jednání in fraudem legis, rozpor s dobrými mravy). Podle důvodové zprávy o. z. z r. 1964 je motivem úpravy snaha nepřipustit, aby nastal rozpor s pravidly socialistického soužití, nyní tedy s dobrými mravy. Stěžejním pojmem je formulace „právo, které může v budoucnu teprve vzniknout“. Sankce neplatnosti se vztahuje pouze na dohody o vzdání se určitých práv, která v době uzavření dohody o jejich vzdání existují, včetně práv, která nejsou soudně vynutitelná. Z toho vyplývá, že se lze vzdát pouze práva, které již prokazatelně určitému subjektu přísluší, práva, které může z něho oprávněně realizovat. Opačně není možno se vzdát práva, které sice oprávněně získá, ale které ještě nemůže realizovat (vykonat) bezprostředně. Takto pojato se lze vzdát pouze nároku, tedy dospělého práva, práva kvalitativně bohatšího právě o realizovatelnost. Práva, které ještě nedospělo do stadia, kdy se stane nárokem, se vzdát nelze. Toto pojetí vede podle autorky k neodůvodněnému omezování negociační svobody věřitele.

Autorka dovozuje, že naše platná úprava je produktem koncepce, která se zdá být překonána. Vypuštění § 574 odst. 2 o. z. by se soukromoprávních vztahů vůbec nedotklo, naopak by došlo k rozšíření smluvní volnosti a posílení jistoty účastníků. Z opačného pojetí však vycházejí tvůrci zveřejněné osnovy připravovaného o. z., protože se v ní opět objevuje doslovné znění dosavadní úpravy.

V oblasti pracovního práva, kde lze najít obdobné ustanovení v § 242 odst. 1, písm. c) (neplatný je právní úkon, kterým se zaměstnanec předem vzdává svých práv) však autorka uznává, že v určitých případech převažuje zájem na ochraně jednoznačně slabšího účastníka právních vztahů – zaměstnance.

Závěrem autorka upozorňuje, že novelou obch. zákoníku (zák. č. 142/1996 Sb.) bylo včleněno do zákona nové ustanovení § 186d, věnované dohodám o výkonu hlasovacích práv v akciových společnostech. Kromě jiného jsou ex lege neplatné dohody, kterými se akcionář zavazuje, že bude vždy (v budoucnu) hlasovat pro návrhy předkládané orgány určitým způsobem. Mají zde být chráněny menšinová akcionářů. Podobně jako v pracovním právu je i zde třeba opatrně poměřovat jednotlivé právní zájmy – zájem na ochraně menšinového akcionáře, a to částečně i proti jeho vlastnímu jednání, je odůvodněn. ■

V čísle 10/1996 otiskuje časopis PRÁVNÍ PRAXE úvahu JUDr. Jana Sváčka **Institut doznání po novelizacích trestního práva**. Autor se zabývá doznáním obviněného z hlediska hmotněprávního i procesního.

Pokud jde o trestní zákon, poukazuje na ust. § 33 o polehčujících okolnostech. Dovojuje, že samotné doznání není mezi nimi uvedeno. Patří však mezi ně skutečnost, že pachatel trestného činu upřímně litoval, dále že svůj trestní čin sám oznámil úřadům a konečně že při objasňování své trestné činnosti napomáhal příslušným orgánům. Všechny tyto okolnosti jsou vlastně kvalifikovanou formou doznání. Upozorňuje na praxi, podle níž některé soudy uznávají i samotné doznání jako polehčující okolnost s odůvodněním, že výpočet polehčujících okolností v § 33 tr. zák. je jen demonstrativní. Tento postup podle názoru autora „není zcela správný“.

Dále autor uvádí, že za určitých okolností lze o doznání uvažovat v souvislosti z ust. § 7 a § 8 o zániku trestnosti přípravy, resp. pokusu trestného činu. Pojem „doznání“ není zde sice výslovně uveden, nicméně vlastní výklad pojmu „učinit o přípravě (pokusu) oznámení“ předpokládá, že tato činnost pachatele by měla být s doznáním spojena. Z povahy věci však plyne, že takové „doznání“ bylo učiněno ještě před sdělením obvinění. S doznáním může být spojováno též jednání pachatele dle ust. § 66 písm. b) tr. zák. o účinné lítosti, která předpokládá dobrovolné oznámení o trestném činu za podmínek tam blíže uvedených. Těžko si lze představit takové oznámení bez současného doznání pachatelem.

Citované případy § 7, 8, 66 tr. zák. jsou spojeny s významným hmotněprávním následkem – zánikem trestnosti. O zvláštní formě doznání lze hovořit též v souvislosti s ust. § 163 tr. zák. (zánik trestnosti při podplácení a nepřímém úplatkářství). I zde podle autora je třeba pojem dobrovolnosti bedlivě zvažovat. Autor upozorňuje, že aplikace ust. o účinné lítosti dle § 214 tr. zák. nemusí být nutně spojena s doznáním pachatele. Stačí pouze, že pachatel svou (vyživovací) povinnost dodatečně splnil za podmínek tam uvedených.

Pokud jde o trestní řád, o doznání hovoří § 2 odst. 5), podle něhož doznání nezabavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny okol-

nosti případu. Tato úprava má bránit tomu, aby obviněný falešným doznáním pomohl ukrýt skutečného pachatele, aby zakryl závažnější vlastní trestnou činnost. Dále je citován § 9 odst. 1 tr. ř.: Obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo doznání. Zde platí stejné zásady jako v předchozím odstavci. Pro obhajobu je zajímavá tato pasáž:

„V této záležitosti je třeba zmínit občasnou argumentaci obviněných, že byli k doznání donucováni pohrůzkou vazby. Opodstatněnost této argumentace lze připustit při bližším pohledu na nesprávnou rozhodovací praxi některých soudů při aplikaci ust. § 67 písm. b) tr. ř. – tzv. koluzní vazby. soudy někdy totiž nesprávně vidí důvod koluzní vazby v tom, že obviněný (např. na rozdíl od ostatních spoluobviněných) svou trestnou činnost popírá, případně vypovídá jinak než ostatní spoluobvinění nebo svědci. Tato skutečnost sama o sobě nesmí být nikdy důvodem k doznání donucování – viz např. č. 39/68 Sb. rozh. tr.“

Autor připomíná, že obdobně jako § 92 odst. 1) je koncipován i § 164 odst. 3) trestního řádu.

Dále je pojednáno o nových institutech podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání. V prvním případě je třeba též, aby se obviněný k činu doznal, v druhém případě stačí prohlášení před soudem, že obviněný „spáchal skutek, pro který je stíhán“.

Autor pak rozebírá některé situace, které v praxi vyvolávají pochybnosti.

(V. Mandák)

Aleš Gerloch, Jiří Hřebejk, Vladimír Zoubek:

Ústavní systém České republiky (Základy českého ústavního práva)

Nakladatelství Prospektrum, Praha 1996

Předkládaná publikace představuje druhé, částečně přepracované, významně doplněné, zkrátka zjevně precizované vydání, které připravil shodný okruh autorů jako prvé, to jest vysokoškolští učitelé působící na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (doc. Gerloch a dr. Hřebejk) a na Policejní akademii v Praze (dr. Zoubek). Každý z uvedených autorů si navíc též podržel zpracování stejných partií díla včetně jejich stejných názvů, čímž byla zabezpečena i formálně vizuální kontinuita a koncepce.

Kniha má především podat základní a výchozí přehled o oboru ústavního práva v České republice. Autoři se přirozeně nespokojují s výkladem platného ústavního práva, leč věnují se také ústavnímu vývoji, zvláštní kapitolu vyčlenili pro ozřejmění pojmu dělba moci v konkrétním zasazení ústavního systému ČR a na mnoha místech knihy je snad ještě patrnější politologický přídech či alespoň pozadí leckterých postojů či metod vedení výkladu. Posun – a to veskrze pozitivní – oproti 1. vydání je patrný výrazně v části věnované ústavnímu vývoji, kde došlo k žádoucím rozšíření, upřesnění a doplnění některých významných údajů. Do textu byl zapracován poznámkový aparát, přičemž příslušné poznámky či odkazy se pro přehlednost a snadnou orientaci nalézají vždy na téže straně, v jejímž textu jsou začleněny. Čtenáře tak neobtěžuje pracné jejich vyhledávání (navíc se nedá hovořit o zbytečné „inflaci“ poznámek, jedna strana čítá zpravidla jednu či dvě), což přispívá ke čtivosti a kompaktnosti knihy.

Původní koncepci odpovídá vlastní systematika – členění obsahu příručky. Po slovu úvodem následuje jedenáct meritorních kapitol (v pořadí Ústavní vývoj, Přehled ústavního pořádku České republiky, Legitimita státní moci a její suverenita, Moc zákonodárná, Moc výkonná, Moc soudní, Nejvyšší kontrolní úřad a Česká národní banka, Územní samospráva, Realizace principu dělby moci v Ústavě České republiky, Základní práva a svobody, Listina základních práv a svobod), jež jsou dále strukturovány jednotlivými paragrafy. Nově zařazena je kapitola Prováděcí zákony (podle právního stavu ke dni 1. 6. 1996, jako ostatně veškerý text publikace), což svědčí o snaze autorů o důkladný a důsledný přístup oboro-

vý. Po obsáhlém seznamu literatury k tématu se vážící nalézáme přílohy (které tvoří nejen Ústava ČR a Listina základních práv a svobod, ale nově též grafická schémata Ústavního pořádku ČR dle čl. 112 odst. 1 Ústavy ČR na str. 310 a Ústavního mechanismu České republiky na str. 311) a práce je zakončena věcným rejstříkem. Celkovou redakci tohoto vydání na sebe převzal doc. Gerloch.

Dle rozepsaného obsahu je jasné, že stěžejní pozornost zůstává zacílena na rozbor právních norem rozhodujícího významu pro právní řád České republiky, totiž na výklad Ústavy ČR (ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb.) a Listiny základních práv a svobod (usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny jakožto součástí ústavního pořádku ČR).

V úvodu 1. vydání autoři vyslovili směle přesvědčení, že „teprve soudní praxí (judikaturní činností Ústavního soudu) se ústavní právo změní v plnohodnotné odvětví práva a přestane být pouhým souborem normativních deklarácí“, zatímco v úvodu 2. vydání se spokojují „jen“ se stručným informatoriem ohledně učených změn a doplnění bez toho, aby výslovně setrvali na svých původních tvrzeních. V tom je možno spatřovat příznivý posun v chápání ústavní praxe či „fakticky panujících ústavních poměrů“¹⁾ autory tím směrem, že tato je sice významnou a nepominutelnou složkou ústavního či širěji státního práva, leč nikoli jediným a rozhodným kritériem pro plnohodnotnost oboru, a samotné právní normy ústavní síly stěží lze označovat za „pouhý soubor normativních deklarácí“.

Publikace nepochybně úspěšně osloví nejen odbornou, ale i mnohem širší (laickou) veřejnost, a to i za podmínek, kdy v letech 1994 až 1996 vyšly nové tituly zabývající se oborem ústavního práva, státovědy či ústavními modely.²⁾ Velkou její předností je totiž přehlednost, věcnost a čtivost, což však s sebou někdy zákonitě musí nést nezabíhání a neřešení mnohých dílčích ústavně-právních problémů. Zajímavými atributy jsou i nadstandardní grafická úprava a přijatelná cena.

Současný stav aktuálnosti a preciznosti posuzované knihy ji řadí mezi všestranně atraktivní tituly – vždyť ústavní právo dnes plní náročnou úlohu „svorníku nad právem veřejným a současně i disciplínami soukromoprávními.“³⁾

Poznámky a odkazy:

¹⁾ Srov. Peška, P.: Úvod do ústavního práva (Čtyřicet devět stručných úvah k české ústavě na pozadí ústav stabilních demokracií), vydala UK, vydavatelství Karolinum, Praha 1994, str. 24 a 25 – kap. XVI.

²⁾ Kupř. výše cit. dílo, dále Pavlíček, V., Hřebejk, J. a kol.: Ústava a ústavní řád České republiky – 2 díly, vyd. Linde, a. s., Praha 1994 a 1996, Klíma, K.: Ústavní právo ČR, vyd. Victoria Publishing, a. s., Praha 1995, Filip, J., Svatoň, J., Zimek, J.: Základy státovědy, vyd. Masarykova univerzita, Brno 1994.

³⁾ Cit. dílo ad1), str. 13 – kap. VII.

Mgr. Pavel BÍLEK, PF UK Praha

P. Šámal – P. Hrachovec – Z. Sovák – F. Púry

Trestní řízení před soudem prvního stupně

Nakladatelství C. H. Beck, 1996, vázáno, 575 stran, doporučená cena 480,- Kč.

Pamětníci si vzpomenou, že v roce 1968 vydal tehdejší soudce Nejvyššího soudu ČSSR Dr. Alois Burda příručku „Technika trestního řízení před okresními soudy“, která byla vítanou pomůckou i pro advokáty. po 30 letech už ji sotva nalezneme v některé knihovně, navíc však v praxi soudů – zejména pokud jde o řadu interních norem – se mnoho změnilo. tuto mezeru vyplňuje nyní obsáhlá publikace zkušených autorů – soudců Nejvyššího soudu ČR, kteří všichni jsou v poslední době publikačně nadprůměrně aktivní.

Dílo se člení na pět částí: 1) Organizační předpoklady výkonu soudnictví (F. Púry); 2) Postup soudu od podání žaloby do nařízení hlavního líčení (B. Hrachovec); 3) Projednání věci v hlavním líčení (P. Šámal); 4) Vykonačací řízení (Z. Sovák); 5) Právní styk s cizinou (F. Púry).

V závěru každé části jsou otištěny vzory soudních rozhodnutí (celkem 56 vzorů, částečně jen enunciaty, částečně včetně odůvodnění). Jsou k nim převážně připojeny instruktivní poznámky, které usnadní orientaci při jejich užívání z hlediska formálního i věcného. Vzory mohou být užitečné i pro advokáty – obhájce při formulování podání, jejichž smyslem je vydání soudního rozhodnutí. To tím spíše, že toho času nejsou vzory podání pro obhájce k dispozici. (Vzory, vydané bývalým Ústředím české advokacie v roce 1977, jsou již zcela rozebrány a zčásti překonané).

Práce obsahuje též metodický návod pro okresní a obecní úřady k zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací. Text uzavírá obsáhlý seznam literatury, který obsahuje seznam všech dostupných domácích knižních i časopiseckých prací. Orientaci v tomto rozsáhlém díle umožní dobře sestavený věcný rejstřík. Dobrá grafická úprava a technická dokonalost je již samozřejmým znakem nakladatelství, které knihu vydalo.

Autoři v úvodu uvádějí, že výklad je věnován především začínajícím soudcům a justičním čekatelům, ale i koncipientům a začínajícím advokátům. Zdůrazňují, že „advokáti se v této publikaci seznámí s tím, jaké pole pro obhajobu se nabízí v souvislosti s různými situacemi v jednotlivých stádiích trestního procesu, čeho mohou v zájmu obhajoby využít a jak v zájmu obhajoby těžit z případných nedostatků v postupu orgánů činných v trestním řízení“.

Pro bližší představu čtenáře uvádím podstatný obsah jednotlivých částí.

V **prvé části** o organizačních předpokladech výkonu soudnictví jsou obsaženy výklady mimo jiné o soustavě soudů, o působnosti a složení soudů jednotli-

vých stupňů, mimo jiné o soustavě soudů, o působnosti a složení soudů jednotlivých stupňů, o soudcích a přísedících, o práci soudní kanceláře, o nahlížení do spisu, o protokolaci v trestním řízení, o úschově a rekonstrukci spisů, o evidenčních pomůckách soudů, o rozvrhu práce, o obecných zásadách jednání a rozhodování soudu, o typech jednání soudu v trestním řízení a formách jeho rozhodnutí, o rozhodování soudu v hlavním líčení, ve veřejném a neveřejném zasedání a v přípravném řízení, o podmíněném zastavení trestního stíhání, schválení narovnání a o zvláštních způsobech řízení (proti mladistvým a proti uprchlému).

Část druhá pojednávající o postupu soudu od podání obžaloby do nařízení hlavního líčení se zabývá mj. pravomocí a příslušností soudů a státního zastupitelství a hlavně pak meritorním přezkoumáváním obžaloby a dodržováním procesních předpisů v přípravném řízení obecně i zvláště podle jednotlivých důkazních prostředků. Část uzavírají výklady o předběžném projednání obžaloby.

Nejobsáhlejší je ovšem **část třetí** o hlavním líčení. Do všech podrobností je zde pojednáno o přípravě hlavního líčení, jeho průběhu, o rozhodnutí soudu v hlavním líčení a o řízení u soudu prvního stupně po podání opravného prostředku.

V **části čtvrté** o vykonávacím řízení po kapitole o obecných výkladech následuje kapitola o výkonu jednotlivých trestů a ochranných opatření. Jsou sem zařazeny i výklady o řízení o schválení narovnání, o zaházení odsouzení, udělení milosti a použití amnestie.

V poslední **páté části** o právním styku s cizinou najde čtenář odpověď na všechny základní otázky o této v poslední době stále aktuálnější problematice. Po přehledu druhů právního styku s cizinou a platné právní úpravy následují kapitoly o vyžádání osoby z ciziny, o vydání osoby do ciziny a průvozu pro účely řízení v cizině, o převzetí trestní věci z ciziny, odevzdání trestní věci do ciziny, o dožádání a konečně o výkonu rozsudků cizozemských soudů.

Jak autoři zdůrazňují, účelem tohoto obsáhlého díla není nahrazovat komentář k trestnímu řádu nebo učebnice trestního práva procesního. Jde o obsáhlé kompendium, u něhož čtenář jako doplněk komentářových a učebnicových prací ocení praktické návody, obsahující též méně přístupné vnitřní normy, a jejich aplikaci na jednotlivé postupy v trestním řízení před soudem prvního stupně. Práce však nemá pouze organizačně-technický ráz – spojuje procesní problematiku s organizační činností soudů, je úplným návodem pro působení soudce v jednotlivých procesních situacích, ale dává i instruktivní informaci osobám na trestním řízení zúčastněným, tedy i obhájcům.

Povahu práce dobře vystihuje v předmluvě Dr. Petr Slunečko, ředitel Institutu ministerstva spravedlnosti ČR, když uvádí, že trestní řízení je zde popisováno v analýze podrobné, dostatečně komplexní a náležitě doložené odkazy na prameny práva a interní předpisy.

Tato charakteristika díla je doporučením nejen pro soudce, ale i pro (nejen začínající) advokáty.

Václav Mandák

H. Válková, M. Kindl:

Malý domácí právník I

Nakl. C. H. Beck, Praha, 1996

Na samotném sklonku roku 1996 vyšel v nakladatelství C. H. Beck první díl Malého domácího právníka, který zaslouží pozornosti nejen tím, že jeho autory jsou takoví odborníci jako je dr. Helena Válková, CSc. a dr. Milan Kindl, CSc. Když se recenzuje praktická příručka v odborném časopise, bývá potřeba říci, že z příručkové tvorby vybočuje. Jenže tato vybočuje doopravdy.

Ačkoli předmluva (přesněji Návod k použití místo předmluvy) nabádá k tomu, aby si knížečku kupovali neprávnicki a právníci naopak ne, musím doporučit pravý opak – alespoň právníkům. Rozsahem malé dílko totiž nabízí průřezový pohled na celou řadu otázek především z hlediska nejnovější judikatury a nejnovějších nálezů Ústavního soudu České republiky (tak pokud jde o materii mi bytostně blízkou, to jest pracovníprávní, je v recenzované knize zapracován náleží Ústavního soudu řešící otázky platnosti konkurenčních ujednání v pracovních smlouvách – pro čtenáře, který podrobněji věc nezná, Ústavní soud platnost takových ujednání připustil). I odborník, který se nezabývá podrobně tou či onou problematikou, v tomto malém návodu k použití platného práva nalezne řešení celé řady jinak značně složitých problémů (za mnohé lze uvést velmi podrobné pojednání o investicích do cizích nemovitostí nebo o stavbách na cizích pozemcích, tedy o problémech, jež i advokátům, jak praxe ukazuje, činí často značné potíže. Autoři věni svému předsevzetí adresovat knihu neprávnickům důsledně necitují ani právní ustanovení, ani judikaturu, ale u situací, jejichž řešení praxe často obtížně hledá, to čtenáři právníkovi ulehčují tím, že hovoří například o tom, že „později“ (ale stejně již v roce 1979) „byl přijat k věci zásadní judikát“ nebo, že tomu či onomu je tak či onak „ohledem na soudní rozhodnutí publikované již v roce 1970“ (str. 92 recenzované knihy) a podobně.

Abych tedy shrnul – recenzovaná příručka přináší informace o řešeních obtížných právních situací jako je daňové hledisko investic do cizích nemovitostí včetně leasingu, nové aspekty řešení sousedských vztahů a staveb na cizích pozemcích, řešení převodů staveb, které nemají podle judikatury povahu nemovi-

tosti ač by se mohlo v praxi zdát, že ji mají, vliv vloupání na odpovědnost za zjištěný schodek, konkurenční ujednání v pracovních smlouvách, nebo ale třeba i podmínky domácího chovu nebezpečných druhů zvířat nebo zvláštní povinnosti vlastníka lesů a další.

Rozhodně zajímavý pro každého právníka je i podrobný exkurs o právní úpravě podepisování v obchodním právu Spojených států – a každého asi pojme hrůza z toho, že by podobná benevolence při posuzování podpisu mohla být připuštěna i u nás (ostatně poslední novela obchodního zákoníku zmnožila úkony, jež nutno provádět formou notářského zápisu natolik, že je zcela evidentní, že nám nic podobného nehrozí).

A ještě jedno je potřeba zmínit, a podle mého názoru to není to nejméně důležité – knížka je psána tak, že při jejím čtení nebudete usínat.

JUDr. Jaroslav Zachariáš, CSc.

I. JUDIKATURA ČESKÝCH SOUDŮ

I. Jestliže žalobce do jednoho podání spojil dvě i více žalob (subjektivní kumulace) je na soudu, aby zvážil, zda tato kumulace je účelná a je zárukou hospodárného a rychlého řízení. Zároveň se musí soud pečlivě zabývat tím, zda existenci více žalob kumulovaných v žalobě jedné odpovídá i žalobní návrh.

II. Určovací žaloba nemá opodstatnění tam, kde právní vztah nebo právo bylo porušeno a kde lze tedy podat žalobu na plnění.

III. § 39 o. z. (neplatnost právního úkonu) se nevztahuje jen k právním úkonům, které by byly v rozporu s občanským zákoníkem, ale v rozporu i s dalšími zákony, konkrétně se zák. č. 403/1990 Sb.

IV. Po 1. 1. 1990, kdy nabyl účinnosti zák. č. 403/1990 Sb., nemohla organizace přenechat jinému do nájmu nebytové prostory, a pokud tak učinila, jedná se o právní úkon neplatný podle § 39 o. z.

Usnesení Městského soudu v Praze z 5. 11. 1996, čj. 29 Co 218/96, 219/96–170.

Tímto usnesením zrušil Městský soud v Praze rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 z 22. 2. 1995, čj. 8C 42/93–115 Cz. Ve věci vystupovali na straně žalující tři žalobci, na straně žalované šest žalovaných.

Z podrobného odůvodnění citujeme pouze tu část, která se týká shora uvedených právních vět:

Úvodem považuje odvolací soud za nezbytné uvést následující. Z obsahu žaloby, resp. z jejího upřesnění, specifikace a návrhů na rozšíření žaloby je zřejmé, že žalobci se domáhají rozhodnutí směřující proti několika subjektům s odlišným předmětem řízení. Jisté je, že nic žalobcům nebrání, aby do jedné žaloby spojili dvě i více žalob a že se tak jedná o tzv. subjektivní kumulaci, v níž jde o samostatné společenství účastníků. Je-li tomu tak, pak je však na soudu, aby zvážil, zda tato kumulace je účelná a je zárukou hospodárného a rychlého řízení. Zároveň je pak povinností soudu, aby se pečlivě zabýval tím, zda existenci více žalob kumulovaných v žalobě jedné, odpovídá i žalobní návrh (petit). V této souvislosti je totiž nezbytně nutné posoudit, zda ve vztahu ke každému ze žalovaných, kteří mají postavení samostatných účastníků řízení, je dán petit tak, aby mohl být

napříště materiálně vykonatelný. Lze totiž předpokládat, že některý ze vztahů bude vyřešen dobrovolně (mimosoudně) a jiný naopak bude nutno vykonat nuceně a stane se tak podkladem (tzv. titulem) pro výkon rozhodnutí. V souzené věci takto petit koncipován není, a proto nemohl a nemůže tedy být podkladem pro zahájení řízení ve věci samé. Již jen tento důvod zcela postačuje pro rozhodnutí odvolacího soudu o zrušení napadeného rozsudku a s přihlédnutím k tomu, že se rozsudek jako celek vymyká § 157 odst. 2 o. s. ř. (viz např. nesprávné očíslování jednotlivých výroků rozsudku), nezbyvá, než tento rozsudek zrušit jako celek pro jeho nepřezkoumatelnost.

Odvolací soud však dále nemohl přehlédnout ani to, že soud I. stupně se vůbec nezabýval tím, zda určovací žaloba požadující rozhodnutí o vyslovení neplatnosti nájemních smluv o nebytových prostorách, která má preventivní povahu, může obstát vedle žaloby o plnění, požadující uložení povinnosti vyklidit nebytové prostory. Podle názoru odvolacího soudu určovací žaloba nemá opodstatnění tam, kde právní vztah nebo právo byly porušeny a kde se tedy lze domáhat žalobu na plnění (srovnej § 80 o. s. ř.).

Ze všeho co bylo právě uvedeno je zřejmé, že odvolací soud nemohl rozhodnout jinak než tak, že rozsudek soudu I. stupně zrušil (§ 221 odst. 1 písm. a) i c) o. s. ř.) a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení. Na soudu bude, aby v součinnosti se žalobci postupem dle § 5 a § 43 odst. 1 o. s. ř. odstranil vady žaloby a to tak, aby byla jasná a určitá a aby mohl být její petit přejat do rozsudečného výroku, který by pak byl podkladem pro eventuální výkon rozhodnutí. Reakci žalobců přizpůsobí pak dál svůj procesní postup, když samozřejmě zváží, zda nejsou dány podmínky pro postup dle § 112 odst. 2 o. s. ř. Budou-li žalobci na svém návrhu trvat a budou-li odstraněny právě zmíněné vady, pak v první řadě soud I. stupně ověří, zda žalobci jsou skutečně spoluvlastníky nemovitosti se spornými prostorami, kdo je dalším spoluvlastníkem a zda tento další spoluvlastník dal souhlas s podáním žaloby (srovnej § 139 o. z.). V této souvislosti se pravděpodobně soud I. stupně neobejde bez toho, aby si vyžádal výpis z Katastru nemovitostí. Dále soud I. stupně se znovu a podrobně bude zabývat pasivní věcnou legitimací žalovaných, a to zejména žalovaných označených jako 2, 3, 5 a 6 a v této souvislosti se bude zabývat i námitkami uplatněnými v odvolání.

Zcela pak na závěr, avšak nikoliv v poslední řadě, odvolací soud považuje za nezbytné zdůraznit, že nemůže akceptovat přesvědčení soudu I. stupně o tom, že nájemní smlouvy o nájmu nebytových prostor uzavřené po účinnosti zákona č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd ve znění následujících změn a doplňků, tedy po 1. 11. 1990, jsou platné. Ustanovení § 22 odst. 1 tohoto zákona výslovně stanoví, že...“organizace je povinna s odňatými věcmi a s movitými věcmi uvedenými v § 13 odst. 2 až do jejich vydání oprávněným osobám nakládat s péčí řádného hospodáře; ode dne účinnosti tohoto zá-

kona nemůže tyto věci, jejich součástí a příslušenství převést do vlastnictví jiného ani přenechat jinému do užívání“... Z uvedeného zcela jasně vyplývá, že organizace nemohla po 1. 11. 1990, kdy tento zákon nabyl účinnosti, přenechat jinému do nájmu nebytové prostory a že pokud tak učinila, jedná se o právní úkon neplatný dle § 39 o. z., podle něhož je neplatný právní úkon ten, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům. Konkrétně při přenechání nebytových prostor do nájmu jedná se o právní úkon, který odporuje zákonu (contra legem) č. 403/1990 Sb. Jen pro úplnost odvolací soud připomíná, že § 39 o. z. se nevztahuje jen k právním úkonům, které by byly v rozporu s občanským zákoníkem, ale v rozporu i s dalšími zákony, tedy i zákonem č. 403/1990 Sb.

Rozhodnutí zaslal JUDr. PhDr. Václav Choděra, advokát v Praze.
Právní věta redakce

Dojde-li k zajištění osoby podezřelé ze spáchání trestného činu policejním orgánem, třeba lhůtu 24 hodin podle ustanovení § 14 odst. 3 zák. ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, včítat do 24hodinové lhůty pro zadržení podle § 75, § 76 trestního řádu. Opačný postup je v rozporu s článkem 8 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož zadržená osoba musí být nejpozději do 24 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Jestliže byl občan předán soudu po uplynutí zmíněné 24hodinové lhůty, nemůže soud o vzetí do vazby věcně rozhodovat a zadržená osoba musí být propuštěna.

Nález Ústavního soudu České republiky z 28. 11. 1996, čj. IV. ÚS 246/96

Citovaným nálezem zrušil Ústavní soud České republiky usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci z 22. 7. 1996, čj. 28 To 191/96, jímž byla zamítnuta stížnost stěžovatele proti usnesení Okresního soudu v Liberci z 30. 5. 1996, čj. 18 Nt 1258/96-6 o vzetí stěžovatele do vazby z důvodů § 67 písm. a, b, tr. řádu.

Z odůvodnění:

Ve včas podané ústavní stížnosti proti shora uvedenému usnesení stěžovatel setrvává na stanovisku, že napadeným usnesením bylo porušeno ustanovení článku 8 odst. 2, 3, 5 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Obecné soudy rozhodovaly totiž o stěžovatelově vazbě k návrhu státního zástupce

v rozporu s ustanovením § 77 odst. 1 trestního řádu, neboť doba omezení jeho osobní svobody přesáhla 24 hodin. Institute zadržení osoby podezřelý podle ustanovení § 76 trestního řádu a zajištění podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona ČNR č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jsou obsahově zcela shodné. Pokud tedy Listina v článku 8 odst. 3 stanoví, že zadržená osoba musí být nejpozději do 24 hodin propuštěna na svobodu, vztahuje se toto ustanovení jak na postup podle § 76 odst. 1 trestního řádu, tak i na postup podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) zákona ČNR č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Z těchto důvodů stěžovatel měl být okamžitě propuštěn na svobodu, takže rozhodování o jeho vazbě nepřicházelo vůbec v úvahu. Soudy rozhodující o vazbě se navíc náležitě nezabývaly ani tím, zda jsou dány důvody vazby stanovené zákonem. Z těchto důvodů stěžovatel proto navrhuje, aby jeho ústavní stížnosti bylo vyhověno pro porušení článku 8 odst. 2, 3, 5 Listiny a napadené usnesení bylo zrušeno.

Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, uvedl ve vyjádření předsedkyně senátu, že pokud stěžovatel byl zajištěn podle § 14 zákona č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nelze tuto dobu zajištění započítávat do doby zadržení stěžovatele podle příslušných ustanovení trestního řádu. Lhůta 24 hodin, ve které je státní zástupce podle § 77 odst. 1 trestního řádu povinen zadrženou osobu předat soudu s návrhem na vzetí do vazby, počíná běžet teprve okamžikem zadržení obviněného podle § 76 odst. 1 trestního řádu. Tento názor krajského soudu, jak se ve vyjádření dále uvádí, vychází nejen z výše citovaných ustanovení trestního řádu, ale je v souladu i s komentářem k trestnímu řádu a rozhodnutím publikovaným pod č. 10/1995 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. V projednávané věci byly pak důvody pro vzetí do vazby nepochybně dány.

Ústavní soud, jak již vyslovil v řadě svých nálezů, není soudem nadřízeným soudům obecným, není vrcholem jejich soustavy, a již proto nemůže na sebe atrahovat právo přezkumného dohledu nad jejich činností, pokud tyto soudy ve své činnosti postupují ve shodě s obsahem hlavy páté Listiny. V tomto směru zjištěl Ústavní soud z vyšetřovacího spisu Policie ČR, Krajského úřadu vyšetřování, pracoviště Česká Lípa, č. ČVS: KVV-63/20-95, a v něm založeném záznamu Policie ČR, Okresního ředitelství v České Lípě ze dne 28. 5. 1996, že stěžovatel byl zajištěn dne 27. 5. 1996 ve 13.30 hod. na Okresním ředitelství Policie ČR v Jeseníku a vzhledem k podezření ze spáchání trestné činnosti byl po „vytěžení“ převezen do České Lípy, kde byl umístěn do cely k zajištění a dne 28. 5. 1996 ve 12.30 hod. byl předán vyšetřovateli k výslechu. Z protokolu o zadržení obviněného, sepsaného dne 28. 5. 1996 ve 13.15 hod. Policií ČR, Krajským úřadem vyšetřování, pracoviště Česká Lípa, je dále patrné, že stěžovatel byl podle § 75 trestního řádu zadržen a toto zadržení bylo oznámeno státnímu zástupci dne 28. 5. 1996 ve 13.30 hod. Policie ČR, Krajský úřad vyšetřování, pracoviště Česká Lípa, učinila poté dopisem ze dne 29. 5. 1996 Krajskému státnímu zástupci-

ství v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, podnět k návrhu na uvalení vazby a uvedené státní zastupitelství následně navrhlo podle § 68 trestního řádu vzetí stěžovatele do vazby. Tento návrh byl dne 29. 5. 1996 předán Okresnímu soudu v Liberci, jenž usnesením ze dne 30. 5. 1996, čj. 18 Nt 1258/96-6, rozhodl o vzetí stěžovatele do vazby z důvodu § 67 písm. a), b) trestního řádu. O stížnosti stěžovatele proti tomuto usnesení rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, usnesením ze dne 22. 7. 1996, čj. 28 To 191/96-15, tak, že stížnost podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítl. V důvodech svého rozhodnutí konstatuje krajský soud, že při rozhodování o vazbě je třeba důsledně vycházet z ustanovení trestního řádu, který je pro soudce směrodatným, a vzhledem k němuž k zadržení stěžovatele došlo dne 28. 5. 1996 ve 13.15 hod. Pokud pak ještě dříve došlo k zajištění stěžovatele v souladu s ustanovením § 14 zákona o Policii ČR, nepřísluší soudu tento postup přezkoumávat, neboť pro soudce rozhodujícího o danosti vazebních důvodů je směrodatné pouze příslušné ustanovení trestního řádu.

V napadeném usnesení krajský soud dále dospěl k závěru, že na straně stěžovatele jsou dány důvody vazby podle § 67 písm. a), b) trestního řádu.

Zajištění podle ustanovení § 14 zákona ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v původním znění, mělo v podstatě ryze pořádkovou povahu, neboť jeho účelem bylo eliminovat bezprostředně hrozící nebo již probíhající jednání, spočívající v ohrožení života zajištěného nebo života nebo zdraví jiných osob nebo majetku [§ 14 odst. 1 písm. a) citovaného zákona], v pokusu o útěk při předvedení podle § 12 odst. 8 a § 13 odst. 5 [§ 14 odst. 1 písm. b) citovaného zákona] nebo ve slovním urážení na policejním útvaru, a to jiné osoby nebo policisty a nebo v úmyslném znečišťování či poškozování zařízení nebo policejního majetku [§ 14 odst. 1 písm. c) citovaného zákona]. Novela tohoto zákona provedená zákonem ČNR č. 26/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících, rozšířila však dosavadní důvody zajištění o důvody, opravňující zajistit osobu, která byla přistižena při spáchání trestného činu [§ 14 odst. 1 písm. c)] nebo která na základě kriminalisticky doložitelných informací je podezřelá z přípravy, pokusu nebo spáchání trestného činu [§ 14 odst. 1 písm. e)]. Touto novelizací byl institut zajištění v obou novelizovaných případech posunut již do ryze trestně procesní roviny. Zajištění nesleduje totiž v posléze uvedených případech pouhý pořádkový účel, neboť, oč zde jde, je ve skutečnosti zadržení buď pachatele trestného činu nebo osoby podezřelé z přípravy, pokusu nebo spáchání trestného činu. Ústavní soud má proto pochybnosti o ústavnosti současné judikatury obecných soudů, řídící se názorem vyjádřeným v usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 1. 2. 1994, sp. zn. 9 To 47/94, a publikovaným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 10/1995. Podle tohoto stanoviska obecných soudů, pokud byla osobní svobo-

da podezřelého omezena jeho zajištěním podle § 14 zákona ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, nelze dobu tohoto zajištění započítávat do doby zadržení obviněného podle příslušných ustanovení trestního řádu. Ústavní soud má naopak za to, že dojde-li takto k zajištění osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, třeba lhůtu 24 hodin podle ustanovení § 14 odst. 3 zákona ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, včítat do 24hodinové lhůty pro zadržení podle § 75, § 76 trestního řádu. Opačný přístup ke vztahu zajištění podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona ČNR č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a zadržení podle § 75, § 76 trestního řádu, jak je zatím běžný v řízení před obecnými soudy, je podle názoru Ústavního soudu v rozporu s článkem 8 odst. 3 Listiny, podle kterého zadržená osoba musí být nejpozději do 24 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce pak musí zadrženou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji propustit na svobodu.

Byl-li tedy stěžovatel zajištěn již 27. 5. 1996 ve 13.00 hod. pro podezření ze spáchání trestného činu, následně dne 28. 5. 1996 ve 13.15 hod. podle § 75 trestního řádu zadržen a soudou předán teprve dne 29. 5. 1996, stalo se tak již po uplynutí zmíněné 24hodinové lhůty. Z uvedeného třeba dále dovodit, že měl-li stěžovatel být propuštěn na svobodu (§ 75 věta třetí trestního řádu) a státní zástupce tak neučinil a naopak podal podle § 68 trestního řádu návrh na vzetí stěžovatele do vazby, nemohly obecné soudy o takovém návrhu zatíženém zmíněným nezhojitelným nedostatkem vůbec věcně rozhodovati. Tím, že obecné soudy nezohlednily tento zásah do osobní svobody stěžovatele a bez ohledu na, ze zákona vyplývající, nutnost jeho propuštění akceptovaly návrh státního zástupce a rozhodly o stěžovatelově vazbě, porušily stěžovatelova ústavně zaručená práva zakotvená v článku 8 odst. 2, 3, 5 Listiny.

Ústavní soud proto, aniž by již mohl vůbec dále zkoumat důvody vazby podle § 67 písm. a), b) trestního řádu, ústavní stížnosti pro porušení článku 8 odst. 2, 3, 5 Listiny podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, vyhověl a napadené usnesení podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona zrušil.

Nález zaslal JUDr. PhDr. Oldřich Choděra, advokát v Praze.
Právní věta redakce.

Pozn. redakce: Opačný názor zastává Beckův komentář ve vysvětlivce č. 13 k § 76 na str. 314. Ten rovněž odkazuje na rozhodnutí č. 10/95 Sb. rozh. Názor, shodný s nálezem Ústavního soudu, však zastávají autoři Jelínek – Sovák v poznámkovém vydání trestního zákona a trestního řádu – 7. aktualizované vydání. str. 384.

Pokud účastník smlouvy nebyl ke dni jejího uzavření podnikatelem podle ust. § 2 odst. 2 obchodního zákoníku, pak obchodní zákoník se na něho, resp. na jeho jednání, nevztahuje a nemohl proto ani právně relevantním způsobem uzavřít písemnou smlouvu o volbě práva podle ust. § 262 obchodního zákoníku.

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě z 13. 9. 1996, čj. 15 Co 323/96-76.

Napadeným rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 9. 6. 1995, čj. 21 C 10/94-45 byl zamítnut návrh, aby odpůrce byl zavázán zaplatit navrhovateli částku 110 200,- Kč s úrokovým příslušenstvím a náklady řízení. Proti tomuto rozsudku podal včas odvolání navrhovatel a domáhal se jím jeho změny tak, aby jeho návrhu bylo plně vyhověno, přičemž namítal zejména nesprávné právní závěry učiněné okresním soudem. Navrhovatel se ve svém vyjádření k podanému odvolání domáhal potvrzení napadeného rozsudku jako správného.

Krajský soud dospěl k závěru, že odvolání ve vztahu k výroku o věci samé není důvodné.

Především krajský soud přejímá jako správná skutková zjištění učiněná okresním soudem v napadeném rozsudku a pro stručnost na ně odkazuje.

Pokud však jde o právní posouzení věci, dospívá krajský soud k poněkud odchylným právním závěrům. Okresní soud se totiž ve svém rozhodnutí postavil na stanovisko, že mezi účastníky byla dne 18. 11. 1993 uzavřena platná mandátní smlouva dle ust. § 566 obchodního zákoníku s odůvodněním, že účastníci provedli ve smlouvě písemnou volbu tohoto hmotného práva, tj. obchodního zákoníku pro tento jejich sjednaný závazkový vztah dle ust. § 262 obchodního zákoníku, když jinak by obchodní zákoník na předmětný závazkový vztah nedopadal dle ust. § 261 obch. zákoníku, neboť navrhovatel nebyl v době uzavření této smlouvy podnikatelem dle ust. § 2 odst. 2 obchodního zákoníku. S tímto závěrem okresního soudu o platnosti smlouvy uzavřené mezi účastníky 18. 11. 1993 jako smlouvy mandátní dle ust. § 566 obchodního zákoníku se krajský soud neztožňuje. Obchodní zákoník sice ve svém ust. § 262 dává stranám možnost uzavřít v písemné formě dohodu, že jejich závazkový vztah, který nespadá pod vztahy uvedené v ust. § 261, se bude řídit obchodním zákoníkem, avšak toto oprávnění přísluší dle názoru krajského soudu pouze těm stranám závazkového vztahu, na které dopadá obchodní zákoník dle jeho ust. § 1 odst. 1. Pokud tedy navrhovatel ke dni 18. 11. 1993 nebyl podnikatelem dle ust. § 2 odst. 2 obchodního zákoníku, jak bylo prokázáno v tomto řízení výpovědí samotného navrhovatele, pak obchodní zákoník se na něho, resp. na jeho jednání nevztahuje a nemohl proto ani právně relevantním způsobem uzavřít písemnou dohodu o volbě práva dle ust. § 262 obchodního zákoníku. Již z tohoto důvodu tedy nemohla být

smlouva účastníků ze dne 18. 11. 1993, která byla dle jejího výslovného označení uzavřena jako smlouva mandátní dle ust. § 566 obchodního zákoníku uzavřena platně, nýbrž je nutno naopak dovodit závěr o její absolutní neplatnosti pro rozpor se zákonem dle ust. § 39 občanského zákoníku. Navíc nutno uvést, že nebylo možno vzít ani za prokázané, že by došlo k uzavření písemné dohody mezi účastníky dle ust. § 262 obchodního zákoníku, neboť žádná taková písemná dohoda nebyla v řízení žádným z účastníků tvrzena ani prokazována a ani jiným způsobem v řízení nebyla zjištěna. Okresní soud její existenci zřejmě nesprávně dovodil pouze z označení této smlouvy jako „smlouvy mandátní uzavřené dle § 566 obchodního zákoníku“ v jejím písemném provedení, neboť byla uzavřena písemnou formou. Ani takový závěr však krajský soud neshledal správným, neboť dohoda dle ust. § 262 obchodního zákoníku vyžaduje výslovné vyjádření, že se strany dohody na tom, že jejich konkrétní závazkový vztah, který nespadá pod vztahy uvedené v § 261 obchodního zákoníku se bude přesto tímto zákoníkem řídit, což pouhý nadpis předmětné smlouvy pochopitelně nesplňuje.

Když pak navrhovatel v tomto řízení uplatňuje nárok na zaplacení částky 110 200,- Kč s příslušenstvím jako plnění z mandátní smlouvy uzavřené dle ust. § 566 obchodního zákoníku dne 18. 11. 1993, která je dle názoru krajského soudu neplatná, pak s tímto návrhem navrhovatel nemůže mít v tomto řízení úspěch a krajský soud proto, byť z jiných právních důvodů, potvrdil jako věcně správný dle ust. § 219 o. s. ř. rozsudek okresního soudu v napadeném zamítavém výroku o věci samé.

Rozhodnutí zaslal JUDr. Erik Orlet, advokát v Olomouci
Právní věta redakce.

O návrhu obhájce na poskytnutí přiměřené zálohy podle § 151 odst. 3 věta třetí tr. ř. nerozhoduje příslušný orgán trestního řízení usnesením, ale opatřením. Takové opatření, které se činí ještě před skončením trestního stíhání, může přijmout při splnění dalších zákonných podmínek podle povahy věci kterýkoli orgán činný v trestním řízení, tedy jak vyšetřovatel, tak státní zástupce nebo předseda senátu (event. justiční čekatel). Jestliže tedy trestní stíhání obviněného podmíněně zastaví okresní státní zástupce, může on přijmout opatření o přiznání zálohy.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích z 30. 5. 1996, sp. zn. 4 To 361/96.

Usnesením Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 3. 5. 1996 sp. zn. 7 Nt 133/95 justiční čekatel tohoto soudu podle § 151 odst. 3 tr. ř. přiznal ustanovenému obhájci obviněných JUDr. I. J. odměnu a náhradu hotových výdajů v celkové částce 4020 Kč. Tento postup odůvodnil tím, že trestní stíhání obviněných bylo podmíněně zastaveno usnesením státního zástupce ze dne 9. 11. 1995 sp. zn. Zt 917/95, přičemž ustanovený obhájce má podle § 151 odst. 2 tr. ř. nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů podle advokátního tarifu. Obhájcem požadovaná částka odpovídá provedeným úkonům.

Proti tomuto usnesení podala včas stížnost okresní státní zástupkyně v Jindřichově Hradci, která uvedla, že o náhradě rozhodl orgán, který není příslušný v této věci rozhodovat, když meritorní rozhodnutí bylo vydáno okresním státním zastupitelstvím.

Krajský soud podle ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal napadené usnesení i řízení jemu předcházející a dospěl k těmto závěrům:

Z obsahu spisu je zjištěno, že advokát JUDr. I. J. byl v trestní věci mladistvých obviněných Z. B. a P. Š. ustanoven jejich obhájcem.

Trestní stíhání obou obviněných bylo podmíněně zastaveno usnesením státního zástupce ze dne 9. 11. 1995 sp. zn. Zt 917/95 a zkušební doba byla stanovena na jeden rok. Jmenovaný obhájce proto požádal o poskytnutí zálohy ve výši dosud vynaložených nákladů obhajoby ve smyslu § 151 odst. 3 tr. ř. v celkové výši 4020 Kč.

Podle naposledy citovaného ustanovení o výši odměny a náhradě hotových výdajů rozhodne na návrh obhájce orgán činný v trestním řízení, jehož rozhodnutím bylo trestní stíhání pravomocně skončeno. Řízení před soudem rozhodne předseda senátu soudu prvního stupně. Novelou trestního řádu ze dne 29. 6. 1995 (zák. č. 152/1995 Sb.) bylo toto ustanovení doplněno tak, že na návrh obhájce může orgán činný v trestním řízení přijmout opatření, aby obhájci byla poskytnuta ještě před skončením trestního stíhání přiměřená záloha na odměnu a náhradu hotových výdajů, jestliže je to odůvodněno dobou trvání trestního stíhání nebo jinými závažnými důvody.

Z uvedené zákonné citace je zřejmé, že vydání takového rozhodnutí, nebo přijetí takového opatření, je podmíněno návrhem obhájce. Ten sice učiněn byl, avšak byl adresován nepřesně Okresnímu soudu v Jindřichově Hradci, který ovšem o takovém návrhu rozhodovat neměl a nemohl. O přiznání zálohy se nerozhoduje usnesením, nýbrž přijetím neformálního opatření, ke kterému Okresní soud v Jindřichově Hradci neměl příslušnou pravomoc.

Trestní stíhání obou obviněných bylo usnesením podmíněně zastaveno, což je rozhodnutí mezitímní povahy. Ustanovený obhájce proto nemohl podat návrh na přiznání odměny a náhrady hotových výdajů podle § 151 odst. 3 věta první tr. ř., nýbrž jen návrh na poskytnutí přiměřené zálohy podle třetí věty citovaného

ustanovení. O takovém jeho návrhu mohl kompetentní orgán přijmout potřebné opatření, nemohl však rozhodovat usnesením.

Opatření, aby obhájci byla poskytnuta ještě před skončením trestního stíhání přiměřená záloha na odměnu a náhradu hotových výdajů, může přijmout při splnění dalších zákonných podmínek kterýkoli orgán činný v trestním řízení, tedy jak vyšetřovatel, tak státní zástupce nebo předseda senátu (event. justiční čekatel). V závislosti na konkrétním stadiu trestního řízení tak činí orgán, který rozhodnutí tzv. mezitímní povahy učinil. Jestliže v dané věci je zjištěno, že trestní stíhání obviněných podmíněně zastavil okresní státní zástupce, byl a je to právě on, kdo může přijmout opatření o přiznání zálohy.

Z těchto podstatných důvodů ke stížnosti okresní státní zástupkyně Krajský soud v Českých Budějovicích podle § 149 odst. 1 tr. ř. usnesení Okresního soudu v Jindřichově Hradci zrušil, neboť vůbec nemělo být vydáno.

II. Z JUDIKATURY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

JUDr. Ing. Jan Čapek, CSc.

K otázce svobody pokojného shromažďování a sdružování – ve vztahu k advokátovi

V souladu s článkem 11 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (viz vyhl. č. 209/1992 Sb.) má každý právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružování se s jinými... (Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association with others... Toute personne a droit la liberté de réunion pacifique et la liberté d'association...).

V této souvislosti není pro advokáty zcela nezajímavým níže uvedený případ, kterým se štrasburské orgány pro lidská práva zabývaly zhruba před pěti lety.

Jednalo se o případ *Ezelin c/a Francie*, v němž byl stěžovatelem francouzský občan provozující advokátní praxi na Guadelupu.

V únoru 1983 uspořádala nezávislá hnutí a odbory na Guadelupu demonstraci proti dvěma soudním rozhodnutím, jimiž byli odsouzeni k trestu odnětí svobody jejich tři příslušníci za poškozování veřejných budov (pomalování nápisů). Stěžovatel, který byl místopředsedou odborového svazu advokátů na Guadelupu, se demonstrace zúčastnil a nesl na ní transparent.

Guadelupská policie informovala o účasti stěžovatele na demonstraci místního prokurátora, který pak dále informoval předsedu advokátní komory se žádostí o stanovisko. Ten ve své odpovědi uvedl, že jeho kolega Ezelin není podle jeho názoru nijak odpovědný za svou účast na demonstraci, která byla řádně povolena, ani za to, že nesl transparent s nápisem „Odborový svaz advokátů proti zákonu o bezpečnosti a svobodě“.

V červnu 1983 zaslal vrchní prokurátor předsedovi advokátní komory stížnost na p. Ezelina, v níž požadoval, aby pan E. byl disciplinárně potrestán za porušení článku 106 dekretu z roku 1972. V disciplinárním řízení uskutečněném z tohoto podnětu rada advokátní komory rozhodla, že neexistuje žádný důvod pro uložení disciplinární sankce panu Ezelinovi.

Prokurátor se proti tomuto rozhodnutí odvolal k příslušnému odvolacímu soudu, který rozhodnutí rady advokátní komory zrušil a udělil stěžovateli jako disciplinární trest důtku.

Stěžovatel se proti tomuto rozsudku odvolal ke Kasačnímu soudu s tím, že disciplinární sankce, jež mu byla udělena odvolacím soudem, odporuje článkům 10 a 11 Úmluvy. Kasační soud však toto odvolání zamítl.

Ve své stížnosti adresované Evropské komisi pro lidská práva p. Ezelin uvedl, že disciplinární sankce, jež mu byla udělena, byla vážným zásahem do jeho práva svobody projevu a práva svobody pokojného shromažďování, čímž došlo k porušení článků 10 a 11 Úmluvy.

Pokud jde o článek 11 Úmluvy, Komise s odvoláním na ustálenou judikaturu (case-law) konstatovala, že právo na svobodu pokojného shromažďování, garantované tímto ustanovením, je základním právem v demokratické společnosti a stejně jako právo na svobodu projevu je jedním ze základů takové společnosti. Svoboda pokojného shromažďování je zaručena pro každého, kdo zamýšlí organizovat pokojnou demonstraci.

Komise zaujala stanovisko, že stěžovatele nelze obviňovat z nekalých úmyslů proto, že se zúčastnil uvedené demonstrace. To ostatně ani netvrdila vláda, protože demonstrace byla řádně povolena. Komise proto uznala, že stěžovatel svou účastí na demonstraci vykonával svou svobodu pokojného shromažďování.

V odůvodnění disciplinární sankce proti stěžovateli se uvádělo, že nedal najevo svůj nesouhlas s určitými excesy, k nimž během demonstrace došlo (urážky, poškozování budov). K tomu Komise uvedla, že jednotlivec neztrácí své právo na svobodu shromažďování z toho prostého důvodu, že během demonstrace dojde ke sporadickým aktům násilí či jiným nepřístojnostem, pokud se jich sám neúčastní. Na základě zjištěných faktů Komise uznala, že stěžovatel se těšil právu na svobodu pokojného shromažďování během celé demonstrace.

Vláda namítla, že disciplinární sankci uloženou stěžovateli nelze chápat jako omezení jeho práva na svobodu pokojného shromažďování, neboť se mohl demonstrace zúčastnit podle svého přání a že důtka mu byla udělena teprve následně pro jeho osobní chování neslučitelné s jeho profesními povinnostmi.

Komise neshledala toto rozlišení důležitým, protože pojem „omezení“ uvedený v článku 11 odst. 2 Úmluvy nelze interpretovat jako vztahující se pouze k opatřením přijatým před shromážděním nebo v jeho průběhu a nikoli též k opatřením přijatým následně po shromáždění, např. k disciplinárním sankcím.

Proto Komise usoudila, že v daném případě došlo k zásahu do výkonu práva stěžovatele na svobodu pokojného shromažďování a že je tudíž nutné rozhodnout, zda byl tento zásah ospravedlnitelný podle článku 11 odst. 2 Úmluvy.

S odvoláním na *rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Young, James a Webster z roku 1981 (A-44, § 59)* Komise konstatovala, že zásah do výkonu práva podle článku 11 není slučitelný s jeho odstavcem 2, není-li v souladu se zákonem, nesleduje-li účel nebo účely legitimní ve smyslu tohoto odstavce a není-li nezbytný v demokratické společnosti pro dosažení uvedeného účelu nebo účelů.

Podle tvrzení stěžovatele zásah, na který si stěžuje, nesplňuje žádnou z výše uvedených podmínek. Proti tomu vláda namítla, že tento zásah byl v souladu s článkem 106 dekretu z roku 1972 a že byl opatřením nezbytným v demokratické společnosti za účelem předcházení nepokojům a ochrany morálky.

Pokud jde o soulad se zákonem, Komise se odvolala v této souvislosti na **rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sunday Times z roku 1979 (A-30, § 49)**, kde se uvádí:

„Podle názoru Soudu vyplývají z podmínky ‚v souladu se zákonem‘ dva požadavky. Zákon musí být především adekvátně přístupný: občan musí být dostatečně informován o právních normách aplikovatelných na daný případ. Za druhé, normu nelze pokládat za ‚zákon‘, není-li formulována s dostatečnou přesností, aby umožnila občanu regulovat jeho chování. Občan musí mít možnost – byť i s právní pomocí – předvídat v míře odpovídající daným okolnostem, důsledky, k nimž může vést určité jednání.“

Ohledně přístupnosti dekretu nebylo sporu. K přesnosti tohoto předpisu stěžovatel uvedl, že v žádném případě neomezuje svobodu shromažďování pro právníky. Proti tomu vláda namítla, že tento předpis zavazuje všechny právníky k tomu, aby dodržovali nejen jeho obecně platné normy, ale aby současně respektovali určité principy profesionálního chování.

Komise konstatovala, že disciplinární opatření bylo stěžovateli uděleno na základě pravidel upravujících jeho profesi advokáta. Požadavek přesnosti stanovený judikaturou (case-law) Soudu je třeba tudíž interpretovat v tomto smyslu. V této souvislosti Komise konstatovala, že dekret z roku 1972 jasně stanoví, že každý advokát má specifické povinnosti, i když vystupuje jako ne-profesionál a že z case-law jasně vyplývá, že respektování orgánů justice je inherentní součástí výkonu jeho profese. V tomto smyslu je dekret z roku 1972 dostatečně explicitní (i když ne absolutně přesný) a je tudíž dostatečným vodítkem pro chování každého advokáta.

Dále pak Komise upozornila na výše citovaný **rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sunday Times**, v němž se uvádí:

„... i když jistota je svrchovaně žádoucí, může vést ve svých důsledcích k excesivní rigiditě, zatímco právo musí držet krok s měnícími se okolnostmi a být způsobilé se adaptovat. Proto jsou mnohé zákony formulovány v té či oné míře vágními termíny, jejichž interpretace a aplikace pak závisí na praxi.“

Stěžovatel se zúčastnil inkriminované demonstrace jako místopředseda gadelupské advokátní komory.

Ve světle uvedených skutečností Komise usoudila, že požadavek článku 11 odst. 2 Úmluvy, podle něhož každé omezení práva na svobodu pokojného shromažďování musí být v souladu se zákonem, byl v daném případě respektován.

Stěžovatel dále tvrdil, že sankce, která mu byla uložena, nesloužila žádnému účelu ve smyslu Úmluvy a jejím jediným cílem bylo potrestat jej za vyslovení je-

ho názorů jako člena odborů. Proti tomu vláda namítla, že účelem disciplinárního opatření bylo „předcházení nepokojům... a ochrana morálky“ (viz článek 11 odst. 2 Úmluvy).

Komise konstatovala, že důtka byla stěžovateli udělena proto, že nevyjádřil svůj nesouhlas s některými incidenty, k nimž došlo během demonstrace. Proto souhlasila s tvrzením vlády, že uvedená sankce sledovala předcházení nepokojům a sloužila tudíž legitimnímu účelu uvedenému v článku 11 odst. 2 Úmluvy.

Stěžovatel tvrdil, že disciplinární sankce proti jeho osobě nebyla „nezbytná v demokratické společnosti“. Argumentoval tím, že tvrzení vlády, podle něhož byl povinen opustit demonstraci, aby tak vyjádřil svůj nesouhlas s činy spáchanými jinými demonstranty, znamená v podstatě popření práva na svobodu pokojného shromažďování. Dále pak stěžovatel namítl, že disciplinární sankce jej učinila odpovědným za činy spáchané jinými osobami. Tím jej soudy obvinily z „kolektivní odpovědnosti“, což *inter alia* odporuje principům zakotveným v článcích 5, 6 a 7 Úmluvy.

Vláda uvedla, že samotná účast stěžovatele na demonstraci znamenala vážné podlomení důvěry v justici. Stěžovatel se zúčastnil demonstrace jako advokát a ne jako jednotlivec v anonymním davu. Tím, že nesl protestní transparent, se ztotožnil i s nápisy demonstrantů na zdech a s jejich protestními slogany proti justičním orgánům. Proto podle tvrzení vlády bylo udělení důtky stěžovateli opatřením nezbytným v demokratické společnosti za účelem předcházení nepokojům.

Komise upozornila, že adjektivum „nezbytný“ implikuje existenci „naléhavé sociální potřeby“ (viz *rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Lingens z roku 1986, A-103, § 29*). Smluvní státy mají určitý prostor pro volnou úvahu při posuzování, zda taková potřeba existuje, ale podléhají přitom určité evropské „superkontrole“, jíž podléhají právní předpisy i konkrétní rozhodnutí, včetně rozhodnutí vnesených nezávislými soudy (viz *rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věci Handyside z roku 1976, A-24, § 49 a ve věci Barford z roku 1989, A-149, 28*). Při výkonu své „superkontroly“ musí Komise i Soud přihlížet ke specifickým faktům a okolnostem daného případu (viz výše citovaný *rozsudek ve věci Sunday Times, § 65*).

Komise především konstatovala, že opatření vůči stěžovateli jej neobviňuje z kolektivní odpovědnosti. Z rozhodnutí disciplinárního orgánu jasně vyplývá, že disciplinární řízení proti stěžovateli se týkalo jeho vlastního chování, tj. jeho účasti na demonstraci nebo spíše jeho setrvání na demonstraci až do konce navzdory některým kriminálním aktům spáchaným jinými demonstranty.

Komise upozornila, že demonstrace se konala na protest proti aplikaci určitého zákona, s čímž úzce souvisela možnost napadat soudní rozhodnutí vydaná na základě tohoto zákona. Stěžovatel se zúčastnil demonstrace jako místopředsede

da advokátní komory Guadelupu. Byl obviněn z toho, že nesl transparent upozorňující na skutečnost, že je advokátem a že neopustil demonstraci, aby dal najevo svůj nesouhlas s kriminálními akty některých jejích účastníků.

Komise rovněž konstatovala, že rada advokátní komory, disciplinární orgán první instance, shledala stěžovatele nevinným; stěžovatel byl shledán vinným až odvolacím orgánem, složeným ze soudců.

Z této skutečnosti jasně vyplývá, že odvolací orgán očekával od stěžovatele jasný projev nesouhlasu, demonstrující jeho solidaritu s justicí. Podle vlády vyplývá tento požadavek z faktu, že stěžovatelovu účast na demonstraci bylo možné vykládat jako souhlas s kriminálními akty, k nimž během jejího průběhu došlo.

Komise upozornila na důležitost svobody pokojného shromažďování v demokratické společnosti. Veřejné demonstrace jsou jedním ze způsobů výkonu této svobody a slouží k vyjádření názoru demonstrantů. Proto musí být nezbytnost každého opatření omezujícího tuto svobodu jednoznačně zdůvodněna.

Komise usoudila, že sankce spočívala na domněnce, že stěžovatelovo jednání mohlo být neslučitelné se striktním požadavkem „naléhavé sociální potřeby“. Ve skutečnosti z rozhodnutí disciplinárního odvolacího orgánu nevyplývalo, že by chování stěžovatele svědčilo o jeho souhlasu s kriminálními akty.

Proto Komise konstatovala, že disciplinární trest uložený stěžovateli nelze pokládat za „nezbytný v demokratické společnosti“ ve smyslu článku 11 odst. 2 Úmluvy. Na základě toho dospěla k závěru, že zásah do práva stěžovatele na svobodu pokojného shromažďování, vyplývající z disciplinární sankce, nebyl ve smyslu článku 11 odst. 2 oprávněný a znamenal porušení článku 11 Úmluvy.

Ke stížnosti pana E. na údajné porušení článku 10 Úmluvy se Komise odvolala na své konstantní case-law, podle něhož nelze oddělit svobodu projevu od svobody pokojného shromažďování, jde-li o veřejné demonstrace. Pokud se právo na svobodu projevu vykonává formou účasti na pokojném shromáždění, přichází v úvahu pouze aplikace článku 11 Úmluvy.

V daném případě byl stěžovatel penalizován za to, že demonstraci neopustil. Proto se zde jednalo o jeho právo účastnit se demonstrace. Komise proto neshledala nezbytným posuzovat případ (poté, co jej již posoudila z hlediska článku 11) ve světle článku 10, který tvoří *lex generalis* ve vztahu ke článku 11 coby *lex specialis*.

Po vyslovení uvedených závěrů předala Komise tento případ k dalšímu projednání Evropskému soudu pro lidská práva.

Ten především konstatoval, že navzdory autonomní roli a specifické oblasti aplikace, je třeba v daném případě článek 11 posuzovat v souvislosti s článkem 10 (viz *rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Young, James a Webster z roku 1981, A-44, § 57*). Ochrana osobního názoru, garantovaná článkem 10, je jedním z cílů svobody pokojného shromažďování, upravené článkem 11.

Podle tvrzení vlády p. Ezelin neutrpěl žádný zásah do výkonu svého práva na svobodu pokojného shromažďování ani svobody projevu: mohl se zúčastnit demonstrace a vyjádřit na ní své přesvědčení. Byl potrestán až následně za své jednání, jež bylo shledáno neslučitelným se závazky vyplývajícími z jeho profese.

Soud tuto argumentaci vlády neakceptoval. Pojem „omezení“ uvedený v článku 11 odst. 2 – a rovněž v článku 10 odst. 2 – nelze interpretovat jako nezahrnující opatření (včetně trestních opatření) přijatá nikoliv pouze před shromážděním nebo v jeho průběhu, ale až po jeho ukončení (viz např. *rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Handyside z roku 1976, A-24, § 43 a ve věci Müller a ost. z roku 1988, A-133, § 28*).

Dále vláda tvrdila, že důtka udělená stěžovateli mu nijak nebránila ve výkonu jeho práva na svobodu pokojného shromažďování.

Soud upozornil, že demonstrace byla řádně ohlášená a že nebyla zakázána. Stěžovatel se jí zúčastnil, čímž realizoval své právo na svobodu pokojného shromažďování. Neexistuje žádný důkaz, že by zde někomu vyhrožoval nebo že by psal nápisy po zdech budov.

Odvolací soud shledal prokázaným obvinění stěžovatele z toho, že se nese-paroval od urážlivého jednání demonstrantů a že neopustil demonstraci. S tím se v podstatě ztotožnil i Kasační soud.

Proto (Evr.) Soud konstatoval, že v daném případě došlo k zásahu do práva stěžovatele na svobodu pokojného shromažďování.

Soud musel nejdříve rozhodnout, zda disciplinární trest udělený stěžovateli byl „v souladu se zákonem“, zda sledoval některý z účelů uvedených v článku 11 odst. 2 a zda byl „nezbytný v demokratické společnosti“.

Stěžovatel uvedl, že článek 106 dekretu z roku 1972 nesledoval účel omezit právo na svobodu pokojného shromažďování *advokátům*.

Proti tomu vláda namítla, že toto ustanovení vyžaduje od advokátů jako od „pomocníků justice“ (auxiliaires de la justice), aby respektovali řadu profesních zásad právní a morální povahy. Toto ustanovení je dostatečně přesné v tom smyslu, jaké jednání se trestá jakožto odporující pravidlům advokátské profese.

Podle judikatury (case-law) Soudu nelze normu pokládat za „zákon“, není-li formulována s dostatečnou přesností, aby občanu umožnila – v případě potřeby s právní pomocí – předvídat v míře odpovídající daným okolnostem důsledek, k nimž může vést určité jednání (viz např. výše citovaný *rozsudek ve věci Müller a ost., § 29*).

Článek 106 dekretu z roku 1972 jednoznačně stanoví, že každý *advokát* i ve své neprofesní aktivitě má zvláštní povinnosti. Kasační soud vyslovil názor, že sem spadá i náležitý respekt vůči soudním orgánům.

Lze proto konstatovat, že zásah vůči stěžovateli byl „stanoven zákonem“.

Stěžovatel dále uvedl, že sankce na něho uvalená nesledovala legitimní účel. Proti tomu vláda namítla, že jejím účelem bylo „předcházení nepokojům“.

Je evidentní, že stěžovatel byl potrestán za to, že se neseparoval od incidentů, k nimž došlo během demonstrace. Jak již konstatovala Komise, francouzské orgány zaujaly stanovisko, že tento postoj odrážel skutečnost, že stěžovatel jako *advokát* schvaloval a aktivně podporoval zmíněné incidenty. Zásah proti němu tudíž sledoval legitimní účel „předcházení nepokojům“.

Podle tvrzení stěžovatele nebyl zásah, na který si stěžoval, „nezbytný v demokratické společnosti“. Požadavek, aby demonstraci opustil a vyjádřil tak svůj nesouhlas s nezákonnými akty spáchanými jinými demonstranty, znamená pořízení jeho práva na svobodu pokojného shromažďování.

Proti tomu vláda namítla, že napadené opatření bylo vyvoláno „naléhavou sociální potřebou“, majíc především na vědomí postavení stěžovatele jako *advokáta*. Tím, že se stěžovatel nedistancoval od zmíněných incidentů, je ipso facto schvaloval. Justiční orgány musely reagovat na jednání, kterým se „pomocník justice“ (*auxiliaire de la justice*) dopustil závažného znevažování soudů. Sankce lze tudíž zdůvodnit jako reakci na porušení profesních povinností stěžovatele.

Podle názoru Komise sankce udělená stěžovateli spočívala pouze na dojmu, jaký mohlo vyvolat jeho chování, takže nebyla diktována „naléhavou sociální potřebou“.

Soud posuzoval disciplinární sankci z hlediska případu jako celku a zabýval se otázkou, zda byla přiměřená sledovanému legitimnímu účelu, a to se zřetelem na mimořádný význam svobody pokojného shromažďování a svobody projevu.

Zásada přiměřenosti vyžaduje rovnováhu mezi účely uvedenými v článku 11 odst. 2 a požadavky svobody projevu. Sledování spravedlivé rovnováhy nesmí vést k tomu, aby *advokáti* byli, ze strachu před disciplinárními sankcemi, odrazováni od vyjadřování svého přesvědčení při podobných příležitostech.

I když disciplinární potrestání stěžovatele bylo velmi mírné a nemělo za následek pozastavení jeho advokátské praxe, Soud konstatoval, že svoboda pokojného shromažďování je natolik důležitá, že nemůže být omezena ani vůči *advokátovi*, pokud se on sám nedopustil nezákonného aktu při demonstraci.

Proto Soud neshledal disciplinární sankci udělenou stěžovateli za „nezbytnou v demokratické společnosti“ a dospěl k závěru, že v daném případě došlo k porušení článku 11 Úmluvy.

Posuzování případu z hlediska článku 10 Úmluvy neshledal Soud nezbytným.

Rozhodnutí Soudu v dané věci nebylo přijato jednomyslně a někteří soudci k němu připojili své separátní mínění:

Soudce Ryssdal konstatoval, že disciplinární řády pro advokáty nejsou ve všech státech shodné, přičemž každému státu je třeba přiznat právo svobodně posoudit, co je „nezbytné v demokratické společnosti“. Podle jeho názoru udělení velmi mírné sankce stěžovateli bylo v mezích volné úvahy francouzských orgánů, takže zde podle jeho názoru nedošlo k porušení Úmluvy.

Soudce Matscher upozornil, že Úmluva neobsahuje pravidla přímo aplikovatelná na profesní etiku; smluvní státy zde mají volné pole působnosti. Podle francouzských pravidel se od členů advokátní komory vyžaduje „diskrétnost“ (délicatesse, discretion). Není nejmenších pochyb o tom, že v daném případě se stěžovatel (advokát) dopustil porušení tohoto pravidla.

Soudce Pettiti vyslovil názor, že minimální disciplinární sankce, víceméně morálního charakteru, nemohla vytvořit překážku svobodě demonstrací.

Většina členů Soudu neodůvodnila dostatečně svůj závěr, že následná sankce může postačovat k tomu, aby odradila dotčenou osobu od účasti na další demonstraci.

(Blíže viz *rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ezelin z roku 1991, A-202.*)

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 14. 1. 1997

Schůze představenstva ČAK konaná dne 14. 1. 1997 byla v pořadí třetí po sněmu ČAK. Kromě schválení zápisu z předchozí schůze měla následující program:

Akademické tituly advokátů. Dr. Čermák poukázal na veřejné dění kolem akademických titulů. Po diskusi bylo mj. usneseno, že bude učiněna výzva advokátům, aby do 31. 3. 1997 oznámili Komoře nesprávně uvedený titul v osvědčení a advokátním průkazu.

Příprava uznávacích zkoušek. Bylo schváleno, že termín vyhlášení uznávacích zkoušek ve Věstníku a Hospodářských novinách je do 31. 1. 1997. Uznávací zkouška bude konána 29. 4. 1997.

Úkoly na mezinárodním úseku. Po informaci Dr. Tichého o mezinárodních akcích, jichž se zúčastní zástupci ČAK, schválilo představenstvo ČAK účast na konferenci ve Vídni (dr. Čermák, Dr. Tichý) a při setkání se zástupci Saské advokátní komory (Dr. Čermák, Dr. Mandák).

Úsek vnější legislativy. Představenstvo určilo Dr. Nykodýma prozatímním koordinátorem legislativních prací a pověřilo jej ve spolupráci s kanceláří ČAK svolat druhou poradou členů představenstva pověřených legislativními pracemi a přizvat Dr. Čermáka k projednání systému práce této skupiny.

Usnesení představenstva ČAK o základních úkolech české advokacie v období po 1. sněmu ČAK. Diskusi o tomto tématu uvedl Dr. Šolc. Poté představenstvo schválilo předložený materiál a uložilo Dr. Šolcovi a Dr. Mandákově publikovat text v Bulletinu advokacie a v tisku. Bylo též vzato na vědomí hodnocení sněmu zpracované Dr. Tichým, Dr. Klouzou a Dr. Sokolem. Kanceláří ČAK bylo uloženo archivovat dokumenty sněmu pro organizaci příštího sněmu.

Propagační brožura ČAK. Dr. Čermák doporučil vyhotovení propagační brožury ČAK jako prezentačního materiálu včetně fotografií. Doporučil Dr. Šolcovi zahájit přípravné práce v součinnosti s vybranými spolupracovníky a na březnové schůzi představenstva podat informaci.

Vnitřní legislativa ČAK. Dr. Račok uvedl stavovské předpisy připravené k publikaci ve Věstníku. Bylo usneseno, že ve Věstníku budou publikována etická pravidla s tím, že publikace ve Věstníku je podmínkou nabytí jejich účinnosti.

V dalším jednání se představenstvo zabývalo mj. otázkami uznávání jiných zkoušek a praxí za zkoušky a praxi advokátní, kancelářským řádem Komory a problematikou neslučitelnosti výkonu advokacie s jinou činností. Uvedené věci zůstaly vesměs otevřeny s tím, že členové představenstva budou na nich dále pracovat. Otevřena zůstala i problematika regionální koncepce Komory, školení, sportovních akcí apod. V rámci schůze pak byly projednány běžné věci Komory a proběhla odvolací jednání v kárných věcech.

Termín příští schůze představenstva byl stanoven na 11. 2. 1997.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Anglický advokát o sněmu českých advokátů

První kongres české advokacie se konal před šesti lety „po revoluci“ a poprvé po mnoha letech byli pozváni reprezentanti zahraničních komor. Tehdy jsem byl pověřen, abych reprezentoval britské advokáty – byla to velmi příjemná příležitost, když jeden po druhém jsme byli osloveni, abychom hovořili ke shromáždění, které představovalo okolo 75 % z celkového počtu všech členů.

Od té chvíle jsme přátelé a dnes cítím, jako bych přicházel domů – ačkoliv právnícká rodina se za šest let velmi rozrostla.

Sledujeme ohromný rozvoj, který se udál v tak krátkém čase v České republice, energii, odvahu a imaginaci českých právníků – hrajících hlavní roli v tvorbě demokracie a ve velkých hospodářských proměnách a zachování nezávislosti jejich profese a fúzi dvou právních profesí. Tato fúze je něco, o čem se v Anglii velmi diskutuje – o čem někteří advokáti přemýšlejí – a my si můžeme zcela správně k vám přijít pro radu.

Tak mnoho se změnilo od doby, kdy jsem zde byl poprvé – ačkoliv některé velmi dobré věci zůstaly stejné – například, můj dobrý přítel dr. Čermák je dnes opět předsedou Komory a mne tlumočí dr. Král.

Z pověření zahraničních hostů vyslovuji naše velmi srdečné poděkování za pozvání k účasti na vašich slavnostech, za vaši štědrou pohostinnost a za možnost pokračovat v našich přátelských vztazích a vztazích všech evropských advokátů.

Děkuji

Stephen Rayner
reprezentant Britské advokátní komory na 1. sněmu ČAK

Z kárné praxe ČAK

Je porušením předpisů o některých pravidlech soutěže mezi advokáty, jestliže advokát inzeruje svoji advokátní kancelář na igelitových taškách, které dal zhotovit.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory svým rozhodnutím č. K 61/95 rozhodl takto:

Kárně obviněný JUDr. H. D. je vinen, že při výkonu advokacie dal zhotovit a používal nejméně do podzimu 1994 informačně propagační materiál, a to igelitové tašky s vytištěným nápisem HD advokátní kancelář..., tel.... FAX..., a tak způsobem nepřipustným a snižujícím důstojnost advokátního stavu inzeroval svoji advokátní kancelář. Tím porušil ust. § 6 stavovského předpisu č. 15 o některých pravidlech soutěže a § 2 organizačního řádu. Dopustil se tak kárného provinění a podle § 25 odst. 1 písm. a) zák. č. 128/90 Sb. o advokacii. Jako kárné opatření se mu ukládá písemné napomenutí.

Z odůvodnění:

Kárný žalobce podal proti kárně obviněnému žalobu o jednání, jež je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí. Kárně obviněný ve svém vyjádření potvrdil, že igelitové tašky s vytištěným označením své advokátní kanceláře dal zhotovit, že je však používá pouze pro vnitřní potřebu své kanceláře. Zároveň kárně obviněný vyslovil nesouhlas se žalobou a namítl promlčení podle § 27 odst. 2 zák. č. 128/90 Sb.

Kárný senát považuje jednání kárně obviněného za nepřipustnou akvizici mimořádně nevhodnou již tím, že předmětné igelitové tašky se mohly stát zvláště nedůstojnou inzercí např. tím, že byly používány jako výplň odpadkových košů apod.

Kárný senát nemohl akceptovat námitku promlčení, neboť kárný žalobce se o kárném provinění mohl dozvědět nejdříve 23. 11. 1994, tedy v den, kdy stížnostnímu oddělení ČAK došla předmětná igelitová taška a jestliže kárná žaloba byla podána 2. 1. 1995, stalo se to v tříměsíční lhůtě ve smyslu zák. č. 128/90 Sb. Kárný senát považuje jednání kárně obviněného za delikt trvající, tj. od doby vyrobení předmětných igelitových tašek až do doby jejich používání, tj. nejméně do podzimu 1994. Dále dospěl k závěru, že igelitové tašky, kterých bylo s textem

ve výroku uvedeným vyrobeno 4700 kusů, byly nepochybně způsobilé plnit funkci informačně propagačního materiálu vůči předem neurčené potenciální klientele.

K odvolání kárně obviněného rozhodlo představenstvo ČAK tak, že napadené kárné rozhodnutí potvrdilo.

V odůvodnění potvrzujícího rozhodnutí se uvádí:

Představenstvo se neztotožnilo s námitkou promlčení objektivní jednoroční lhůty podle § 27 odst. 2 zák. o advokacii. V tomto směru odkazuje na odůvodnění napadeného rozhodnutí, s ním se ztotožňuje v tom, že v daném případě se jedná o delikt trvajících. Protiprávní stav byl vyvolán doručením igelitových tašek do advokátní kanceláře a jejich nekontrolovatelnou dispozicí. Protiprávní stav trval a nebyl odstraněn např. znehodnocením tašek. Svědčí o tom fakt, že ještě 23. 11. 1994 se dostávají do dispozice Komory a nejméně do 23. 11. 1994, kdy se Komora o existenci igelitových tašek dověděla, kárně obviněný protiprávnímu stavu nezabránil.

Představenstvo se dále zabývalo otázkou, zda jednáním kárně obviněného byl spáchán kárný přestupek ve smyslu § 6 stavovského předpisu o některých pravidlech soutěže. V tomto směru představenstvo konstatovalo, že již samotné množství tašek nasvědčuje tomu, že neměly sloužit jen vnitřní potřebě kanceláře, jak je tomu u jiných běžných pomůcek, za které, ve shodě s obhajobou kárně obviněného, lze považovat tužky, logo na deskách a další podobné předměty s označením jména kanceláře. Na rozdíl od těchto předmětů igelitové tašky svou širokou použitelností dávají prostor k tomu, aby byly užívány i k jiným účelům, např. nákupům, a jestliže kárně obviněný nezabránil tomu, aby byly používány k běžné potřebě, lze v tomto jednání spatřovat porušení závažné povinnosti advokáta, neboť jde o formu propagace, která ohrožuje důstojnost advokátního stavu.

Rovněž výrok o kárném opatření považuje představenstvo za přiměřený, a to vzhledem k okolnostem případu, kdy se kárně obviněný přece jen snažil zabránit šíření igelitových tašek mezi širokou veřejnost, a nevznikly tak závažnější škody pro důstojnost advokátního stavu jako celku.

Připravil JUDr. Vladimír Horný

Z kárné praxe Pařížské advokátní komory

Advokát, který je spoluúčastníkem na aktivním podplacení úředníka, prokazuje nedostatek cti, hodnosti a ohleduplnosti.

Advokát dal příkaz své sekretářce, aby určitým policejním úředníkům dala odměnu 15 000,- FRF za to, že vystaví zfalšované doklady o pobytu pana XY ve Francii. Advokát byl trestně stíhán a soudem první instance byl odsouzen k trestu odnětí svobody 18 měsíců podmíněně a k zaplacení pokuty 20 000,- FRF.

Při vyšetřování případu se advokát snažil tvrdit, že hlavní vina je na jeho sekretářce, která jednala ze své vůle. Toto tvrzení však nebylo prokázáno a přijato.

Advokát podal proti rozsudku odvolání, avšak odvolací soud v Paříži změnil tento rozsudek soudu prvního stupně pouze v tom, že podmíněný trest odnětí svobody snížil na 13 měsíců se zkušební dobou na pět let. I návrh advokáta na kasaci rozsudku byl kasačním soudem v Paříži zamítnut.

Příslušný orgán Pařížské advokátní komory potrestal advokáta v rámci disciplinárního řízení zákazem činnosti advokáta na dobu 36 měsíců s odkladem na 34 měsíců, což v praxi znamená, že advokátovi se zakazuje činnost bezpodmínečně na 2 měsíce. Podle článku 184 Pravidel Pařížské advokátní komory je osvědčovací lhůta 5 let. Pokud se advokát v této lhůtě nedopustí žádného kárného provinění, zákaz činnosti na zbylých 34 měsíců nebude vykonán.

Připravil Dr. Václav Král

Justice?

„Soudíš-li, zkoumej, vládneš-li, poroučeji!“, říká Cicero. „Ti, kteří opouštějí zákon, vychvalují svévolníka, ale ti, kteří jej zachovávají, se jím stavějí na odpor,“ můžeme se dočíst v knize přísloví krále Šalamouna ve Starém zákoně. Moudrost starých Římanů a bible. Našli bychom mnoho společného, dokonce to-tožného. Srovnání se současností kulhá.

Nemravnost, pokleslost společnosti, vše je staré jako lidstvo samo. Zákony jsou od toho, aby se dodržovaly a nedodržovaly, obcházely se a naráželo se na ně. Bylo, jest a bude. Kde stojí uprostřed toho soudce? Měl by stát nad tím vším. Mravný, nepokleslý a hlavně nezávislý. Pro jeho konání není jiné motivace či příčiny než zákon a hledání spravedlnosti v mezích zákona. Pokud takového naleznete, dejte vědět. Ideálů je v dnešní době málo a díky alespoň za kousiček. Samozřejmě těžko najdete, soudce je také jenom člověk. Člověk v této naší společnosti, v tomto čase, se všemi ctnostmi a nectnostmi, jež doba přináší.

Ale! Jde přece jenom o to hledání. O tu cestu. Souzení je především nalézání práva a v rámci těchto nálezů i výklad zákonů. Při nalézání poznáváme a poznání musí být prosto jakékoliv účelovosti, jinak o poznání nejde. Výklad zákona předpokládá perfektní znalost zákona, jinak nejde o výklad, ale o plané plkání. Kdo hledá, většinou najde. Kolik našich soudců opravdu hledá?

Nevíím. Setkávám se ve své praxi za měsíc s mnohem větším počtem soudců, než má běžný občan možnost poznat za celý svůj život. Setkávám se s tím, že prvotní motivace prakticky každého soudce je, jak se případu zbavit, nalézt zákonné důvody, proč by měl věc soudit někdo jiný, anebo proč věc nesoudit vůbec. Víím, že otázka pravomoci soudu a otázka věcné či místní příslušnosti je vedle důležitá. Ale! Jsou soudci, kteří po úporné snaze (trvajícím rok či více) věci se zbavit začínají na základě rozhodnutí nadřízených soudů přece jenom soudit. Může zde být dostatečná dávka důvěry k takovému souzení? K soudci, jenž se nepokrytě bránil tomu, aby se musel věci zabývat, bránil se zcela účelově a nakonec mu nezbyvá, než se jí zabývat?

Setkávám se se soudci, u kterých jsem bezradný, jak hájit oprávněné zájmy klienta. Tou oprávněností myslím i prohru, kdy se ukáže, že zájem mého klienta nebyl po právu, já se mylil a moudrý soudce nám našel správný výklad práva. Naše soudní řády znají pouze pochybnosti o nepodjatosti soudců. To znamená, že soudce je nějak zainteresován na stranách sporu (přibuzenstvím, přátelstvím

či např. obchodně) anebo na věci, jež je souzena (je pro něj důležitý z nějakých důvodů výsledek souzené věci). Ale co se soudcem, který evidentně na věc nestačí? Nezná zákon, neumí jej vyložit, neumí věc posoudit. Nevím. Podjatost z důvodu neznalosti či hlouposti vyslovit nelze. Asi si těmi slovy určitě poštvu proti sobě část stavu soudcovského, ale spoléhám i na tu další část, které rovněž není jedno, co předvádějí jejich kolegové. Je jasné, že zájmem advokáta je a musí být vyhrát spor svého klienta, samozřejmě v souladu se zákonem. Ale advokát i klient dokáží i (ne vždy) přiznat prohru, která byla zasloužená, když jim soudce fundovaně vyložil, že jejich žaloba či obrana proti žalobě po právu nebyly.

Setkávám se s postupy soudu, které jsou v rozporu s občanským i trestním řádem, a to u soudů nejen obecných, ale i u soudu ústavního. Žehrá se na prachšpatnou legislativu, ale mnohde nejde o ni. Jde o stav justice. Kolaps z hlediska množství soudců určitě nehrozí. Kolaps z hlediska odbornosti je na spadnutí. Tolik vysloveně špatných rozhodnutí, ať už z důvodu účelovosti či nízké fundovanosti soudce, jako v době poslední, jsem za dobu své dvacetileté praxe nepoznal. Stále více mne přepadají pocity bezmoci, zbytečnosti svého počínání. Musím se přiznat, že na tyto pocity nejsem zvyklý a špatně se s nimi vyrovnávám. Chyby hledám především u sebe. Nalézám je, samozřejmě. Ale nejsou jenom tam, bude to znít neskromně, většinou nejsou tam. Vysloveně se těším na těch několik soudců, u kterých je mi ctí prohrát spor a následně musím vymlouvat klientovi, aby podával odvolání či jiný opravný prostředek, neb bylo rozhodnuto po právu. Samozřejmě především výhra u takového soudce potěší. Vyhrávání sporu díky hlouposti soudce mi potěšení nepřináší, byť i to se stává. Přece snad chceme být právním státem. A tak konstatujme opět s jedním z nejslavnějších právních zástupců minulosti, s kým jiným než s Cicerem, že: „Občanské právo se nemůže ani ohýbat přízní, ani drtit mocí, ani narušovat penězi.“

Připojuji svůj soukromý povzdych – ach jo.

JUDr. Aleš Pejchal, advokát Praha

Z volného cyklu fejetonů, které autor připravuje pro Rádio Svobodná Evropa. Přetištěno se svolením autora a uvedené rozhlasové stanice.

TISK O ADVOKACII

Připravuje V. Mandák

Ve všech mediích v prosinci a počátkem ledna doznívaly ohlasy na aféru „JUDRGATE“, mimo jiné i v souvislosti s advokáty. Několik denních listů přineslo úryvky z rozhovoru s předsedou ČAK JUDr. Karlem Čermákem. Odráží se v něm stanovisko Komory, které jsme otiskli v čísle 2/97 našeho časopisu (str. 72).

MLADÁ FRONTA DNES 19. 12. 1996 uvádí pod titulem „**Přidávat si titul není neobvyklé, tvrdí právníci**“ uvádí rovněž na prvním místě názor dr. K. Čermáka. Citujeme:

„Když se někdo představí jako doktor, tak se o tom nepochybuje. Určitě v tom hraje roli, že se lidé domnívají, že právníci doktorát mají, aniž se tak představí. Domnívám se, že to je případ politiků – všichni je jako doktory oslovují, oni to nevyvracejí.“

Dále je zde citován prof. V. Pavlíček z pražské Právnické fakulty UK:

„Mnohokrát jsem se s tím ve své praxi setkal, je to dokonce dost časté. Nevím, jestli si to títo lidé sami píší, ale nechávají se takto titulovat.“

Prof. Pavlíček shodně s předsedou Komory připustil, že advokáti se titulují JUDr. často z komerčních důvodů. Ve velké konkurenci advokátních kanceláří má totiž advokát bez titulu před jménem méně šancí. List dále uvedl výrok dr. Čermáka, že nepravého doktora z řad advokátů by mohla ČAK postihnout. K tomu připomínáme výzvu, otištěnou ve Věstníku ČAK č. 2/97, zavazující advokáty, jejichž titul v dokladech, které souvisejí s výkonem povolání, neodpovídá skutečnosti, dát věc do pořádku nejpozději do 28. 2. r. Lze předpokládat, že nesrovnalosti tohoto druhu po uvedení datu by mohly být kárně postižitelné, nehledě k tomu, že nepochybně neoprávněné užívání označeného absolventa vysoké školy je přestupkem, jak na to upozornilo stanovisko Komory ve výši citovaném vyjádření, otištěném v čísle 2/97 našeho časopisu. ■

Rovněž PRAŽSKÉ NOVINY (20. 12.) se těmito otázkami zabývají v rozsáhlejší stati nazvané „**Noveskou to začalo, Kalvodou to (ne)končí?**“ s podtitulem „Advokátní komora očekává stížnosti na zneužívání titulu.“ Redaktorovi listu dr. K. Čermák uvedl, že Komora se dosud nesetkala se stížností, že by některý z advokátů neoprávněně titul používal. Je však pravděpodobné, že po nynější

aféře Komora stížnosti obdrží. Dojdeme, že se tak v mezidobí již stalo a že tyto stížnosti přicházely nejen od veřejnosti, ale i od několika kolegů – advokátů.

Dr. K. Čermák podle listu uvedl, že problém s právníckými tituly neupravuje ani etický kodex advokátů. Kdyby však neoprávněné užívání titulu vzbudilo veřejné pohoršení, případně by advokátský stav ztratil na vážnosti, cti a pověsti, Komora by mohla dotyčného provinilce potrestat. Podle mínění dr. Čermáka je možné, že „lákání“ klientů neoprávněně používaným titulem by mohla Komora posuzovat jako uvedení klienta v omyl, případně jako nedovolenou soutěž mezi advokáty v rámci jejich stavovských předpisů. Závěrem list uvádí názor předsedy ČAK, že zmatek v používání titulů lze odstranit pouze novým vysokoškolským zákonem, který se více než zahraničních vzorů přidrží vžitého chápání a citění české veřejnosti. ■

Podobně zaznamenávají ZN NOVINY (19. 12.) stanovisko předsedy ČAK Dr. K. Čermáka pod nadpisem „**Za zmatky v titulech může 40 let totality**“. ■

Ve stejném duchu se nesou i **informace o stanovisku předsedy ČAK** otištěné v dalších celostátních denících, např. v PRÁCI (19. 12.) a ve ŠPÍGLU (20. 12.). Ohlas na stanovisko Dr. K. Čermáka jsme zaznamenali i v regionálním tisku (např. PLZEŇSKÝ DENÍK (20. 12.)). ■

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY přinesly 30. 12. jako dokument **zákon z 13. 12. 1996 o státním rozpočtu na rok 1997**. Mezi přílohami jsou i údaje o výdajích kapitoly „Všeobecná pokladní zpráva na rok 1997“. Mezi desítkami položek zde nacházíme i tuto: „Úhrada advokátních služeb (advokáti ex off) 80 000 Kč“. Čtenář ať se neleká, jde o údaje v tisících Kč. Nicméně přesto se vtrhává otázka, na jakou část roku tato výdajová položka vystačí. Jak známo, stát dluží advokátům, zejména na trestních obhajobách, značné částky za dobu minulou a zejména i za rok 1996, v jehož závěru přestaly být honoráře vypláceny. ■

Zůstaňme ještě u peněz. LIDOVÉ NOVINY den před Štědrým dnem (souvislost s obecným významem slova „štědrý“ je čistě náhodná) otiskly stručnou informaci, kterou podal tomuto listu ředitel Úřadu vyšetřování ČR JUDr. Jan Kuběnka **o platech vyšetřovatelů**. Pravděpodobně 49 mil. Kč uvolní v příštím roce Ministerstvo vnitra na zvýšení platů vyšetřovatelů s právníckým vzděláním.

Zajímavá je v této souvislosti informace, že z více než 2600 vyšetřovatelů v ČR má pouze 660 právnické vzdělání, tj. asi pouze jedna čtvrtina, a že mezi vyšetřovateli je vysoká fluktuace – celorepublikově v průměru 14 %, v Praze však 25 %. Zprávu zaznamenáváme zejména z toho důvodu, že se v ní nachází zmínka o advokátech. Podle dr. Kuběňky opatření ke zvýšení platů vyšetřovatelů je motivováno snahou zastavit odliv zkušených a kvalifikovaných vyšetřovatelů mimo jiné do advokacie. ■

Deník ŠPÍGL přinesl 27. 12. obsáhlejší **rozhovor s vedoucím matricečního oddělení JUDr. Milošem Jodasem**. Kromě v té době nejdiskutovanější otázky „JUDRGATE“ je věnován i otázkám zastoupení občanů obecnými zmocněnci.

Uvádíme otázky redakce a odpovědi:

Dnes zastupují občany u soudů i lidé bez právnického vzdělání, tzv. obecní zmocněnci.

Tam se nevyžaduje toto (rozuměj: právnické – pozn. red.) vzdělání a ČAK, ani dřívější ústředí, to nezkoumalo. To je otázka důvěry klienta, jestli si zmocní někoho, kdo má způsobilost k právním úkonům, nemusí mít právnické vzdělání a může občana zastoupit u soudu. Ovšem jako obecný zmocněnec, nikoliv jako advokát.

Takže obecní zmocněnci nejsou ani členem ČAK?

O členství vůbec nejde, ale nejsou zapsáni v seznamu ČAK, čili nejsou advokáti. Takové povědomí, jak se traduje mezi lidmi, že advokát musí být jen člověk s titulem JUDr., není pravda.

Mohou obecní zmocněnci používat sazebníky pro advokáty na odměnu od svých klientů?

Nemohou používat žádné sazebníky, to je bez odměny. Zmocněnec nemá nárok na odměnu...

V případě, že obecní zmocněnci vycházejí lidem vstříci, mohou mít odměnu jediné dohodou?

To je otázka mezi klientem a obecným zmocněncem. Ale zmocněnec nemá nárok na odměnu a také soud nemůže přiznat nárok na náhradu za poskytnutí právní služby. ■

MLADÁ FRONTA DNES 7. 1. uvádí pod titulkem „**Obviněným advokátem se zabývá mezinárodní soud**“ informaci o tom, že ojedinelou stížnost napsal ve vězení a odeslal Mezinárodnímu soudu pro lidská práva ve francouzském Štrasburku český advokát (dříve vyšetřovatel a podnikový právník), obviněný z podvodu. Obhájce obviněného listu uvedl, že stížnost se týká průtahů při vyšetřová-

ni obviněného. Podle tvrzení obhájce 5 z 18 měsíců, kdy je obviněný ve vazbě, „s případem vlastně nikdo nic nedělal“.

„Advokát zůstal v peřinách“ tvrdí ÚSTECKÝ DENÍK 11. 12. Ve zprávě čteme:

Tři hodiny čekal včera senát krajského soudu, státní zástupce, obžalovaní v doprovodu eskorty, obhájkyň jednoho z nich i přizvaní svědci na advokáta, který byl druhému obžalovanému určen ex offio. Předsedkyně senátu ho marně sháněla v jeho kanceláři a v bydlíšti, než se s omluvou, že zaspal, dostavil do soudní síně.

Jednání považuje soudkyně za nehorázné a nepamatuje, že by mělo v její praxi období. Hlavní líčení odročila na konec ledna. Ihned rozeslala přes 40 telegramů, aby zrušila účast svědků a znalců. Náklady na mzdy soudců, ostatních účastníků zmařeného soudního líčení a další zbytečné výdaje však neponese viník, ale stát. Obžalovaný D., jehož soudkyně včera propustila z vazby, sám požádal o přidělení jiného advokáta. Podobný kousek se tomuto doktorovi práv povedl i v Jablonci, tehdy se na jednání nedostavil vůbec a s výmluvou přišel až později.

Závěrem několik informací z ciziny, které se shromáždily na našem redakčním stole za uplynulý měsíc.

Advokáti v USA nemají – jak známo – všeobecně dobrou pověst. Mimo jiné se jim vytýká snaha o umělé vyvolávání sporů a honička za nepřiměřenými honoráři. Jistý úhel pohledu na americké advokáty přináší příspěvek amerického spolupracovníka VEČERNÍKU PRAHA Miloslava Kocla 13. 11. pod nadpisem „**Jak poznáte, že Vám právník lže?**“ a s podtitulkem „Spojené státy jsou zemí, která se vyžívá v právnických sporech“. Uvádíme doslovný text:

Snadno. Hýbe ústy... To je jen jedna z řady amerických anekdot o právnících. Přesně ale vypovídá o tom, co si Američané o právnickém povolání myslí. V každém větším knihkupectví je zde možné kromě drsných vtípů o advokátech najít tituly, jako Jak vás šidí vaši právní zástupci nebo Jak si najmout právníka a skončit v chudobě.

Ve Spojených státech je v současnosti na tři čtvrtě milionu právníků. Konkurence je tedy v tomto oboru přímo vražedná. Zájem mladých Američanů stát se právníky přesto neutuchá, a to i vzdor zdrcující kritice, kterou právníckou profesí podrobuje veřejnost.

Známa publikace Barron's Profile of Colleges uvádí téměř 300 vysokých škol, které v USA poskytují programy právníckého vzdělání. Ve skutečném životě však

má šanci získat slušné zaměstnání zpravidla jen ten, kdo s výborným prospěchem navštěvoval jednu z právnických škol elitních univerzit, jako jsou Yale nebo Harvard, kde ho ovšem jeden rok studia přijde až na 30 tisíc dolarů. Takový novopečený právník si někdy vydělá 60 tisíc dolarů ročně, zatímco jeho kolegové z méně prestižních škol musí mnohdy počítat s několikaletou nezaměstnaností nebo s nutností rekvalifikace.

S růstem počtu právníků úměrně vzrůstá také počet soudních sporů, a to i takových, nad kterými může nezasvěcený jen žasnout. Již klasickými se tak staly případy kuřáků, či alkoholiků, kteří žalovali společnosti vyrábějící tabák a alkoholické nápoje jako viníky svých problémů a žádali miliony dolarů jako náhradu škody... Úkolem dnešního amerického právníka je přežít i za cenu, že se soudí o cokoliv, jakkoliv, s kýmkoliv a kdekoliv. Amerika se stala zemí, která se vyžívá v právních sporech.

„Dnes jako by právo ztratilo svůj původní význam a stalo se jen druhem byznysu. Dříve se o právnících hovořilo jako o občanských státnících,“ smutně říká děkan právníké školy St. Thomas v Miami. Právě zde na Floridě vzniklo hnutí, jehož cílem je vrátit právníckému stavu ztracenou čest. Nejvyšší soud Floridy ustavil Komisi profesionality, která má dohlížet na to, jak se právníci chovají ke svým klientům. Jen minulý rok obdržela Florida Bar Association, advokátní komora, na 8800 stížností klientů, kteří své právní zástupce v nich často označili za nespolehlivé lháře a podvodníky.

Lizabeth Moodyová, děkanka prestižní Stetson University College of Law, vidí problém právě v nedostatku etického chování současných právníků: „Doposud jsme naše studenty učili dobře pravidla, ale je nutné, aby si uvědomili, že právníci jsou profesionálové, kteří mají vyšší závazky než jen trh a peníze.“ ■

PRÁVO 11. 1. se věnuje pod nadpisem „**Reemtsma se loučil se životem**“ historii únosu známého hamburského podnikatele a vysokoškolského profesora, který byl 25. 3. 1946 unesen dvěma muži. Na základě jednání manželky uneseného měl mnohamilionovou sumu výkupného předat teroristům advokát, což se několikrát nepodařilo. Únosci pak znervózněli a hrozili smrtí uneseného. Advokát tento nápor na nervy nevydržel a zhroutil se. Jeho roli pak převzal jeden profesor a církevní pastor. ■

Několik našich listů přineslo zprávu o tom, že jeden z nejznámějších italských advokátů a obhájce mafiánů byl v prosinci zavražděn v centru Neapole. Policie se domnívá, že jde o akci mafie. 50letý advokát jel po půlnoci domů ve svém automobilu, když se k němu z každé strany přiblížil motocykl se dvěma mu-

ži. Vrazi zahájili současně palbu z obou stran a vypálili přes 20 výstřelů. Advokát byl na místě mrtev, pachatelé unikli. ■

LIDOVÉ NOVINY oznámily 16. 12.: Bývalý advokát střílel z kostela. Útočník, vyzbrojený pistolí, jenž v centru Ženevy postřelil dva lidi a který se pak zabarikádoval v kostele, se vzdal švýcarské policii. Policie sdělila, že pachatelem je právník, který byl dokonce šéfem advokátní komory. ■

Dnes tedy samé málo povzbudivé zprávy – ať z domova, či z ciziny.

Nabízíme inzerci v Bulletinu advokacie

Bulletin advokacie vychází v počtu 7200 výtisků.

Časopis je zasílán všem advokátům, advokátním koncipientům a komerčním právníkům v ČR. Dále je rozesílán na řadu míst v ČR i v zahraničí (justiční orgány, ústřední orgány, knihovny, vybrané osobnosti).

Výhodou pro inzerynty je skutečnost, že okruh potenciálních zákazníků je relativně velmi vysoký, protože odběrateli časopisu jsou výhradně osoby, které mohou použít inzerované služby.

Cena celostránkového inzerátu je 5500,- Kč + 22% DPH; cena inzerátu v menším rozsahu tvoří poměrnou část ceny inzerátu celostránkového.

Při opakování poskytujeme slevu.

Inzerci uchazečů o místo advokátního koncipienta otiskujeme bezplatně, slevu poskytujeme na ostatní inzerát „Hledám místo“ (kromě inzerátů advokátů).

V objednávce uveďte:

– u organizací: název, adresa, bankovní spojení, kód banky, číslo účtu, DIČ, IČO, telefon, fax;

– u fyzických osob ještě rodné číslo.

Údaje jsou potřebné pro vystavení faktury.

Mimořádný sjezd polské advokacie

23. listopadu 1996 se konal ve Varšavě mimořádný celostátní sjezd polské advokacie. Důvodem jeho svolání a též jediným bodem programu byl návrh novelizace advokátních předpisů a zákona o právních rádcích.

Krátce po změnách, které nastaly v roce 1989, se projevíly mezi polskými právními rádci koncepce, směřující k sjednocení obou povolání. Vzhledem k tomu, že právní rádcové jsou profesní skupinou mnohonásobně početnější než advokáti, nastalo reálné nebezpečí, že se advokacie dostane do područí právních rádců, že se v této skupině „rozplyne“. Je totiž třeba poznamenat, že nejzávažnějším rozdílem mezi oběma profesními skupinami je to, že advokátům se podařilo i v nejobtížnějším poválečném období zachovat si povahu svobodného povolání a mnohem výraznější samosprávu. Korporace právních rádců naproti tomu vznikla teprve v roce 1982 a zahrnuje osoby, které jsou většinou v pracovním poměru a ke svým zaměstnavatelům jsou vázání vztahem závislosti. Přestože jednání mezi oběma skupinami, pokud jde o setrvání na tak radikálním záměru jako je sjednocení, na čas ustalo, skrytý spor dále trval, až koncem roku 1996 vybuchl s novou silou.

Před rokem, v listopadu roku 1995, se konal v Poznani řádný sjezd advokacie. Představitelé polské advokacie vyjádřili v jeho závěrečném usnesení optimismus pokud jde o rýsující se možnost dohody se samosprávou právních rádců, která by byla založena na souhlasném stanovisku s takovou zákonnou reformou, jež by výrazně upravila hranice právních služeb poskytovaných členy obou korporací. Proč tedy přesto došlo ke svolání následujícího sjezdu?

V Parlamentě se objevil návrh zákona, výrazně podporovaný nátlakovou skupinou přející právním rádcům, vycházející sice z rozdílnosti obou profesí, ale poskytující právním rádcům taková oprávnění, která by je fakticky upřednostovala, tím způsobem, který by vyvolal jednoznačně takové společenské důsledky, které jsou těžko přijatelné. Podle tohoto projektu by totiž právní rádcí mohli být v pracovním poměru ve státním nebo soukromém podniku nebo i v administrativních orgánech, a současně provozovat individuální kancelář. Jak se dále v návrhu uvádí, poskytovali by právní pomoc kromě jiného i fyzickým osobám a získali by právo působit např. v dědických věcech. Přitom však právní rádcí v Polsku jsou sice převážně dobře vyškolení právníci, ale ve zcela jiných specializacích. Při výkonu praxe nezískali a ani nadále nezískávají zvláštní kvalifikace pro vedení věcí individuálních klientů, při nichž je třeba postupovat s pl-

ným vědomím toho, že se jedná o soukromou lidskou existenci, za niž se bere spoluodpovědnost.

Protiargument korporace právních rádců – jako by advokacie byla vedena pouze výlučně snahami o vlastní finanční zájmy – je pochybný, protože obecně závazné předpisy dávají relativně velkou možnost přechodu z jedné profese do druhé. „Neviditelná ruka trhu“, která by podle přesvědčení vedení právních rádců měla spontánně regulovat vzájemný vztah mezi oběma profesními skupinami, by to podle názoru polské advokacie nemohla učinit bez výrazných společenských škod. Takové škody nepředstavují jen riziko, že se klient setká s právníkem, který je pro danou věc nekompetentním. Šlo současně o podkopávání všeobecné důvěry ohledně okruhu osob, které poskytují právní pomoc. Profesní tradice, obsažené v převažující části v pozitivním právu o advokacii, stejně jako etické zásady, kodifikované a judikované praxí disciplinárních soudů, stavějí advokáta do postavení závislosti pouze na platných zákonech; podobnou závislost mají pouze soudci. Důstojnost výkonu povolání, nad níž vykonává kontrolu samosprávný orgán, zavazuje advokáty nejen ve věcech profesních, ale i v soukromém životě.

Předpisy o právních rádcích nepředvídají tak daleko jdoucí požadavky a kromě toho v polském zákonodárství existuje pravidlo, příkazující přerušit výkon povolání jednomu z manželů, pokud by se stalo, že by muž pracoval jako advokát a žena by byla soudcem nebo prokurátorem (nebo opačně). Tato úprava je silně zakořeněna v obecném společenském vědomí. Přes právní rádcí požadují, aby nebyli takto omezováni. To by znamenalo, že ze dne na den by zde bylo kokem 500 manželských párů, z nichž jeden z partnerů je například soudce a druhý – jako právní rádcce – by nyní získal právo nijak neomezeného vystupování před soudy. Institut vyloučení soudce v civilním řízení by musel být používán v masovém měřítku a vedl by k výraznému paralyzování některých soudů, zvláště na venkově.

Právní rádcí by naproti tomu ve smyslu projektu, nezískali oprávnění vykonávat trestní obhajobu. Vezmeme-li v úvahu, že pauperizované skupiny obyvatel společnosti, z nichž delikventi nejčastěji pocházejí, se stále více zřikají volby advokátů, a že ve většině případů soudy obhájce (placené pouze symbolicky) ustanovují, bylo by to pro právní rádcce nikoliv omezení, ale spíše další privilegium.

Výše navrhovaná úprava by byla v rozporu s ústavní zásadou rovného přístupu občanů k právu. Kromě výše uvedené argumentace, shrnující celodenní jednání, obsahuje usnesení mimořádného sjezdu rovněž stanovisko k jiné otázce – možnosti působení zahraničních kanceláří na polském právním trhu. Západní firmy se nacházejí již nyní podle názoru advokacie ve značně výhodnější situaci než kanceláře domácí nejen díky lepšímu finančně-technickému vybavení, ale také díky tomu, že mohou vykonávat činnost v právních formách, které jsou polským advokátům nedostupné (např. ve společnostech s ručením omezeným). Ve vyjádření delegátů sjezdu byl proto vznesen požadavek, aby zákonodárné změn-

ny toto neodůvodněné zvýhodnění odstranily, namísto toho – jak to předpokládají některé návrhy – aby byly ještě posíleny.

Předseda Hlavní advokátní rady advokát Czeslaw Jaworiski se ve svém projevu na sjezdu odvolal na důstojné tradice polské advokacie, odvíjející se v novodobém Polsku od roku 1918, a apeloval na poslance, aby přijali takové zákonné předpisy, které umožní, aby existující a též pro celou společnost srozumitelné odlišnosti obou profesí povolanych k poskytování právní pomoci byly zachovány.

Ewa Stawicka, advokátka ve Varšavě,
spolupracovnice časopisu polské advokacie „Palestra“.

Seminář Univerzity v Kalifornii

Kalifornská univerzita v Riverside v Kalifornii pořádá jako každým rokem ve dnech 14. – 25. července 1997 seminář o systému amerického práva v občanském a obchodním trestním právu.

Náklady na tento kurs činí vč. účastenského poplatku přibližně 2500,- USD. V nabídce není žádná zmínka o stipendiu.

Zájemcům zašleme program (ČAK, pí Linková).

Seminář na Univerzitě v Cambridgi

Tato univerzita v Anglii pořádá pro advokáty, koncipienty a studenty práv ze zemí, jejichž právní systém se neopírá o anglické právo, seminář. Bude přednášeno a diskutováno na náměty: Vývoj a struktura anglického práva, Prameny anglického práva, Soudy a právní povolání, Vlastnictví, Obligace, Ústavní a správní právo, Trestní právo, Občanský a trestní řád.

Seminář se bude konat ve dnech 7. července – 1. srpna 1997. Účastenský poplatek činí 810,- GBP, za ubytování, snídani a večeři dalších 810,- GBP.

Zájemci necht' se přihlásí na mezinárodním oddělení ČAK.

(JUDr. V. Král, H. Linková)

Z ODBORNÝCH ČASOPISŮ

řazeno abecedně
připravuje A. D.

DANĚ 1997, ročník V

Číslo 1

Matyášová L., Kučerová J., Macháčková M.: Daň z příjmů fyzických osob v r. 1996
Procházková M.: Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
Nad dotazy našich čtenářů z oblasti daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
Picka K.: Novela zákona o dani z přidané hodnoty
Buchta J.: Vývoj legislativy v oblasti spotřebních daní v roce 1996
Salačová M.: K problematice poskytování náhrad cestovních výdajů

KRIMINALISTICKÝ SBORNÍK 1996, ročník

Číslo 5

Grégr V., Zelenický F., Koukal L., Havránek D.: Mezinárodní kriminální policie (ICPO) – Interpol

Číslo 6

Kylar M.: Jak stanovit výši škody u cenných papírů?

Číslo 8

Pikna B.: Několik poznámek k bavorské (německé) úpravě přípravného řízení trestního z pohledu připravované rekodifikace trestněprávních předpisů

Číslo 12

Marešová A.: Proč souhlasíme se snížením hranice trestní odpovědnosti

OBCHODNÍ PRÁVO 1996, ročník 5

Číslo 12

Pohl T.: Několik aspektů vztahu obchodního a občanského zákoníku a zákona o veřejných zakázkách z pohledu advokáta

Horzinková E.: Opravné prostředky v daňovém řízení
Langerová B.: K problematice skončení pracovního poměru
Pravidla o nákladech burzovního rozhodčího řízení

PRÁVNÍ PRAXE 1996, ročník XLIV

Číslo 10

Eliáš K.: Odštěpné závody
Liška P.: K otázce úhrady nákladů za podání zprávy bankou
Eliáš K.: Pět starých zásad (Pár podnětů do diskuse k návrhu koncepce občanského zákoníku)
Kostečka J.: Úprava specifikace v návrhu koncepce nového občanského zákoníku
Jeřábek Z.: K uzavírání nájemních smluv vydražiteli provozních jednotek
Sváček J.: Institut doznání po novelizacích trestního práva
Pekárek M.: K problému přeměny transformačního majetkového podílu člena zemědělského družstva v jeho členský vklad
Velenský V.: K otázce neomluveného zameškání práce podle § 40 odst. 5 nař. vl. č. 108/1994 Sb.
Mittlöhner M.: K problematice rizika a odpovědnosti ve zdravotnictví
Čapek J.: Z rozhodnutí Evropského soudu a Evropské komise pro lidská práva. Svoboda pokojného shromažďování a sdružování (článek 11)
Beauchard J.: Poznámky ke spotřebitelskému zákoníku

PRÁVNÍ PRAXE V PODNIKÁNÍ 1996, ročník 5

Číslo 11

Schelleová I.: Tradice správního soudnictví
Rosický Z.: Novela obchodního zákoníku (zák. č. 142/1996)
Dotazy a odpovědi: Způsobnost být účastníkem řízení. – Forma procesního úkonu účastníka řízení. – Odstoupení od smlouvy o dílo. – Podmínky pro vydání rozsudku pro uznání. – Základ pro výpočet soudních poplatků a odměny advokáta.
Mazák J.: Súdny exekútor a exekučná činnosť v Slovenskej republike

Číslo 12

Dolenský A.: Trestné činy hospodárske (I. časť)
Bejček J.: K smluvní a zákonné relativizaci akcesority zajištění závazků
Dotazy a odpovědi: Odměna advokáta za poskytování právních služeb. – Povinnost pojišťovny poskytnout plnění. – Změna obchodního jména.
Rosický Z.: K pojmu joint stock company (akciová společnost)
Munková J.: Padělání a klamání spotřebitele v právu EU

PRÁVNÍK 1997, ročník CXXXVI

Číslo 1

- Kanda A.: Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží a náš právní řád
Grospič J.: K právní úpravě obecně závazných vyhlášek obcí v samostatné působnosti ve světle judikatury Ústavního soudu
Kružíková E.: Přístup k informacím o životním prostředí v právu Evropského společenství a v právu České republiky
Eliáš K.: Svolání valné hromady ve společnosti s ručením omezeným
Schröter T.: Zhroutení a počátek – demokratizace Západního Německa

PRÁVO A PODNIKÁNÍ 1997, ročník VI

Číslo 1

- Pokorná J.: K účasti notářů na valných hromadách kapitálových obchodních společností
Faldyna F.: Nad dalším judikátem Nejvyššího soudu k zástavnímu právu
Riegrová V.: Povinnosti prodávajícího z kupní smlouvy
Macur J.: Základní otázky zjišťování skutkového stavu v civilním soudním řízení
Karfíková M.: Daně z příjmů

PRÁVO A ZAMĚSTNÁNÍ 1997, ročník III

Číslo 1

- Brejcha A.: Postavení zaměstnance a zaměstnavatele při výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy
Štangová V.: K právní úpravě náhrady škody v pracovním právu
Michálková B.: Výpočet starobního důchodu v roce 1996 a 1997
Burdová E.: Zvýšení životního minima
Voříšek V.: Ještě k odnímání plných invalidních důchodů
Rys V.: Adaptace systémů sociálního zabezpečení na společenskou přeměnu
Ryba J.: Pojem a právní úprava sociálního zabezpečení

REVUE CÍRKEVNÍHO PRÁVA 1996

Číslo 3/1

- Czermin J.: Právo na život kontra právo na dědictví

TRESTNÍ PRÁVO 1996, ročník I

Číslo 7–8

- Štěpán J.: Ke koncepci připravované reformy trestního řádu

TRESTNÍ PRÁVO 1997

Číslo 1

- Rizman S., Šámal P., Sotolář A.: K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení
Drašík A.: K některým rozhodnutím odvolacího soudu
Marešová A.: K diskusi o snížení hranice trestní odpovědnosti v ČR a uplatňování alternativních trestů a opatření u delikventních dětí a mladistvých
Čísařová D.: Několik poznámek k článku o snížení hranice trestní odpovědnosti v ČR PhDr. Aleny Marešové
Růžička M.: K některým závažným aplikačním problémům trestněprávní praxe z činnosti státních zastupitelství

VŠEHRD 1995, ročník XXVII

Číslo 4

- Hrušáková M.: Několik zamyšlení nad dalším vývojem rodinného práva
Pavlíček V.: Některé problémy výkladu článku 10 Ústavy
Hanke O.: Základy soudcovského jednání. Morálka a etika jsou pro soudcovské povolání nezastupitelné
Mitiöhner M.: Příspěvek k právnímu hodnocení ublížení na zdraví
Svoboda C.: Vztah státu a církve v české společnosti
Kruliš Randa J. S.: Krize integrace Evropy. Význam pro středoevropské a východoevropské státy
Scruton R.: Majetek, svoboda a konzervatismus

Číslo 5

- Horák J.: Právní aspekty odsunu sudetských Němců
Kuklík J.: K problematice válečného stavu Československé republiky s Německem v období druhé světové války z československé perspektivy
Greger P.: Princip evropské integrace je vhodným kontextem pro řešení některých sporných otázek v česko-německých vztazích
Rzepka W.: Společná deklarace parlamentů – co to znamená?
Právní meditace o neprávím fenoménu
K problematice vysídlení sudetských Němců (Společné prohlášení českých a německých biskupů)
Smlouva o vzájemných vztazích mezi ČSSR a SRN z r. 1973
Smlouva mezi ČSFR a SRN o dobrém sousedství a přátelské spolupráci z r. 1992

Právní poradna ČHV

Československý a později Český helsinský výbor poskytoval dílčí právní a sociální rady už od počátku své existence. Záhy se ovšem ukázala nutnost určitého vyčlenění této činnosti, její dílčí institucionalizace.

I. Specializace

V září r. 1995 vznikla jako specializované pracoviště Českého helsinského výboru jeho právní poradna, poskytující rady těm, kteří se domnívají, že byla *úředním postupem či rozhodnutím státních úřadů* porušena jejich lidská práva v tom základním rozsahu, jak je vymezuje *Ústava, Listina základních práv a svobod* a jiné *ústavní zákony*. Jedná se tedy o poradenství ve veřejnoprávní oblasti, jak ji chápe kontinentální právní kultura, nicméně, poradna poskytuje své služby i v některých případech soukromoprávní povahy, hlavně v případech s diskriminačním podtextem.

Do listopadu 1995 řešila naše poradna případy občanů v širokém spektru. Postupem času jsme si více a více uvědomovali nutnost užší specializace. Vytyčili jsme si *pět základních oblastí*, které považujeme z hlediska našich dosavadních zkušeností za nejzávažnější, a kterými se můžeme a chceme nadále zabývat.

Jsou to:

- a) práva dětí a práva rodičů,
- b) vězeňství a oblast trestního práva (striktně pouze v procesní rovině),
- c) jakékoliv diskriminační akty na základě pohlaví, věku, rasy, vyznání...
(často soukromoprávní případy),
- d) sociální kauzy včetně práv handicapovaných,
- e) policejní násilí a jiné formy zneužití moci.

II. Zásada bezplatnosti

Konzultační servis, který poradna poskytuje, je založen na zásadě naprosté bezplatnosti. Jsme si vědomi velmi nepříznivé situace, kdy je občanům jejich právo na řádnou právní pomoc a obhajobu sice v ústavních normách deklarováno, v praxi ale často toto fundamentální právo naplňováno není. Důvodem jsou mnohdy finanční možnosti klienta, ale v neposlední řadě také skutečnost, že i dnes se advokáti jen výjimečně chtějí věnovat lidskoprávním a sociálně-

právním případům (nemyslíme „pro bono“, myslíme za základní úplatu). Český helsinský výbor postrádá síť bezplatných právních poraden a chce iniciovat její vytvoření.

III. Metody práce

1. Případová agenda

je tedy *raison d'être* poradny ČHV. Pracovníci/ice poradny vyslechnou občany, kteří se na nás buď písemně nebo ústně obrátí. Naším úkolem je pak věc *analyzovat, definovat* dle právních předpisů jemu či jí dotčená práva, poskytnout v co největší míře potřebné právní informace a následně, shledá-li se závažnost stížnosti klienta/ky, *odkázat jej nebo ji ke specialistovi* na danou problematiku. Nikoli ojediněle jsou těmito experty právě členové ČHV, zejména právníci, někdy i pracovníci státních institucí či jiní odborníci.

Poradna se zabývá všemi stížnostmi, které na ČHV dojdou. Ty, které nesplní alespoň podmínky subjektivní specializace ČHV, tzn. nespádají do námi vybraných, výše uvedených pěti oblastí, odkáže poradna na jiné vládní či nevládní organizace.

Stěžovatel či žadatel není pro naši poradnu automaticky klientem. Právní poradna ČHV si vyhrazuje postavení nezávislé instituce, jejíž hlavní metodou práce je *získání objektivních informací* od všech zainteresovaných stran a posléze snaha o mediaci tam, kde to je možné. Naši činnost lze tedy spíše chápat jako *intervenování ve prospěch občana* než jako jeho/její obhajobu. I tím se výrazně lišíme od činnosti advokacie. ČHV nemůže klienta zastupovat před soudem tak, jak jej může zastupovat a obhajovat advokát dle zákona o advokacii. Nicméně, *trestní řád* nám umožňuje aktivně se účastnit i při soudním jednání dle § 2 odst. 7, 3 a násl., čehož také využíváme.

Naše činnost má především konzultačně zprostředkovatelský charakter. Poradna nenese zodpovědnost za poskytované rady, ručí však za formální postup, diskretnost a objektivnost při posuzování případu.

2. Schéma pro další aktivitu

Rádi bychom využívali našich poznatků a zkušeností k tomu, aby případová agenda nebyla jediným výsledkem naší činnosti. Znamená to, že bychom na základě získaných informací chtěli vytvořit schéma pro další projekty. Například: na ČHV se obrací velká řada obviněných a vězňů s různými typy stížností na poměry ve vězení či na policejní zacházení. V těchto kauzách se snažíme pomoci k nápravě v konkrétních případech, ale zároveň jsme navázali dobré kontakty s pracovníky Vězeňské služby ČR, s nimiž možná připravíme konkrétní mikroprojekt na téma, jak přecházet některým oprávněným stížnostem a jak chránit uznaná práva obviněných a vězňů.

3. Monitoring a lobbování

jsou další důležité výstupy poradny, které spadají do celkového rámce aktivit ČHV. Lobbování je jednou z nejdůležitějších forem komunikace občana nebo skupiny občanů se státní mocí. Obracíme se na zodpovědné činitele výkonné a zákonodárné moci, vyjadřujeme jim své poznatky a stanoviska k té či oné problematice a v neposlední řadě se přímo účastníme zasedání některých výborů Poslanecké sněmovny či jiných zasedání. Poznatky z případů, které vykazují společné rysy, které hovoří o určitých nedostacích v právním řádu či v právní a sociální praxi, se snažíme uplatnit v rámci monitoringu lidských a občanských práv, jenž je jedním z hlavních poslání ČHV. Jednak vydáváme stanoviska k různým problémům, jednak ku konci roku vždy vydáváme souhrnnou Zprávu o stavu lidských práv, v níž zobecňujeme své poznatky a zkušenosti.

4. Restrukturalizace

V srpnu 1995 obdržel ČHV nové prostory pro právní poradnu, tak dlouho očekávané.⁷⁾ Důležitým předpokladem profesionalizace právní poradny bylo přijetí sociální asistentky do plného pracovního poměru. Můžeme konstatovat, že se tím velmi zkvalitnila práce poradny v jedné z nejzávažnějších oblastí, a to v sociálním poradenství a v tzv. kauzách dětí. Nová asistentka má dlouholeté zkušenosti z této oblasti. Dnes v PP ČHV pracují 4 specializovaní právníci (1 na plný úvazek) a několik externích spolupracovníků. Význačnou úlohu při zefektivnění naší práce sehrála již výše uvedená specializace na okruhy případů. Na poradnu se obrací stále více občanů. Určitý posun jsme – navzdory počáteční skepsi – zaznamenali i v řadách advokátů. Někteří již přímo posílají některé žadatele o právní radu do Právní poradny ČHV, někteří se obracejí se žádostí o interpretaci té které mezinárodněprávní normy; přišla i žádost o radu, jak postupovat při stížnosti k Soudu pro lidská práva ve Štrasburku a podobně.

Významnou informační základnou poradny a celého ČHV je Dokumentační a informační středisko ČHV, které může poskytovat zevrubnější informace (i literaturu) jak našim klientům, tak i advokátům, soudcům a dalším právníkům i jiným odborníkům či laikům.

Právní poradna ČHV není jedinou naší poradnou. Již dva roky existuje při ČHV Poradna pro uprchlíky, která poskytuje právní, sociální a psychologické rady a pomoc uprchlíkům, jednak přímo v táborech a humanitárních střediscích,

⁷⁾ Právní poradna ČHV je finančně podpořena na základě projektů díky Nadaci ROS v Praze, The Foundation for a Civil Society v Praze, Fordově nadaci N. Y., a díky IHF HR z grantu Phare Democracy. V poslední době přispěla na činnost poradny též Nadace Preciosa, Jablonec nad Nisou.

jednak ve svých prostorách (Praha 1, Senovážná 2). Tato poradna je financována UNHCR. Od 1. 7. 1996 přibyla navíc Poradna pro otázky občanství, jež byla rovněž podpořena UNHCR.

Celkově můžeme poznamenat, že změny ve společenském klimatu spolu se změnami právního řádu se odrazily kladně i v práci naší poradny. Dosáhli jsme stavu, kdy můžeme profesionálně řešit žádosti a stížnosti lidí v takové kvalitě a rozsahu, jak jsme nemohli nikdy předtím. Zaznamenali jsme pozitivní posun i ze strany pracovníků některých státních institucí, kteří nás chápou jako smysluplnou nevládní organizaci na poli ochrany a obhajoby lidských práv i pokud jde o pomoc jednotlivcům.

Mgr. Alena Slámová

Daňový kalendář na období březen – prosinec 1997

- 31. 03.** Přiznání a platba daně z příjmu pro fyzické a právnické osoby, pokud není uplatněn odklad
Záloha na daň z příjmu, pokud činí od 100 000 do 10 milionů korun
- 15. 04.** Záloha na silniční daň
- 25. 04.** Přiznání a platba DPH, pokud činí roční obrat méně než 10 milionů Kč
- 02. 06.** Daň z nemovitosti, pokud činí méně než 1000 Kč
Splátka daně z nemovitosti, pokud přesahuje 1000 Kč
- 30. 06.** Přiznání a platba daně z příjmu, pokud byl uplatněn odklad
Záloha na daň z příjmu, pokud činí 20 000 až 100 000 Kč nebo 100 000 až 10 milionů korun
Splátka daně z nemovitosti, pokud přesahuje 1000 Kč
- 15. 07.** Záloha na silniční daň
- 25. 07.** Přiznání a platba DPH, pokud činí roční obrat méně než 10 milionů Kč
- 01. 09.** Splátka daně z nemovitosti pro zemědělskou výrobu a chov ryb
- 30. 09.** Splátka daně z nemovitosti, pokud přesahuje 1000 Kč
Záloha na daň z příjmu, pokud činí 100 000 až 10 milionů korun

- 15. 10. Záloha na silniční daň
- 25. 10. Přiznání a platba DPH, pokud činí roční obrat méně než 10 milionů korun
- 01. 12. Poslední splátka daně z nemovitosti pro všechny poplatníky
- 15. 12. Záloha na daň z příjmu, pokud činí 20 000 až 100 000 Kč
Záloha na daň z příjmu, pokud činí 100 000 až 10 milionů korun
Záloha na silniční daň

Poznámka: DPH, spotřební daň – pokud činí roční obrat více než 10 mil. Kč (pro DPH) nebo daň do 5 mil. Kč měsíčně (u spotřební daně), odvádí se daň do 25. dne každého následujícího měsíce. Daň z příjmu – pokud činí daň více než 10 mil. Kč, platí se záloha vždy do konce měsíce, v prosinci do 15. 12.

Obsah Bulletinu advokacie – ročník 1996

číslo/strana

Úvodník

Čermák Karel: To že je víno? Tenhle kvas?	1/4
Čermák Karel: Internalizací maximalizace ke světlým zítřkům	2/5
Čermák Karel: Fenomény času	4/5
Čermák Karel: Vlajka vzhůru letí	5/5
Čermák Karel: Dévouement, délicatesse, confraternite	6–7/5
Čermák Karel: O koncepci, antikoncepci, kontraproduktivních tahounech a taky o slovu, jež se stává chlebem	8/3
Čermák Karel: Jak se zneviditelnit a co nato Plató	9/3

Fejeton

Čermák Karel: Naším voličům	3/5
-----------------------------	-----

Články

Černohlávek Josef: Konkurzní řízení s mezinárodním prvkem	9/25
Eliáš Karel: Obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným	8/55
Eliáš Karel: Založení a vznik veřejné obchodní společnosti	3/43
Hajn Petr: Průmyslová práva a ochrana proti nekalé soutěži	1/8
Kindl Karel, Zachariáš Jaroslav: Poznámka o chovu nebezpečných druhů zvířat	8/70
Kindl Milan: Praktická otázka, co je rybářské právo	9/20
Kozel Roman: Obchodní věci ve světle novely občanského soudního řádu	2/8
Kozel Roman: Subjektivní kumulace při výkonu rozhodnutí (se zřetelem k obchodním věcem)	3/54
Macur Josef: Hodnocení přednesů stran zastoupených advokátem v civilním soudním řízení	4/8
Mandák Václav: Ukončení obhajoby obhájcem v některých případech	3/60
Mlejnský Jaromír, Pohl Tomáš: Manažerské akcie a vyměnitelné dluhopisy	2/12
Mlejnský Jaromír, Pohl Tomáš: Některé další vybrané problémy ze směnečného práva	6–7/18
Plecitý Vladimír: Právo na soukromí a reklama	5/8
Procházka Antonín: K některým procesním otázkám ústavní stížnosti	5/6

Průchová Dagmar: Řízení o žádostech o milost a kritéria při posuzování těchto žádostí	3/51
Richter Jaromír: Fyzické a právnické osoby jako podnikatelé	3/56
Richter Jaromír: Správce vkladů	4/20
Ševčík Vlastimil: Některé ústavní aspekty odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu	6–7/9
Ševčík Vlastimil: Některé ústavní aspekty odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (dokončení)	8/43
Šíma Alexandr: K poskytování právní pomoci na základě živnostenského oprávnění	1/12
Telec Ivo: Výkon rozhodnutí postižením majetkových práv k nehmotným statkům	4/17

Diskuse

Bárta Jan: Soumrak neziskových subjektů v Čechách	2/23
Biolek Vít, Wildt Petr: Změny společenské smlouvy s. r. o. a notářské zápisy	9/46
Bulín Hynek: Advokát jako nucený zástupce dovolatele v občanském řízení soudním	5/24
Černý Miroslav: Ještě k právní povaze příklepu v dražbě	3/71
Dolejš Petr: Malá úvaha nad rodnými čísly	9/52
Graf Eduar von Westphalen: Modely kooperace mezi německými, českými a slovenskými advokáty	1/26
Hajn Petr: Poznámka k příspěvku JUDr. J. Schulze	8–7/51
Kozel Roman: Novela zákona o konkurzu a vyrovnání	8/84
Kratochvíl Vladimír: K otázce účasti právního zástupce při vytěžování osob policejními orgány, příp. při svědecké výpovědi před orgány činnými v trestním řízení	5/33
Lukeš Ladislav: Vklad předkupního práva do katastru nemovitostí	3/69
Lukeš Ladislav: Předběžné opatření vydané soudem a vklad vlastnického práva do Katastru nemovitostí České republiky	4/28
Mandák Václav: Důvody koluzní vazby po novele trestního řádu z roku 1995	6–7/27
Mandák Václav: Předstízná vazba s přihlédnutím k novele trestního řádu z roku 1995	4/24
Mates Pavel: Ochrana osobních údajů ve vztahu k zákonu o advokacii	8/77
Nedorost Libor: K problematice přezkumu mimo odvolací řízení a jeho uplatnění v podmínkách správního řízení	9/48
Nykodým Jiří: Svěřenectví – nový smluvní typ	8/8
Pohl Tomáš: Několik úvah advokáta o obchodní justici	5/13

Schulz Jaroslav: O důkazu listinou, obsahující obchodní tajemství	6–7/49
Skřipšský Jan: Porada obviněného s obhájcem bez přítomnosti třetí osoby podle § 33 trestního řádu	8/86
Šíma Alexander: „Účelné“ vynaložené náklady účastníka řízení při právní pomoci advokáta	1/67
Vantuch Pavel: Informace o obviněném ve sdělovacích prostředcích a presumpce nevinny	5/43
Vantuch Pavel: Je redakce oprávněna ještě před rozsudkem vyslovit názor na to, jak by měl soud rozhodnout ve věci?	9/28
Vantuch Pavel: K použitelnosti důkazů, který v trestním řízení obstaral a předložil obhájce	6–7/37
Vantuch Petr: Neobvyklé obchody a možnost zajištění peněžních prostředků na účtu banky	1/15
Žižlavský Michal: Prodej nemovitosti správcem konkurzní podstaty	9/38

Z České advokátní komory

V každém čísle jsou uvedeny aktuální informace pro advokáty a advokátní koncipienty ze schůzí ČAK

Z judikatury

- 1. Úmrtím účastníka smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitostem před podáním návrhu na vklad do katastru nemovitostí práva ani povinnosti ze smlouvy nezanikají, ale přecházejí na dědice, nejde-li o práva a povinnosti vázané výhradně na jeho osobu (§ 579 ObčZ).
- 2. V řízení o dědictví po zemřelém účastníku takové smlouvy se do aktiv dědictví zařadí jeho práva a do pasiv dědictví jeho povinnosti vyplývající ze smlouvy. Zemřel-li převodce, náležejí do aktiv dědictví také převáděné nemovitosti.
- 3. Rozhodnutí o vkladu do katastru nemovitostí, tj. posouzení, zda ke dni návrhu na vklad jsou splněny podmínky dle § 5 odst. 1 zák. č. 265/92 Sb., závisí na tom, na koho dnem úmrtí účastníka přejdou jeho práva a povinnosti, případně převáděné nemovitosti (§ 460 ObčZ).
- 4. Ve věcech státního notářství, kde do 1. 1. 1993 nebylo rozhodnuto o registraci a řízení dokončují katastrální úřady (§ 15 odst. 1 zák. č. 265/92 Sb.) nemohou účinky vkladu ve smyslu § 2 odst. 3 zák. č. 265/92 Sb. nastat k dřívějšímu datu než je počátek účinnosti tohoto zákona (1. 1. 1993). Je vyloučeno, aby nastaly ke dni návrhu na registraci smlouvy státním notářstvím. 1/32
- 1. V řízení o zrušení práva společného nájmu bytu po rozvodu manželství

je třeba se podle okolností zabývat přednostně otázkou, zda společný nájem účastníků k společnému bytu nezanikl dohodou rozvedených manželů nebo trvalým opuštěním společné domácnosti jedním z účastníků.

- 2. Bylo-li postaveno najisto, že právo společného nájmu účastníků dosud trvá, je třeba dokazováním objasnit všechny okolnosti, rozhodné pro určení výlučného nájemce sporného bytu. Mezi ně kromě zásluh o získání bytu náleží také zjištění, kde bydleli účastníci před přidělením vlastního bytu, jejich vztah k němu, projevující se také tím, v jakém rozsahu a kým z účastníků byl byt za trvání manželství a po rozvodu užíván a kdo z nich se staral o zajištění režie bytu. Význam má též délka trvání manželství a zejména příčiny jeho rozvratu. Významnou roli má též stanovisko pronajímatele. Uspořádání poměrů účastníků ke společnému bytu nemohou ovlivnit bytové poměry jejich rodičů.
- 3. V tomto případě jde o iudicium duplex, v němž (s výjimkou případu zamítnutí žaloby) nelze učinit jednoznačný závěr o procesním úspěchu některého z účastníků a v němž se proto při rozhodnutí o nákladech řízení nemůže jednoznačně uplatnit zásada odpovědnosti za výsledek. 1/33
- Nedostatečné označení účastníka řízení je vadou, která by ve svém důsledku vedla k nevykonatelnosti rozsudku. Tuto vadu je možno odstranit postupem podle § 43 o. s. ř. Neodstranění této vady před soudem prvního stupně je důvodem ke zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení. 1/35
- Je-li několik vyšetřovacích úkonů prováděno v jeden den v úzké časové návaznosti, přísluší ustanovenému obhájci mimosmluvní odměna nikoliv za účast na každém úkonu, ale podle celkové délky trvání těchto sporů. 1/36
- Konkurenční ujednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem spočívající v tom, že zaměstnanec se smluvně zaváže po určitou dobu od skončení pracovního poměru k zaměstnavateli zdržet se podnikatelských aktivit s tímž předmětem činnosti, jako je předmět činnosti zaměstnavatele, pod finanční sankcí za porušení takového závazku, je ujednání soukromoprávní povahy mezi rovnými subjekty. Obecně proto platí pro takové ujednání princip autonomie vůle smluvních stran vyjádřená v čl. 2 odst. 3 Listiny práv a svobod, která tvoří součást ústavního pořádku ČR. Obecně vzato je však třeba individuálně přistupovat k hodnocení tzv.

- „konkurenčního ujednání“, tj. od případu k případu, zejména je třeba vzít v úvahu ukazatele, kterými jsou výše sjednané pokuty, délka pracovního poměru, povaha provozu a délka doby závazku. 2/34
- Při zrušení podílového spoluvlastnictví k nemovitostem soudem a přikázání věci jednomu ze spoluvlastníků do výlučného vlastnictví je třeba zvážit důvodnost vypořádání s přihlédnutím k ceně věci nejen podle platného oceňovacího předpisu, ale i podle zájmu o ni v daném místě a čase. 2/39
 - Z rozhodnutí Evropského soudu a Evropské komise pro lidská práva Otrůctví, nevolnictví a nucená nebo povinná práce – ve vztahu k obhajobě ex offio 4/44
 - Nález Ústavního soudu ČR ze 30. 11. 1995 čj. III ÚS 62/95 ve věci soudem nařízeného odposlechu telefonických hovorů mezi stěžovatelkou obž. N. Ch. a jejím obhájcem, záznamů a přepisů těchto hovorů, založených do soudního spisu. 6–7/53
 - Jestliže bez konkrétního pověření advokátem, jemuž klient udělil plnou moc pro zastoupení, podepíše soudní žalobu advokátní koncipient a zastupuje též klienta jako účastníka v řízení před soudem, jde o nedostatek, který je třeba odstranit postupem podle § 43 o. s. ř. Pokud takto soud prvního stupně nepostupoval, jde o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 212 odst. 2 o. s. ř.). Takové pochybení je důvodem ke zrušení rozsudku. 6–7/61
 - Jestliže je ze spisu zřejmé, že v průběhu trestního řízení došlo k osobnímu kontaktu mezi obhájcem a obviněným a obhájce ve svém vyúčtování žádá o přiznání odměny i za první poradou s klientem, nevznikají důvodné pochybnosti o tom, že k takovéto první poradě došlo. Lze akceptovat, že poradou může trvat velmi krátkou dobu, nelze vyloučit její provedení i např. telefonicky. 6–7/63
 - K ústavnímu principu zákonného soudce při rozhodování ve vazebních věcech 8/90
 - I. Porušení práva účastníků i jejich zástupců zúčastnit se místního ohledání a sledovat jeho průběh by mělo za následek, že by soud buď musel místní ohledání opakovat, nebo je jako důkaz nepoužít, pokud by zdůvodnil, proč se lze bez ohledání obejít. Odmítnutí vpustit na ohledávanou nemovitost druhou stranu by soud mohl

- posuzovat jako hrubé ztěžování postupu řízení s možností využití pořádkových opatření podle § 53 odst. 1 o. s. ř.
- II. Je-li odvolacímu soudu soudem z 1. stupně předložen k projednání odvolání spis, v němž chybí některá jeho část (konkrétně protokol o jednání), pak – i kdyby se to stalo pouhým nedopatřením
 - dodatečné vyžadování protokolu odvolacím soudem nepřichází v úvahu. Uvedený nedostatek je sám o sobě důvodem ke zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci soudu 1. stupně k dalšímu řízení.
 - III. Oprávněným subjektem k přijetí náhrady nákladů řízení není advokátní kancelář, ale přímo advokát. 8/93
 - Sjednání 100% úroku za jeden rok při půjčce peněz podle § 657 obč. zák. je v této části neplatným právním úkonem pro rozpor s dobrými mravy (§ 3 odst. 1, § 39 obč. zák.). 9/58
 - Předepsanou náležitostí žaloby v občanskoprávním řízení, ani v obchodněprávních věcech, není předložení výpisu z obchodního rejstříku ohledně žalovaného. Nesplnění výzvy soudu k předložení tohoto výpisu nemůže být důvodem k uložení pořádkové pokuty žalobci. 9/60
- Důvodem pro vrácení soudního poplatku je rozhodnutí soudu o zastavení řízení. Není rozhodné, kdy byl podán návrh na zahájení řízení, ani kdy byl návrh vzat zpět. Protože počínaje dnem 1. 4. 1995 vrací soudy v případech vyjmenovaných v § 10, odst. 2 zák. č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zejména zák. č. 36/1995 Sb., pouze 50 % soudního poplatku. 9/61

Z judikatury Evropského soudu ve Štrasburgu

- Čapek Jan: Z rozhodnutí Evropského soudu a Evropské komise pro lidská práva 5/75

Přečetli jsme za Vás

- Hospodářské noviny z 15. 11. 1996 – Kozel Roman: Dlužníci si dovolují to, co jim dovolí zákon 1/40
- Právní rozhledy č. 11/95 – Macur Josef: Lze posuzovat procesní jednání stran podle právních ustanovení hmotného práva o vadách úkonů 3/75
- Právní rozhledy č. 11/95 – Zda je přípustné zpětvzetí podání, jímž bylo vzato zpět dovolání 3/75
- Právní rozhledy č. 11/95 – K otázce oprávněnosti poskytovat právní pomoc advokátem z ČR na Slovensku 3/76

Právní praxe v podnikání č. 11/95 – Kindl Milan: „Malá úvaha k možnosti vypovědět nájem bytu“	3/76
Český helsinský výbor o stavu lidských práv v ČR v r. 1995	5/55
Kriminalistika č. 3/1996 – Straka Jiří: Význam objektivizace písmoznaleckého zkoumání a současné možnosti tohoto procesu	5/58
National Law Journal z 22. 5. 1995: USA – nepřipustnost reklamy prostřednictvím faxu	5/59
Právní praxe č. 2/96 – Jaroš Erich: Zastoupení komerčního právníka v civilním řízení	6–7/65
Zpravodaj Českého helsinského výboru č. 4/1995 – Mikule Vladimír: Svoboda pohybu a cestování do zahraničí	6–7/65
Ekonom č. 4/1996 – Nesnídal Jiří: Některé otázky prodlení dlužníka v obchodněprávních vztazích	9/70
Právo a podnikání č. 1/96 – Spáčil Jiří: Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci	9/70
Právní praxe č. 4/96 – Sváček Jan: Vliv činnost obhájce na délku trestního řízení	9/71

Z kárné praxe ČAK

Je porušením povinnosti advokáta, jestliže svého klienta neinformuje včas o tom, že mu bylo doručeno rozhodnutí, proti němuž má klient právo podat opravný prostředek	1/44
Je v rozporu s ustanovením § 13 zák. č. 128/1990 Sb., o advokacii, jestliže advokát klientovi radí k použití svépomoci ve smyslu § 6 o. z., jestliže pro svépomoc nejsou podmínky	1/44
O antيداتování podacího razítka na vypracovaných návrzích ve dvou právních věcech – porušení ust. § 14 zák. č. 128/1990 Sb., o advokacii	2/47
Je porušením povinnosti advokáta, když po převzetí zastoupení klienta zůstává delší dobu nečinný a když v občanskoprávní záležitosti nezdůvodní včas blanketně podané odvolání	3/80
Je porušením povinnosti obhájce, když v závažné trestní věci nenavštíví dlouhou dobu obviněného ve vazbě	4/72
Je porušením povinnosti obhájce, když v závažné trestní věci obviněného dlouhou dobu nenavštíví	5/64
„Povinnosti, uložené advokátům organizačním řádem České advokátní komory, jsou rozvedením a upřesněním práv a povinností advokátů, stanovených v § 13 až 24 zákona o advokacii	6–7/72
Kárné provinění spočívá v tom, že advokát se zúčastnil klientkou organizované akce směřující ke vstupu do místností užívaných	

na základě soudního smíru s bývalým manželem klientky (§ 25 zák. o advokacii, č. 128/1990 Sb.)	8/13
Je porušením povinnosti advokáta, nedostaví-li se, ač řádně obeslán, k ústnímu jednání u soudu v právní záležitosti svého klienta a nereaguje-li na žádost klienta o komunikaci	9/10

Dotazy a odpovědi

K otázce mimoprocesního styku obhájce se svědky	2/32
Je soud povinen odročit jednání na žádost advokáta?	8/18

Ze Slovenské advokacie

Obsah časopisu Bulletin slovenské advokácie, č. 2–3/1995	1/47
Obsah časopisu Bulletin slovenské advokácie, č. 4/1995	4/77
Obsah časopisu Bulletin slovenské advokácie, č. 5/1995	4/77
Fuchs, A.: Advokácia je dôsledná služba právu	4/78
Obsah časopisu Bulletin slovenské advokácie, č. 2/1996	6–7/74
Obsah časopisu Bulletin slovenské advokácie, č. 3/1996	8/40

Z minulosti advokacie

Balík Stanislav, Fiedlerová Miroslava: Advokáti v hledišti Národného divadla (1893–1894)	2/49
--	------

Názor

Heissiger Ota: „Letopočty a počítání času“	2/53
Koman Milan: Jak to opravdu je s počítáním času	2/55
Koudelka Zdeněk: Návrh zákona o patentových zástupcích – opět útok na profesní samosprávu	9/14
Mandák Václav: Vazba není trest	9/17
Matis Zdeněk: Přísnost na dlužníky?	1/49
Pelikánová Irena: Také právník je spotřebitel	5/84
Rameš Vladislav: „Letopočty a počítání času“	2/54
Roman Štěpán: K problematice využití tzv. pachových konzerv v trestním řízení	8/20
Teissingová Helena: Znovu: Povinnost nebo jen slušnost?	1/52

Sbírka útěchy

Balík Stanislav: Osmnáctiročák	3/82
Balík Stanislav: Perpetuum mobile druhého druhu	6–7/76
Kroupa Drahošlav: Průkopnický způsob likvidace dluhu	1/55
Mandák Václav: Kdo čeká, dočká se?	8/26

Mandák Václav: Konečně jsme se dočkali	2/57
Schulz Jaroslav: Procesní zálužnosti	1/57

Anotace

Bradáč Albert, Fiala Josef: Nemovitosti – oceňování a právní vztahy	9/56
Bureš Jaroslav, Drápal Lubomír: Občanský soudní řád a předpisy související	4/82
Drobník Jaroslav, Damohorský Milan: Lesní zákon a předpisy související	8/27
Hajn Petr: Jak jednat s konkurencí	3/84
Holub Milan, Bičovský Jaroslav, Wurstová Jana: Sousedská práva podle současné úpravy občanského zákoníku a správního práva	1/59
Ježek Jiří: Právo průmyslového vlastnictví	8/27
Kaplan Karel: Největší politický proces „M. Horáková a spol.“	4/81
Několik praktických publikací z nakladatelství Linde	2/59
Pelikánová Irena: Komentář k obchodnímu zákoníku, II. díl	3/83
Steiner Vilém: Zákon o konkurzu a vyrovnání	3/83
Tunys L.: Noc před popravou. K. H. Frank a jeho obhájce. Archivy promluvily	3/85

Ze zahraničí

Advokacie v Dánsku	6–7/83
Advokátní kanceláře v Anglii	3/87
Brdá Jaroslav: Nová slovenská úprava výkonu rozhodnutí	9/65
Norská advokacie – některé orientační údaje	4/84
Rakousko – vybraná statistická data o advokacii a justici	2/60

Mezinárodní vztahy

Společné podniky ve vztazích mezi Francií a Českou republikou	1/61
Spolupráce s Kanadskou advokátní komorou	6–7/77
Zpráva z Mezinárodní advokátní asociace (International Bar Association)	8/34

Informace

Brož Vladislav: Pět let Pražského sdružení Jednoty českých právníků	1/72
Ouředníčková Lenka, Pleskačová Veronika: Informace o činnosti probačních pracovníků při okresních (obvodních) a krajských (městských) soudech	9/92

Tisk o advokacii

V číslech: 1, 2, 3, 4, 5, 6–7, 8, 9 ukázky z periodického tisku s komentářem

Z odborných časopisů

V číslech 1, 2, 4, 5, 6–7, 9 jsou uvedeny obsahy tuzemských právnických časopisů

Různé

Základní daňový kalendář – 1996	3/97
Daňový kalendář na 2. pololetí 1996	6–7/94
Adresář soudů v ČR	9/95

Personalia

Král Václav: Vzpomínka na JUDr. Ivana Matyse	4/75
--	------

Dokument

Návrh poslanců Josefa Pavely a dalších na vydání zákona o advokacii	3/5
---	-----

Máte-li zájem o některá starší čísla Bulletinu advokacie, můžete si o ně napsat na adresu firmy REGO. Čísla budeme rozesílat do vyčerpání zásob podle pořadí objednávek.

Milan HORÁK
firma REGO
P. O. BOX 66, 161 00 Praha 6

BULLETIN ADVOKACIE, vydává Česká advokátní komora v nakladatelství REGO, P. O. BOX 66, 161 00 Praha 6. Vychází 10x ročně. Přetisk povolen jen se souhlasem redakce. Adresa redakce: Česká advokátní komora, Národní třída 16, 110 00 Praha 1, tel. 24 91 36 06.

Šéfredaktor: JUDr. Václav Mandák, CSc. Redaktor: JUDr., PhDr. Stanislav Balík. Redakce: JUDr. Jiří Balašík, JUDr. Jana Doležalová, JUDr. Milan Holub, CSc., JUDr. Ladislav Krym, JUDr. Jan Luhan, JUDr. Olga Peřinová, JUDr. Tomáš Pohl, JUDr. Luboš Tichý, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu: ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1.

Cena čísla 31,50 Kč, zvýhodněné roční předplatné 262,50 Kč včetně DPH, plus poštovné. Advokátům a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.

Toto číslo bylo dáno do tisku 30. ledna 1997

Sazba: Dr. Josef Ženka, Praha 8.

Tisk: Agrodát, a. s., Nové Město u Chlumce nad Cidlinou.

MK ČR 6469 ISSN 1210-6348

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha, č. j. NP 592/1993 ze dne 13. 4. 1993.
